

REPORT ARCHIVE COPY

**«ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ БАНКІ»
АҚ**

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігі және тәуелсіз аудитор есебі

«ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ БАНКІ» АҚ

Мазмұны

	Беті
2024 Ж. 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ІШІ ЖЕКЕ ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІН ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ БЕКІТУ ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ЖӨНІНДЕГІ БАСШЫЛЫҚ МӘЛІМДЕМЕСІ	1
ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОР ЕСЕБІ	2-6
2024 Ж. 31 ЖЕЛТОҚСАНДА АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ ІШІ ЖЕКЕ ҚАРЖЫ ЕСЕПТІЛІГІ:	
Қаржы жағдайы туралы жеке есеп	7
Пайда немесе залал туралы жеке есеп	8
Өзге жиынтық кіріс туралы жеке есеп	9
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп	10-11
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы жеке есеп	12-13
Жеке қаржы есептілігіне ескертулер	14-125

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған
жыл іші жеке қаржы есептілігін дайындау
және бекіту жауапкершілігі жөніндегі басшылық мәлімдемесі**

Басшылық Халықаралық қаржы есептілігі стандарттарына (бұдан әрі – «ХҚЕС») сәйкес «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның (бұдан әрі – «Банк») 2024 ж. 31 желтоқсандағы қаржы жағдайын шынайы көрсететін жеке қаржы есептілігін және аталған күнде аяқталған жыл іші пайда немесе залал, өзге жиынтық кіріс, капиталдағы өзгерістер мен ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы тиісті жеке есепті дайындауға, сондай-ақ есеп саясаты туралы елеулі ақпараттың және жеке қаржы есептілігіне (бұдан әрі – «жеке қаржы есептілігі») өзге ескертулердің ашылуына жауапты.

Жеке қаржы есептілігін дайындау кезінде басшылық:

- Есеп саясатының қағидаттарын дұрыс таңдау және қолданылуын қамтамасыз етуге;
- Ақпаратты, соның ішінде есеп саясаты туралы деректерді осындай ақпараттың орындылығы, шынайылығы, салыстырмалылығы және түсініктілігін қамтамасыз ететін нысанда беруге;
- ХҚЕС талаптарын орындау пайдаланушылардың есептілікті сол немесе өзге мәмілелердің, сондай-ақ өзге де оқиғалардың немесе шарттардың Банк қызметінің жеке қаржылық жағдайына және жеке қаржылық нәтижелеріне тигізетін әсерін түсінуі іші жеткіліксіз болған жағдайларда қосымша ақпаратты ашуға; және
- Банктің өз қызметін келешекте жалғастыру қабілетін бағалауға жауапты.

Басшылық сонымен қатар:

- Банктің бүкіл ішкі бақылауының тиімді әрі сенімді жүйесін әзірлеуге, енгізуге және қолдауға;
- Банктің мәмілелерін ашуға және түсіндіруге, сондай-ақ Банктің жекелеген қаржылық жағдайы туралы ақпаратты кез келген күні жеткілікті деңгейдегі дәлдікпен ұсынуға және жеке қаржы есептілігінің ХҚЕС талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін нысанда есепті жүргізуге;
- Бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізуге;
- Банк активтерінің сақталуын қамтамасыз ету үшін мүмкін болатын барлық тиісті шараларды қолдануға; және
- қаржылық және өзге теріс пайдалану фактілерін анықтауға және олардың алдын алуға жауапты.

Банктің 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші жеке қаржы есептілігін Басқарма 2025 ж. 14 наурызда шығаруға бекітті.

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 14 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

Дана С. Талжанова
Бас бухгалтер

2025 ж. 14 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОР ЕСЕБІ

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ акционерлеріне

Пікір

Біз 2024 ж. 31 желтоқсандағы қаржы жағдайы туралы жеке есептен, 2024 ж. іші пайда немесе залал туралы жеке есептен, өзге жиынтық кіріс туралы жеке есептен, капиталдағы өзгерістер туралы жеке есептен және ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есептен, сонымен қатар жеке қаржы есептілікке ескертулерден, соның ішінде есеп саясаты туралы елеулі ақпараттан тұратын «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның (бұдан әрі – «Банк») жеке қаржы есептілігіне аудит жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса берілген жеке қаржы есептілігі 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің жеке қаржы жағдайын, сондай-ақ Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары жөніндегі кеңес (бұдан әрі – «ХҚЕСК») шығарған ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес 2024 ж. іші оның жеке қаржы нәтижелері мен жеке ақша қаражатының қозғалысын барлық маңызды аспектілерде шынайы көрсетеді.

Пікір білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (бұдан әрі – «ХАС») сәйкес жүргіздік. Аталған стандарттарға сәйкес біздің жауапкершілігіміз есебіміздің *«Жеке қаржы есептілігінің аудиті үшін аудитордың жауапкершілігі»* бөлімінде көрсетілген. Біз *Бухгалтерлерге арналған Халықаралық әдеп стандарттары жөніндегі кеңестің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) Кәсіби бухгалтерлердің әдеп кодексіне* (бұдан әрі – «Кодекс») және Қазақстан Республикасында жеке қаржы есептілігінің аудитіне қолданылатын әдеп талаптарына сәйкес Банкке қатысты тәуелсізбіз. Сонымен қатар, біз осы талаптарға және Кодекске сәйкес өзге де әдеп міндеттемелерін орындадық. Біздің пікірімізше, біз алған аудиторлық дәлелдемелер пікірімізді білдіруге негіз болу үшін жеткілікті әрі тиісті болып табылады.

Маңызды жағдайлар

Біз Сіздің назарыңызды жеке қаржылық есептіліктің 2-ескертуіне аударамыз, онда Банк ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес өзінің және еншілес ұйымдарының шоғырландырылған қаржылық есептілігін жасайтыны көрсетілген. Бұл жеке қаржылық есептілік шоғырландырылған қаржылық есептілікпен бірлесіп қаралуы керек, оны Банк басшылығы 2025 ж. 12 наурызда шығаруға мақұлдады. Бұл біздің пікіріміздің модификациясына әкелген жоқ.

«Делойт» атауы «Делойт Туш Томацу Лимитед» (бұдан әрі – «ДТТЛ») құрамына кіретін және бірлесіп «Делойт» ұйымы» деп аталатын заңды тұлғалардың (олардың үлестес тұлғаларын қоса алғанда) біреуіне не кез келген санына жатады. «Делойт» халықаралық желісі «деп аталатын «ДТТЛ» компаниясы, «ДТТЛ» — ға қатысушы барлық фирмалар және олардың үлестес тұлғаларының әрқайсысы бір-бірінің атынан үшінші тұлғаларға қатысты міндеттемелер қабылдауға құқығы жоқ дербес және тәуелсіз заңды тұлғалар болып табылады. «ДТТЛ» компаниясы, сондай — ақ «ДТТЛ» әрбір қатысушы-фирмасы және әрбір үлестес тұлға бір-бірінің іс-әрекеттері мен олқылықтарына қатысты емес, тек өз іс-әрекеттері мен олқылықтарына қатысты жауапты болады. «ДТТЛ» компаниясы клиенттерге тікелей қызмет көрсетпейді. Толығырақ ақпаратты сайттан білуге болады www.deloitte.com/about.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – бұл, біздің кәсіптік пайымдамамызға сәйкес, ағымдағы кезеңдегі жеке қаржы есептілігінің аудиті үшін ең маңызды болған мәселелер. Бұл мәселелер жеке қаржы есептілігінің аудиті аясында тұтастай және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылды және біз бұл мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Біз мәселені аудит үшін неге негізгі деп санаймыз?	Аудит барысында не жасалды?
<i>Клиенттерге берілген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалды жеке бағалау</i>	
Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау үшін операциялық ақша ағындарын пайдалана отырып, құнсыздануды жеке бағалауға жататын 3-кезеңдегі клиенттерге берілген қарыздар.	Біз қарыз беру процесі туралы түсінік алдық. Біз жеке негізде бағаланатын қарыздар бойынша ККЗ-ны бағалау үшін кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюына және кредиттік құнсыздануға қатысты Банктің анықтамасын талдадық. Біз сондай-ақ клиенттердің қарыздары бойынша ККЗ-ны жеке бағалауға байланысты бақылау рәсімдерін әзірлеу мен енгізуді бағаладық.
Жеке маңызды кредиттік құнсызданған кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдарды бағалау әртүрлі сценарийлердегі болашақ ақша ағындарын бағалауға негізделген.	1-кезеңдегі қарыздар бойынша іріктемелі түрде біз қарыз алушылардың кредит қабілеттілігіне егжей-тегжейлі талдау жүргіздік және кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюына (2-кезең) немесе дефолттың болуына (3-кезең) қатысты Банктің талдауын бағаладық. Қарыздардың тиісті кезеңге тиісті түрде жатқызылғанын бағалау үшін біз ішкі кредиттік рейтинг жүйесін (скоринг), кредиттік тәуекел факторларын талдадық және қарыздардың құнсыздануының тиісті кезеңін бағалау үшін есептелген пайыздық кірісті немесе негізгі борышты төлеудегі кешіктіру, қайта құрылымдау, сыртқы ақпарат және қаржылық көрсеткіштердің нашарлауы сияқты құнсыздану оқиғаларының уақтылы анықталғанын тексердік.
Қарыз алушылардың операциялық қызметінен болашақ ақша ағындарын бағалау және осындай қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалдарға резервті есептеу кезінде менеджмент пайымдауларының күрделілігі мен субъективтілігіне байланысты біз аудиттің негізгі мәселесі ретінде құнсызданған қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалдарды жеке бағалауды бөлдік.	Таңдамалы түрде біз 3-кезеңдегі жеке маңызды қарыздардың ККЗ бойынша резервтерді қайта есептедік, оған Банк жасаған қарыз алушылардың кредиттік қабілеттілігін талдауға шолу, сондай-ақ болашақ ақша ағындарын болжау үшін пайдаланылған болжамдарды талдау және кепілмен қамтамасыз етудің әділ құны кірді.
Жеке қаржылық есептілікке 4, 12 және 29-ескертулерде жеке елеулі қарыздар бойынша құнсыздану көрсеткіштері және осындай қарыздарға арналған жалпы баланстық құн мен тиісті резервтерді ашу ұсынылған.	Біз ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарының талаптарына сәйкес жеке қаржы есептілігінде клиенттердің қарыздары бойынша ақпаратты ашудың барабарлығы мен толықтығын бағаладық.

Өзге ақпарат – жылдық есеп

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат жылдық есептегі ақпаратты қамтиды, бірақ жеке қаржы есептілігін және ол туралы біздің аудиторлық қорытындымызды қамтымайды. Жылдық есеп, шамамен бізге осы аудиторлық қорытынды күнінен кейін ұсынылады.

Жеке қаржы есептілігі жөнінде біздің пікіріміз өзге ақпаратқа таралмайды және біз осы ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін қорытындыны ұсынбаймыз.

Жеке қаржы есептілігінің аудитін жүргізуімізге байланысты біздің міндетіміз – өзге ақпаратты бізге ұсынылған кезде танысу мақсатында, осы өзге ақпарат пен жеке қаржы есептілігінің немесе аудит барысында алынған біліміміздің арасында елеулі сәйкессіздіктердің бар-жоқтығы және өзге ақпаратта айтарлықтай елеулі бұрмалаушылықтардың болуы/болмауы туралы мәселені қарау.

Егер жылдық есеппен танысу барысында біз ондағы өзге ақпарат елеулі бұрмаланған деген пікірге келетін болсақ, онда біз ол туралы корпоративтік басқарудағы жауапты тұлғаларға хабарлауға міндеттіміз.

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың жеке қаржы есептілігі үшін жауапкершілігі

Басшылық осы жеке қаржы есептілігін дайындауға және оның ХҚЕСК шығарған ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес шынайы ұсынылуына, сонымен қатар басшылықтың пікірінше алаяқтық немесе қателесуден болатын айтарлықтай бұрмалаушылықтары болмайтын қаржылық есептілікті дайындауға қажет болатын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Жеке қаржы есептілігін дайындау барысында басшылық Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, қызмет үздіксіздігіне байланысты деректерді тиісті жағдайларда ашып көрсетуге және қызмет үздіксіздігі жорамалы негізінде есептілікті дайындауға жауапты, алайда басшылық Банкті таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниеттенген жағдайларды, немесе оның тарату немесе қызметін тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламалары болмаған жағдайларды қоспағанда.

Корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалар Банктің жеке қаржы есептілігін дайындауын бақылауға жауапты.

Жеке қаржы есептілігінің аудиті үшін аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан жеке қаржы есептілігінде елеулі бұрмалаушылықтардың жоқтығына орынды сенімділік алу және біздің пікірімізді қосатын аудиторлық есеп шығару болып табылады. Орынды сенімділік – сенімділіктің жоғары дәрежесі болып табылады, бірақ ол ХАС сәйкес жүргізілген аудит барысында елеулі бұрмалаушылықтар бар болған жағдайда олардың әрдайым анықталуының кепілдігі болып табылмайды. Бұрмалаушылықтар ықылассыз әрекеттердің немесе қателесудің нәтижесінде туындауы мүмкін. Егер бұрмалаушылықтар пайдаланушылардың қаржылық есептілік негізінде қабылдайтын экономикалық шешімдеріне жекеше немесе бірлесіп әсер ете алса, елеулі бұрмалаушылықтар болып есептеледі.

ХАС сәйкес жүргізілетін аудит аясында біз кәсіби пайымдау қолданамыз және бүкіл аудит барысында кәсіби күмәншілдік сақтаймыз. Бұған қоса, біз келесілерді орындаймыз:

- ықылассыз әрекеттер немесе қателесу салдарынан жеке қаржы есептілігінің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіруге негіз болуы үшін жеткілікті және тиісті болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Ықылассыз әрекеттер салдарынан елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелі қателесу салдарынан болатын елеулі бұрмаланудың табылмау тәуекелінен жоғары, себебі ықылассыз әрекеттерге құпия сөз байласу, жалғандық, ақпаратты әдейі қалдырып кету, бұрмалап ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту арқылы әрекеттер жасау кіруі мүмкін;
- жағдайларға сәйкес аудиторлық рәсімдер әзірлеу мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін зерделейміз, бірақ Банктің ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі жайында пікір білдіру мақсатында емес;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және басшылық есептеген бағалау мәндерінің негізділігін және ақпараттың тиісті ашылуын бағалаймыз;
- басшылықтың қызмет үздіксіздігі жорамалын қолдануының заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдемелер негізінде – Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыра алатынына елеулі күдік тудыратын оқиғаларға немесе жағдайларға байланысты елеулі белгісіздіктің бар немесе жоқ екендігі жайлы тұжырым жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздіктің бар екені туралы тұжырымға келсек, біз аудиторлық есебімізде жеке қаржы есептілігіндегі тиісті ақпарат ашуға назар аудартуымыз керек немесе ақпарат тиісті түрде ашылмаған болса, пікірімізде ескерту жасаймыз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық есебіміздің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, келешек оқиғалар немесе жағдайлар Банктің өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылуына әкелуі мүмкін;
- жеке қаржы есептілігінің жалпы ұсынылуын, оның құрылымын және мазмұнын, соның ішінде ақпараттың ашылуын, сондай-ақ жеке қаржы есептілігі оның негізі болатын операциялар мен оқиғалардың шынайы көрсетілуінің қамтамасыз етілуін бағалаймыз.

Біз корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғалармен ақпараттық әрекеттесуді жүзеге асырып, оларды аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері жөнінде, сондай-ақ аудит барысында анықталған елеулі ескертулер, соның ішінде біз аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы хабардар етеміз.

Біз сондай-ақ корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті әдеп талаптарын сақтағанымыз көрсетілетін және бұл тұлғаларға аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізді санауға болатын барлық өзара қарым-қатынастар мен өзге де мәселелер туралы, ал қажет болған жағдайларда – қауіптерді жою үшін қабылданған әрекеттер немесе қолданылған сақтық шаралары туралы хабарлағанымыз жөнінде мәлімдемені ұсынамыз.

Біз корпоративтік басқару үшін жауапты тұлғаларға хабарлаған мәселелерден ағымдағы кезең іші жеке қаржы есептілігінің аудиті үшін неғұрлым маңызды болған, демек, аудиттің негізгі мәселелері болып табылатын мәселелерді анықтаймыз. Біз бұл мәселелер туралы ақпаратты жария етуге заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған немесе өте сирек жағдайларда бұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оны хабарлаудан болатын қоғамдық маңызы бар пайдадан асып түсетінін негізді түрде болжауға болатындықтан, қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есепте хабарланбауы тиіс деген тұжырымға келген жағдайлардан басқа, осы мәселелерді біздің есебімізде сипаттаймыз.



Роман Саттаров
Тапсырма бойынша серіктес
Қазақстан Республикасының
білікті аудиторы
Аудитордың біліктілік күәлігі
№ МФ-0000149
2013 ж. 31 мамырда берілген.



Жангир Жилысбаев
«Делойт» ЖШС
Бас директоры

Қазақстан Республикасында
аудиторлық қызметті жүргізуге
мемлекеттік лицензия
№ 0000015, түрі МФЮ-2,
Қазақстан Республикасының
Қаржы министрлігі
2006 ж. 13 қыркүйекте берген

2025 ж. 17 наурыз
Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша
қаржы жағдайы туралы жеке есеп
(миллион теңгемен)

	Ескерту- лер	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
АКТИВТЕР			
Ақшалай қаражат және оның баламалары	5, 33	1,327,703	1,279,528
Міндетті резервтер	6, 33	294,421	234,054
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері	7, 33	194,830	180,999
Кредит мекемелеріндегі қаражат	8, 33	347,850	350,194
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	9, 33	2,831,533	2,334,694
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	10, 33	742,730	714,963
Еншілес ұйымдарға инвестиция	11, 33	542,621	431,406
Клиенттерге берілген қарыздар	12, 33	11,216,710	9,091,559
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	13	229,878	184,094
Сатуға арналған активтер	14	5,129	37,897
Ағымдағы салық активтері		-	4,892
Өзге активтер	15, 33	137,510	127,176
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		17,870,915	14,971,456
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ			
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Клиенттердің қаражаты	16, 33	12,778,088	10,803,162
Кредит мекемелерінің қаражаты	17, 33	800,618	757,831
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық міндеттемелер	7	6,135	4,202
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	18, 33	889,465	660,927
Резервтер	22	10,945	11,653
Ағымдағы табыс салығы бойынша міндеттемелер		26,584	-
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	19	17,921	58,179
Өзге міндеттемелер	20	271,185	221,018
Міндеттемелер жиыны		14,800,941	12,516,972
КАПИТАЛ			
Жарғылық капитал	21	212,690	212,690
Эмиссиялық табыс		1,668	1,768
Акциялар негізінде төлемдер бойынша резерв		10,000	-
Құны төлеп алынған меншікті акциялары		(265,597)	(260,599)
Бөлінбеген пайда және өзге резервтер		3,111,213	2,500,625
Капитал жиыны		3,069,974	2,454,484
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		17,870,915	14,971,456

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 14 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

Дана С. Талжанова
Бас бухгалтер

2025 ж. 14 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

Қоса беріліп отырған ескертулер осы жеке қаржы есептілігінің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
пайда немесе залал туралы жеке есеп
(миллион теңгемен, теңгемен берілген акцияға пайданы қоспағанда)

	Ескерту- лер	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер	23, 33	2,069,755	1,586,166
Басқа пайыздық кірістер	23, 33	3,186	4,206
Пайыздық шығыстар	23, 33	(1,040,680)	(838,178)
КРЕДИТТІК ЗАЛАЛДАР БОЙЫНША ШЫҒЫСТАРҒА ДЕЙІН ТАЗА ПАЙЫЗДЫҚ КІРІС		1,032,261	752,194
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша шығыстар	5, 8, 10, 12, 15	(126,282)	(72,249)
ТАЗА ПАЙЫЗДЫҚ КІРІС		905,979	679,945
Қызметтер және комиссиялар бойынша кірістер	24, 33	207,998	193,999
Қызметтер және комиссиялар бойынша шығыстар	24, 33	(87,848)	(84,236)
Қызметтер және комиссиялар бойынша таза кірістер		120,150	109,763
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер бойынша таза пайда	25, 33	90,192	64,999
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінен іске асырылған таза пайда /(залал)		2,883	(3,712)
Шетел валютасымен операциялардан түсетін таза пайда	26, 33	93,296	86,060
Еншілес ұйымдардан алынған дивидендтер	33	53,485	18,310
Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлесі	33	15,526	13,593
Банктік емес қызметтен кірістер		9,213	4,602
ӨЗГЕ ПАЙЫЗДЫҚ ЕМЕС КІРІСТЕР		264,595	183,852
Операциялық шығыстар	27, 33	(222,399)	(175,424)
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан келген пайда/(залал)		513	(58)
Кредиттік залалдар бойынша өзге де шығыстарды қалпына келтіру	22	837	1,776
Таза өзге шығыстар		(58,697)	(41,305)
ПАЙЫЗДЫҚ ЕМЕС ШЫҒЫСТАР		(279,746)	(215,011)
САЛЫҚ САЛЫНҒАНҒА ДЕЙІНГІ ПАЙДА		1,010,978	758,549
Табыс салығы бойынша шығыс	19	(166,162)	(111,340)
ТАЗА ПАЙДА		844,816	647,209
Акцияға арналған базалық және ажыратылған пайда (теңгемен)	28	77.50	59.33

Басқарманың атынан

Умұт Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 14 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

Дана С. Талжанова
Бас бухгалтер

2025 ж. 14 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

Қоса беріліп отырған ескертулер осы жеке қаржы есептілігінің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
Өзге жиынтық кіріс туралы жеке есеп
(миллион теңгемен)

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Таза пайда	844,816	647,209
Өзге жиынтық кіріс:		
Кейіннен пайда және залалдар құрамына қайта жіктелмейтін баптар:		
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан болған пайда/(залал) (2024, 2023 жж. – шегерілген салық – тиісінше 3,559 миллион теңге және нөл теңге)	14,262	(14)
Кейіннен пайда және залалдар құрамына қайта жіктелетін баптар:		
Кезең ішінде құнсыздандыруды қоса алғанда өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтерін қайта бағалаудан болған пайда (2024, 2023 жж. - шегерілген салық – тиісінше 1,195 миллион теңге және нөл теңге)	24,347	48,685
Еншілес ұйымдарға инвестициялардың әділ құнын қайта бағалаудан іске асырылмаған пайда	111,504	57,806
Кезең ішінде өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінің шығарылу нәтижесінде пайда және залалдар құрамына қайта жіктелді (2024, 2023 жж. - шегерілген салық – нөл теңге)	(2,883)	3,712
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтерін қайта бағалаудан қауымдастырылған ұйымның өзге жиынтық (залалының)/кірісінің үлесі	(989)	1,189
Негізгі құралдарды қайта бағалаудан қауымдастырылған ұйымның өзге жиынтық кірісінің үлесі	-	24
Бір жыл ішіндегі өзге жиынтық кіріс	146,241	111,402
Бір жыл ішіндегі жиынтық кірістің жиыны	991,057	758,611

Басқарманың атынан:

Умут Б. Шаяхметова
Басқарма Төрағасы

2025 ж. 14 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

Дана С. Талжанова
Бас бухгалтер

2025 ж. 14 наурыз
Қазақстан, Алматы қ.

Қоса беріліп отырған ескертулер бсы жеке қаржы есептілігінің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп
(миллион теңгемен)



	Жарғылық капитал Жай акциялар	Эмиссиялық кіріс	Құны төлеп алынған меншікті акциялары	Акциялар негізінде төлемдер бойынша резерв	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резерв*	Негізгі құралдарды қайта бағалау бойынша резерв*	Еншілес ұйымдарға инвестицияларды қайта бағалау бойынша резерв *	Бөлінбеген пайда*	Капиталдың жиыны
2023 ж. 31 желтоқсан	212,690	1,768	(260,599)	-	(18,805)	34,873	187,082	2,297,475	2,454,484
Таза пайда	-	-	-	-	-	-	-	844,816	844,816
Өзге жиынтық кіріс	-	-	-	-	20,475	14,262	111,504	-	146,241
Жиынтық кіріс жиыны	-	-	-	-	20,475	14,262	111,504	844,816	991,057
Дивидендтер – жай акциялар (21-ескертү)	-	-	-	-	-	-	-	(381,600)	(381,600)
Еншілес ұйымдарға инвестициялардың шығуы	-	-	-	-	-	-	-	1,131	1,131
Өз акцияларын сатып алу (21-ескертү)	-	(100)	(4,998)	-	-	-	-	-	(5,098)
Акциялар негізінде төлемдер бойынша резерв	-	-	-	10,000	-	-	-	-	10,000
Бұрын қайта бағаланған негізгі құралдардың тозуы мен шығуы	-	-	-	-	-	-	-	-	-
нәтижесінде негізгі құралдарды қайта бағалау резервін есептен шығару	-	-	-	-	-	(684)	-	684	-
2024 ж. 31 желтоқсан	212,690	1,668	(265,597)	10,000	1,670	48,451	298,586	2,762,506	3,069,974

* Бұл сомалар Қаржы жағдайы туралы жеке есептің Бөлінбеген пайда және өзге резервтер бабына енгізілген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Жарғылық капитал Жай акциялар	Эмиссиялық кіріс	Құны төлеп алынған меншікті акциялары	Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы бағалау бойынша резерв*	Негізгі құралдарды қайта бағалау бойынша резерв*	Еншілес ұйымдарға инвестицияларды қайта бағалау бойынша резерв*	Бөлінбеген пайда*	Капиталдың жиыны
2022 ж. 31 желтоқсан	212,690	1,768	(260,599)	(72,391)	36,605	140,184	1,914,468	1,972,725
Таза пайда	-	-	-	-	-	-	647,209	647,209
Өзге жиынтық кіріс	-	-	-	53,586	10	57,806	-	111,402
Жиынтық кіріс жиыны	-	-	-	53,586	10	57,806	647,209	758,611
Дивидендтер – жай акциялар (21-ескерту)	-	-	-	-	-	-	(276,852)	(276,852)
Еншілес ұйымдарға инвестициялардың шығуы	-	-	-	-	-	(10,908)	10,908	-
Бұрын қайта бағаланған негізгі құралдардың тозуы және шығып қалуы нәтижесінде негізгі құралдарды қайта бағалау резервін есептен шығару	-	-	-	-	(1,742)	-	1,742	-
2023 ж. 31 желтоқсан	212,690	1,768	(260,599)	(18,805)	34,873	187,082	2,297,475	2,454,484

* Бұл сомалар Қаржы жағдайы туралы жеке есептің Бөлінбеген пайда және өзге резервтер бабына енгізілген.



Қоса беріліп отырған ескертулер осы жеке қаржы есептілігінің ажыратылмас бөлігі болып табылады

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы жеке есеп
(миллион теңгемен)

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША		
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:		
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтерден алынған пайыздар	1,998	1,421
Ақшалай қаражат пен кредит мекемелеріндегі қаражаттан алынған пайыздар	167,751	46,705
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерінен алынған пайыздар	157,824	117,150
Кредиттік залалдар бойынша резервті шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардан алынған пайыздар	51,626	75,460
Клиенттерге берілген қарыздардан алынған пайыздар	1,563,289	1,292,004
Клиенттер қаражаты бойынша төленген пайыздар	(916,541)	(686,686)
Кредит мекемелерінің қаражаты бойынша төленген пайыздар	(44,006)	(41,185)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша төленген пайыздар	(32,660)	(32,374)
Депозиттерді сақтандыру бойынша төленген пайыздар	(14,544)	(12,792)
Алынған комиссиялар	208,604	192,301
Төленген комиссиялар	(88,037)	(83,340)
Туынды қаржы құралдарынан түсімдер	37,066	28,129
Төленген басқа шығыстар	(49,484)	(36,703)
Төленген операциялық шығыстар	(183,608)	(157,542)
Таза операциялық активтердегі өзгерістерге дейін операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражаттың қозғалысы	859,278	702,548
Операциялық активтер мен міндеттемелер өзгерісі:		
Операциялық активтердің (ұлғаюы)/азаяуы:		
Міндетті резервтер	(60,367)	498
Пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын қаржы активтері	21,552	(13,331)
Кредит мекемелеріндегі қаражат	47,711	(70,553)
Клиенттерге берілген қарыздар	(1,934,099)	(1,509,414)
Сатуға арналған активтер	23,179	29,445
Өзге активтер	925	(19,731)
Операциялық міндеттемелердің ұлғаюы /(азаяуы):		
Клиенттер қаражаты	1,673,498	579,608
Кредит мекемелерінің қаражаты	(203,677)	(77,111)
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық міндеттемелер	1,933	(5,440)
Өзге міндеттемелер	(35,788)	47,056
Табыс салығы төленгенге дейінгі операциялық қызметтен түсетін ақшалай қаражаттың түсімі/(жылыстауы)	394,145	(336,425)
Төленген табыс салығы	(178,567)	(139,534)
Операциялық қызметтен түсетін ақшалай қаражаттың таза түсімі/(жылыстауы)	215,578	(475,959)
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ БОЙЫНША АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:		
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу және алдын ала төлем	(52,189)	(24,430)
Негізгі құралдарды сатудан алынатын түсімдер	-	459
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатудан түсімдер	527,043	636,674
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатып алу	(726,676)	(889,942)
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв шегерілген амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарды сатудан түсімдер	199,158	259,788
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв шегерілген амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздарды сатып алу	(199,780)	-
Еншілес ұйымдардың капиталына инвестиция	(1,094)	(9,343)
Еншілес ұйымдарға инвестицияларды сатудан түсімдер	15,829	-
Қауымдастырылған ұйымдардан алынған дивидендтер	6,800	-
Еншілес ұйымдардан алынған дивидендтер	53,485	18,310
Инвестициялық қызметтен ақшалай қаражаттың таза жылыстауы	(177,424)	(8,484)

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші

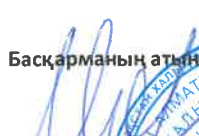
Ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы жеке есеп (жалғасы)

(миллион теңгемен)

	Ескерту- лер	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТТЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ:			
Синдикатталған қарызды тартудан түсімдер		157,533	-
Дивидендтер төлеу		(308,761)	(276,852)
Өз акцияларын сатып алу		(5,099)	-
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардан түсімдер	18	294,736	325,696
Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	18	(136,155)	(140,705)
Жалдау міндеттемелерін өтеу		(2,014)	(1,858)
Қаржылық қызметтен ақшалай қаражаттың таза жылыстауы		(157,293)	(93,719)
Айырбастау бағамындағы өзгерістердің ақшалай қаражатқа және оның баламаларына әсері		9,781	(72,532)
Ақшалай қаражаттың және оның баламаларының таза өзгерісі		48,175	(650,694)
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ, жыл басындағы жағдай бойынша	5	1,279,528	1,930,222
АҚШАЛАЙ ҚАРАЖАТ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАЛАМАЛАРЫ, жыл соңындағы жағдай бойынша	5	1,327,703	1,279,528

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдарда ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы жеке есептен алынып, 12, 13, 14, 19 және 21-ескертулерде ұсынылған, ақшалай емес аударымдар жүргізілді.

Басқарманың атынан:


 Умұт Б. Шаяхметова
 Басқарма Төрағасы

 2025 ж. 14 наурыз
 Қазақстан, Алматы қ.


 Дана С. Талжанова
 Бас Бухгалтер

 2025 ж. 14 наурыз
 Қазақстан, Алматы қ.

Қоса беріліп отырған ескертулер осы жеке қаржы есептілігінің ажыратылмас бөлігі болып табылады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер
(миллион теңгемен)

1. Қызметтің негізгі бағыттары

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ (бұдан әрі – «Банк») Қазақстан Республикасында корпоративтік клиенттер мен жеке клиенттерге банктік қызметтер көрсетеді. Банктің бастапқы мемлекеттік тіркеуден өтуі Қазақстан Республикасының Әділет органдарында 1994 ж. 20 қаңтарда жүргізілді. Банк өз қызметін Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі бағалы қағаздар нарығында банктік және басқа да операциялар мен қызмет жүргізу үшін 2023 ж. 23 маусымда жаңартып қайта берген № 1.2.47/230/38/1 лицензияға сәйкес іске асырады. Банк «Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры» АҚ ұсынған салымдарды міндетті сақтандыру жүйесінің мүшесі болып табылады.

Банктің негізгі қызметі өз клиенттеріне қарыздар мен кепілдіктер беру, депозиттер тарту, бағалы қағаздармен және шетел валютасымен операциялар жүргізу, ақша аудару, ақшалай қаражат пен төлем карталарымен операциялар жүргізу және басқа да банктік қызметтер көрсету болып табылады. Мұнымен қатар Банк Қазақстан Республикасы Үкіметінің эксклюзивтік емес агенті ретінде өз филиалдарының желісі арқылы халыққа зейнетақы төлеу және жәрдемақылар беру қызметін атқарады.

Банктің бағалы қағаздары Қазақстан қор биржасының (бұдан әрі – «ҚҚБ») және Astana International Exchange-дің негізгі листингісіне қосылған. Банктің жаһандық депозитарлық қолхаттары (бұдан әрі – «ЖДҚ») Лондонның Қор биржасының, ҚҚБ-ның және Astana International Exchange-дің негізгі листингісіне қосылған.

Банк іс жүзінде «АЛМЭКС» холдингтік тобы» АҚ арқылы Тимур Құлыбаев пен оның зайыбы Динара Құлыбаеваның бақылауында тұр.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Банк өз қызметін Алматы қаласында орналасқан бас офисі және Қазақстан аумағындағы 25 облыстық филиал, 119 аудандық филиал және 398 есеп айырысу-кассалық орталықтар, (2023 ж. 31 желтоқсанда – тиісінше, 25, 119 және 426) арқылы іске асырды. Банктің тіркелген офисі Қазақстан Республикасы, А26М3К5, Алматы қаласы, Әл-Фараби даңғылы, 40 мекенжайы бойынша орналасқан.

Банк жұмыскерлерінің іс жүзіндегі саны 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 12,101 жұмыскерді құрайды (2023 ж. 31 желтоқсанда – 12,107).

Банктің осы 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші жеке қаржы есептілігін шығарылымға Банк Басқармасы 2025 ж. 14 наурызда бекітті.

Сот талаптары

Банктің өз қызметін жүргізуі барысында клиенттер мен контрагенттер Банкке уақыт аралықтарында кінәрат талаптарын қойып отырады. Басшылықтың пікірінше, мұндай кінәрат талаптар бойынша іс жүргізілгенде Банкке елеулі залал келтірілмейді, сондықтан жеке қаржы есептілігіне бұл жағдай бойынша тиісті резервтер қарастырылмаған.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Операциялық орта

Қазақстан ЖІӨ өсімінің жоғары деңгейімен, қалыптасып келе жатқан қаржы инфрақұрылымымен және мемлекеттің едәуір үлеспен қатысуымен сипатталатын бірқатар дамушы экономикалардың қатарына кіреді. Сонымен қатар дамушы елдердің нарықтары дамыған нарықтардың тәуекелдерінен өзгеше саяси, әлеуметтік және заңнамалық тәуекелдерге ұшырайды. Қазақстан әлемдік экономикаға интеграцияланған, бұл ретте географиялық жағынан ірі экономикалық нарықтармен іргелес болып, сол арқылы Орталық Азия өңіріндегі негізгі «транзиттік хаб» позициясын иеленді.

Қазақстан экономикасының экспорттық бағытқа ие болуына байланысты шикізатқа әлемдік бағаның өзгеруі оған айтарлықтай әсер етеді. Энергоресурстардың әлемдік бағасынан басқа, қазақстандық экономиканың одан әрі дамуы көбінесе фискалдық тәртіп пен өңірдегі геосаяси жағдайға байланысты.

2024 жылы Brent маркалы мұнайдың орташа бағасы барреліне шамамен 80.7 АҚШ долларын құрады. Қысқа мерзімді экономикалық индикаторға сәйкес, 2024 ж. қаңтар-желтоқсанда Қазақстан экономикасы өткен ж. сәйкес кезеңімен салыстырғанда 4.8 %-ға өсті. 2024 ж. желтоқсандағы инфляция жылдық есеппен 8.6 % құрады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ақша-кредит саясаты жөніндегі комитеті 2024 ж. қарашада +/- 1.0 т. аралығымен базалық мөлшерлемені жылдық 15.25 %-ға дейін көтеру туралы шешім қабылдады. Бұл шешім 2024 ж. аяғында инфляцияның жеделдеуі аясында қабылданды, бұл теріс сыртқы инфляциялық жағдайға, тұрақты тұтынушылық сұранысқа, реттелетін тұрғын үй-коммуналдық қызметтер бағасының тұрақты өсуіне және бюджет шығыстарының жоғары деңгейіне байланысты болды. Сондай-ақ 2024 ж. қорытындысы бойынша ұлттық валюта бағамы доллардың жаһандық индексі DXY нығайту және рубль бағамына әсер еткен Ресейге қарсы жаңа санкциялар енгізу аясында 14.3%-ға әлсіреді. Бұл жағдайлар Қазақстанда қатаң ақша-кредит саясатының режимін сақтау үшін алғышарттар жасайды.

Банк басшылығы экономикалық және саяси жағдайдағы ағымдағы өзгерістерді, соның ішінде кез келген санкциялық тәуекелдерді қадағалап отыр және болашақта Топ бизнесінің тұрақтылығы мен оны дамыту үшін қажет деп санайтын шараларды қабылдайды.

2023 ж. 12 шілдеде «Заңсыз сатып алынған активтерді мемлекетке қайтару туралы» Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – «Заң») қол қойылды. Заң 2023 ж. 24 шілдеден бастап күшіне енді, 7, 12-31 баптар 2023 ж. 12 қыркүйекте күшіне енді.

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Активтерін қайтару комитеті (бұдан әрі – «Комитет») активтерді қайтару жөніндегі уәкілетті орган болып табылады. Комитеттің міндеттері заңсыз сатып алынған активтерді анықтау және қайтару, осы саладағы халықаралық-құқықтық ынтымақтастықты дамыту, экономикалық ресурстардың заңсыз шоғырлануына және активтерді заңсыз шығаруға ықпал еткен себептер мен жағдайларды анықтау және жою, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне, Қазақстан Республикасы Президентінің актілеріне сәйкес өзге де міндеттерді айқындады. Банк басшылығы бұл Заң Банктің кредиттік портфелін қоса алғанда, Банктің қызметіне айтарлықтай әсер етпейді деп санайды.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Иелену үлесі

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы мәліметке сәйкес Банкке мына акционерлер иелік етті, олардың үлесі Банк шығарған капиталдың 5 %-нан асады:

2024 ж. 31 желтоқсан

	Барлық акциялар (жай акциялар)	Айналымдағы акциялардың жалпы көлеміндегі үлесі
«АЛМЭКС» холдингтік тобы» АҚ	7,583,538,228	69.7%
ЖДҚ ұстаушылары	3,078,309,040	28.3%
Өзгелері	223,340,904	2.1%
Айналымдағы барлық акциялар	10,885,188,172	100.0%

2023 ж. 31 желтоқсан

	Барлық акциялар (жай акциялар)	Айналымдағы акциялардың жалпы көлеміндегі үлесі
«АЛМЭКС» холдингтік тобы» АҚ	7,583,538,228	69.5%
ЖДҚ ұстаушылары	3,109,803,080	28.5%
Өзгелері	214,932,544	2.0%
Айналымдағы барлық акциялар	10,908,273,852	100.0%

2. Есептілікті ұсыну қағидаттары

Сәйкестік туралы мәлімдеме

Осы жеке қаржы есептілігі Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі – «ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттары») сәйкес әзірленді.

Осы жеке қаржы есептілігі – негізгі компания «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның есептілігі. Еншілес ұйымдар осы жеке қаржы есептілігінде шоғырландырылмайды. Бұл жеке қаржы есептілігі «Қазақстан Халық Банкі» АҚ және оның еншілес ұйымдарының шоғырландырылған қаржылық есептілігімен бірлесіп қаралуы тиіс, оларды Банк Басқармасы 2025 ж. 12 наурызда шығаруға рұқсат берген.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның Қазақстан, А26М3К5, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы 40 мекенжайы бойынша тіркелген бас кеңсесінде қолжетімді.

Бұл жеке қаржы есептілігі Банк қызметтің үздіксіздігі қағидаты негізінде әрекет етеді және жақын болашақта өз операцияларын жалғастырады деген болжаммен дайындалған.

Осы жеке қаржы есептілігі акцияға шаққандағы пайдадан бөлек, егер басқаша көрсетілмеген болса, қазақстандық миллион теңгемен (бұдан әрі – «Теңге») ұсынылып отыр.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Бұл жеке қаржы есептілігі әділ құн бойынша бағаланатын белгілі бір қаржы құралдарын және төменде есеп саясатында сипатталғандай тозу мен құнсыздануды шегергенде артық бағаланған құн бойынша есепке алынған белгілі бір негізгі құралдарды қоспағанда, тарихи құн қағидаты негізінде дайындалған.

Тарихи құн әдетте тауарлар мен қызметтердің орнына берілген сыйақының әділ құнының негізінде анықталады.

Әділ құн, құнның тікелей бақыланатын немесе бағалаудың басқа әдістемесін пайдалану арқылы, есептік амалмен алынған болып табылатынына қарамастан, бағалау күніне активті сатқан кезде алынатын немесе нарықтың қатысушылары арасындағы кәдімгі мәміленің шеңберінде міндеттемені өткізу кезінде төленген құнды көрсетеді. Активтің немесе міндеттеменің әділ құнын бағалаған кезде, егер нарықтың қатысушылары, бағалау күніне активтің немесе міндеттеменің құнын қалыптастырған кезде осындай сипаттамаларды ескеретін болса, Банк, активтің немесе міндеттеменің сипаттамаларын ескереді. Әділ құн бойынша бағалау жүргізу және /немесе әділ құнды бағалауға қатысты ақпаратты ашу үшін, әділ құн осы жеке қаржы есептілігінде, ХҚЕС («IFRS») 2 қолдану саласына жататын меншікті үлестік құралдардың негізінде төлемдері бар мәмілелерді, ХҚЕС («IFRS») 16 қолдану саласына жататын лизингтік операцияларды, сондай-ақ әділ құнмен салыстырылатын, бірақ бұл ретте мысалы ХҚЕС («IAS») 2-де ықтимал сатудың таза құны немесе ХҚЕС («IAS») 36-да пайдаланудың құндылығы сияқты әділ құн болып табылмайтын бағаларды қоспағанда, жоғарыда көрсетілген тәсілмен анықталады.

Сонымен қатар қаржы есептілігін дайындау мақсаттары үшін әділ құнды бағалау әділ құн иерархиясы негізінде жіктеледі (1, 2 немесе 3-деңгей). Деңгейлер нарықтық деректер негізінде әділ құнды тікелей анықтау мүмкіндігіне сәйкес келеді және жалпы әділ құнды бағалау кезінде пайдаланылған бастапқы деректердің маңыздылығын көрсетеді:

- 1-деңгейдегі бастапқы деректер Банк бағалау күніне қол жеткізе алатын бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы кесілген бағаларын (түзетілмеген) білдіреді;
- 2-деңгейдің бастапқы деректері 1-деңгей үшін анықталған баға кесімдері болып табылмайды, бірақ актив не міндеттеме үшін нарықта тікелей немесе жанама бақыланады; және
- 3-деңгейдің бастапқы деректері актив немесе міндеттеме бойынша бақыланбайтын бастапқы деректерді білдіреді.

Банк өзінің қаржылық жағдайы туралы жеке есебін өтімділік тәртібімен ұсынады. Қаржылық жағдайы туралы есеп күнінен кейінгі 12 айдың ішіндегі (ағымдағы) және қаржылық жағдайы туралы жеке есеп күнінен кейінгі 12 айдан жоғары мерзімдегі (ағымдағы емес) орнын толтырудың немесе өтеудің талдауы 29-ескертуде ұсынылған.

Атқарымдық валюта

Банктің жеке қаржы есептілігінің атқарымды валютасы - бұл ұйымдарға қатысты оқиғалар мен жағдайлардың экономикалық мәнін жақсы көрсететін валюта («Атқарымды валюта»). Банктің атқарымды валютасы теңге болып табылады. Осы жеке қаржы есептілігін ұсыну валютасы теңге болып табылады.

3. Есеп саясаты туралы елеулі ақпарат

Еншілес ұйымдарға инвестиция

Еншілес ұйым - Банктің басқаруындағы серіктестік сияқты бірікпеген ұйымды қоса алғандағы ұйым. Банк өзінің еншілес ұйымдарға салған инвестицияларын осы жеке қаржы есептілігіндегі өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша белгілейді. Еншілес ұйымдарға инвестициялардың әділ құнының өзгеруі өзге жиынтық кіріс туралы жеке есепте тікелей капиталда танылады және тану тоқтатылған кезде пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Бұрын Банктің еншілес ұйымдарына инвестициялар құнсызданудан болған шығындарды шегергендегі бастапқы құны бойынша есепке алынған.

Қор биржаларында тізімделмеген немесе жарияланған нарықтық деректер жоқ Банктің еншілес ұйымдарының әділ құны бағалаудың түрлі әдістемелерін қолдана отырып айқындалады. Бағалау әдістері келесі әдістерге негізделген: дивидендтерді дисконттау, ұқсас инвестицияларды бағалау, таза активтердің түзетілген құны. Егер еншілес ұйымның артық бағаланған әділ құны нөлден аз болса, еншілес ұйымдарға салынған инвестициялардың баланстық құны нөлге тең болады.

Тоқсан сайынғы негізде еншілес ұйымдардың әділ құны есепті кезеңдегі таза пайданың немесе залалдың болжамды сомаларының әсерін ескере отырып, таза активтердің түзетілген құнын айқындау әдісін пайдалана отырып бағаланады.

Банктің еншілес ұйымдарының әділ құны ХҚЕС (IAS) 13 «Әділ құнды бағалау» және Банктің ішкі құжаттарына сәйкес бағаланады. Банктің еншілес ұйымдарына салынған инвестициялар 3-деңгейдегі иерархияның қаржылық активтері ретінде жіктеледі, өйткені Банкте қолданылатын бағалау әдістері бақыланатын нарықтық мәліметтерге негізделмеген.

Ақшалай қаражат және оның баламалары

Ақшалай қаражат пен оның баламаларына кассадағы қолма-қол ақша, корреспонденттік шоттардағы бос ақша қалдығы, кредит мекемелеріндегі қаражат және бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аспайтын кері РЕПО келісімі бойынша қаражат жатқызылады.

Міндетті резервтер

Міндетті резервтер ҚРҰБ корреспонденттік шоттарындағы қаржыны және Банктің күнделікті қызметі үшін қаржыландыру мақсатында пайдалануға болмайтын кассадағы қолма-қол ақшаны білдіреді, осыған байланысты бұл қаржы ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы жеке есепте ақшалай қаражат пен оның баламалары деген бапқа қосылмайды.

Кредит мекемелеріндегі қаражат

Банк өз қызметін жүргізу барысында қолдануы шектелген ағымдағы шоттарды ашады немесе басқа банктерде белгілі бір мерзімдік кезеңге ақша салымдарын орналастырады. Белгіленген өтеу мерзімі бар кредит мекемелеріндегі қаражат кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, амортизацияланған құн бойынша бағаланады. Белгіленген өтеу мерзімі жоқ қаражат бастапқы құны бойынша есепке алынады. Кредит мекемелердегі қаражат күтілетін кредиттік залалдар бойынша кез келген резервті шегергенде ескеріледі.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қаржы құралдарын тану және бағалау

Тиісті қаржы құралына қатысты шарт бойынша Банк тараптардың бірі болған жағдайда қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері Банктің қаржылық жағдайы туралы жеке есепте көрсетіледі. Банк ұдайы сипаттағы қаржылай активтер мен міндеттемелерді сатып алулар мен өткізулерді есептесу күніндегі есепке алу әдісімен көрсетеді. Осындай әдіспен сатып алынған, кейіннен әділ құнымен бағаланатын қаржы құралдары мәміле жасалған сәттен бастап есеп айырысу белгіленген күнге дейін сатып алынған құралдар сияқты есепке алынады.

Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері бастапқыда әділ құн бойынша көрсетіледі. Қаржы активтерін және қаржы міндеттемелерін сатып алумен немесе шығарумен тікелей байланысты транзакциялық шығындар (пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша көрсетілетін қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінен басқа) бастапқыда танылғанда қаржы активтерінің немесе қаржы міндеттемелерінің әділ құнын тиісінше ұлғайтады немесе азайтады. Қаржы активтерін немесе қаржы міндеттемелерін сатып алуға тікелей қатысты, пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша көрсетілетін транзакциялық шығындар тікелей пайдаға немесе залалға жатқызылады. Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері құнын одан әрі бағалау үшін пайдаланылатын бухгалтерлік есеп қағидаттары есеп саясатының төмендегі сипатталған тиісті ережелерінде ашылады.

Қаржы активтері

Барлық қаржы активтері қаржы активін сату немесе сатып алу талаптары тиісті нарықта белгіленген мерзімде жеткізуді талап ететін келісімшарт бойынша жүзеге асырылғанда, мәміле жасалған күні танылады және тану тоқтатылады және бастапқыда пайда немесе залал арқылы әділ құн (бұдан әрі – «ПЗАӘҚ») бойынша бағаланатын ретінде жіктелетін қаржы активтерін қоспағанда, транзакциялық шығынға қоса әділ құны бойынша бағаланады. ПЗАӘҚ бойынша бағаланатын ретінде жіктелген қаржы активтерін сатып алуға тікелей байланысты мәміле бойынша шығындар дереу пайда немесе залал құрамында танылады.

«Қаржы құралдары» ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес танылған барлық қаржы активтері қаржы активтерін басқаруға арналған ұйымның бизнес үлгісіне және қаржы активтерінің ақша ағындарының шарттық сипаттамаларына негізделген амортизацияланған құны немесе әділ құны бойынша бағалануы тиіс.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бұл ретте:

- *Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап қалу.* Бұл бизнес-үлгі қаржы активтерін басқару қаржы құралының әрекет ету мерзімі ішінде негізгі соманы және пайыздық төлемдерді алу арқылы ақшалай қаражат қозғалысын жүзеге асыру мақсатында жүргізіледі деп болжайды. Осы бизнес-үлгі шегінде қаржы активін өтеуге дейін ұстап тұру басым болып табылады, алайда мерзімінен бұрын жүзеге асыруға тыйым салынбайды.
- *Шартта көзделген ақша ағындарын алу және қаржы активтерін сату үшін активтерді ұстап тұру.* Бұл бизнес-үлгі қаржы активтерін басқару шарттық ақшалай қаражаттың ағындарын алуға және қаржы активтерін сатуға бағытталған деп болжайды. Осы бизнес-үлгі шеңберінде қаржы активін сатудан қолма-қол ақшаны алу - «Шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап тұру» бизнес-үлгісімен салыстырғанда сатудың жоғары жиілігі мен сату көлемімен сипатталатын басымдық болып табылады.
- *Басқа мақсаттар үшін активтерді ұстап тұру.* Осы бизнес-үлгі шеңберінде қаржы активтерін басқару мақсаты мыналар болуы мүмкін:
 - қаржы активтерін сату арқылы ақшалай қаражат ағындарын жүзеге асыруды басқару;
 - күнделікті қаржыландыру қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін өтімділікті басқару;
 - басқару мен нәтижелілікті бағалау әділ құн негізінде жүзеге асырылатын портфель;
 - сауда-саттыққа арналған анықтамаға сай келетін портфель. Қаржы активтері, егер олар негізінен жақын арада (180 күнге дейін) сату, қысқа мерзімді пайда алу мақсатында сатып алынған болса немесе туынды қаржы құралдары болып табылса (қаржылық кепілдікті немесе хеджирлеу құралы ретінде анықталған туынды қаржы құралдарын қоспағанда) саудаға арналған болып саналады.

9 ХҚЕС-ға (IFRS) сәйкес, қаржы активтері мынадай болып жіктеледі:

- банктік қарыздар амортизацияланған құн бойынша бағаланатын активтер ретінде жіктеледі, мақсаты шартта көзделген ақша ағындарын алу болып табылатын, тек негізгі борыштың негізгі сомасына және негізгі борыштың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне төлемдер болып табылатын және борыштың негізгі сомасы есебіне төлемдер мен пайыздарды ғана қамтитын бизнес-модель шеңберінде ұсталады (бұдан әрі – «SPPI»);
- корреспонденттік шоттардағы қалдықтар, банкаралық кредиттер/депозиттер, РЕПО операциялары әдетте амортизацияланған құн бойынша бағаланатын актив ретінде жіктеледі, яғни бизнес-үлгі шеңберінде басқарылады, оның мақсаты шартпен көзделген ақша ағындарын алу, соның ішінде SPPI;
- борыштық бағалы қағаздар таңдалған бизнес-үлгіні және SPPI-ді сақтауды ескере отырып, үш жіктеу санатының кез келгеніне жатқызылуы мүмкін;
- үлестік бағалы қағаздар, әдетте, кезең ішіндегі пайда мен залалдың өзгеруін көрсететін әділ құндағы құралдар ретінде жіктеледі.
- саудаға арналған бағалы қағаздар мен туынды қаржы құралдары кезең ішіндегі пайда немесе залал құрамындағы өзгерістерді көрсете отырып, әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері санатына жіктеледі.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер немесе қаржылық міндеттемелер

Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер мыналарды қамтиды:

- Шарттық ақша ағындары тек негізгі борыш есебіне төлемдер мен пайыздарды ғана қамтымайтын активтер; және/немесе
- Шарттық ақшалай қаражаттың ағындарын алу немесе осындай ағындарды алу және активті сату мақсатында ұсталатын активтерді қоспағанда, бизнес-үлгі бойынша ұсталатын активтер;
- Әділ құн бойынша есепке алу опциясын қолдану арқылы ПЗАӘҚ бойынша бағаланатын санатқа жататын активтер;

Қаржылық міндеттемелер, егер қаржылық міндеттеме не саудаға арналған болса, не пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде бағаланса, пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Қаржылық міндеттеме мына жағдайда:

- егер жақын арада кері сатып алу үшін қабылданған болса;
- бастапқы есепке алу кезінде Банк қысқа мерзімді сатып алу мен қайта сатудың соңғы тарихы бар бірыңғай портфель ретінде басқаратын анықталған қаржы құралдары портфелінің бөлігі болып табылса; немесе
- хеджирлеу құралы ретінде пайдаланылмайтын және жіктелмеген туынды құрал болып табылса, саудаға арналған деп жіктеледі.

Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер немесе қаржылық міндеттемелер қаржы жағдайы туралы жеке есепте әділ құнмен есепке алынады. Әділ құнның өзгерістері пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер және міндеттемелер бойынша таза пайдада/(залалда) көрсетіледі. Пайда ретінде табылған немесе залал ретінде шегерілген пайыздар келісімшарт талаптарына сәйкес тиісінше пайыздық табыста немесе шығында есептеледі, ал дивиденд бойынша кіріс дивидендтер алу құқығы белгіленген жағдайда «Өзге кірістер» деген жолда есепке алынады.

Амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын борыштық құралдар

Банк активті басқару үшін пайдаланылатын Банктің бизнес үлгісі мен ақша ағындарының шартында көзделген сипаттамаларының негізінде қаржылық актив жіктелуіне бағалау жүргізеді және баға береді.

Активтерді амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша жіктеу және бағалау үшін, тиісті шарттың талаптары борыштың негізгі сомасына және негізгі соманың өтелмеген бөлігі бойынша пайыздарды ғана қамтитын ақша ағынының пайда болуын қамтуы тиіс.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Белгіленген талаптарға сәйкестігін шартпен көзделген ақша ағынын тексеру кезінде, борыштың негізгі сомасы қаржы активінің бастапқы танудан кейінгі әділ құны ретінде қарастырылады. Қаржы активінің мерзімі ішінде борыштың негізгі сомасы өзгеруі мүмкін (мысалы, негізгі сома есебіне төлемдер болған жағдайда). Пайыздар ақшаның уақытша құны үшін, белгілі бір уақыт кезеңі ішінде өтелмеген борыштың негізгі сомасына қатысты кредиттік тәуекел үшін, сондай-ақ кредиттеуге байланысты өзге қарапайым тәуекелдер мен шығыстар, сондай-ақ пайданың маржасын қамтиды. Негізгі борыштың және пайыздың есебіне төлемдерді бағалау қаржылық актив көрсетілетін валютамен жүргізіледі.

Шартпен көзделген, өзіне тек борыштың негізгі сомасына және пайыз ретінде ғана төлемді қамтитын ақша ағындары негізгі кредит шартының талаптарына сәйкес келеді. Шартта көзделген, базалық кредиттік шартпен байланысты емес ақша ағындарының тәуекелдері немесе құбылмалылығы туындайтын шарттық талаптар, мысалы, акциялар немесе тауарлар бағасының өзгеру тәуекелі шартта көзделген ақша ағындарының туындауын шарттамайды, олар тек негізгі борыш сомасының есебіне төлемдер мен негізгі борыш сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздарды ғана қамтиды. Құрылған немесе сатып алынған қаржылық актив өзінің заңды нысаны бойынша қарыз болып табылатынына қарамастан, базалық кредиттік шарт болып табылуы мүмкін.

Қаржы активтерін басқару үшін пайдаланылатын бизнес-үлгілер қаржы активін жіктеу үшін ХҚЕС (IFRS) 9 бірінші қолдану күнінде бағаланды. Бизнес-үлгі ретроспективті түрде Банктің ХҚЕС (IFRS) 9 алғашқы қолдану күніндегі балансында танылған барлық қаржы активтеріне қолданылды. Ұйым пайдаланатын бизнес-үлгі сол немесе басқа бизнес мақсатқа жету үшін топтастырылған қаржы активтерін басқару механизмін көрсететін деңгейде анықталады. Банктің бизнес үлгісі басшылықтың жеке құралға қатысты ниетіне байланысты емес болғандықтан, бағалау жеке құралдар деңгейінде емес, біріктірудің неғұрлым жоғары деңгейінде жүзеге асырылады.

Өзінің қаржы құралдарын басқару үшін Банк ақша ағындарын тудыру мақсатында, қаржы активтерін басқару тетігін сипаттайтын бірнеше бизнес-үлгіні пайдаланады. Осы бизнес-үлгілер Банктің ақша ағынының шартпен көзделген ақша ағындарын алудың, қаржы активтерін сатудың немесе екеуінің де нәтижесі болатынын анықтайды.

Бизнес-үлгіні бағалау кезінде Банк қолда бар барлық ақпаратты ескереді. Сонымен қатар, бағалау оның пайда болуын Банк болжамды түрде күтуге құқылы, мысалы, «нашар» сценарий немесе «күйзеліс» сценарийі тәрізді сценарийлер негізінде жасалмайды. Банк барлық орынды деректерді ескереді, мысалы:

- осы бизнес-үлгі шеңберінде ұсталатын қаржы активтері мен бизнес-үлгісінің тиімділігін бағалау тетігі және негізгі басқарушы персоналға есеп беру;
- бизнес-үлгінің тиімділігіне (осы бизнес-үлгі бойынша ұсталатын қаржы активтерінің) және тәуекелдерді басқару әдісіне әсер ететін тәуекелдер; және де
- басшылыққа сыйақы төлеу тетігі (мысалы, сыйақы төлеу себептері талданады: тиісті активтердің әділ құны немесе шартпен көзделген ақша ағымдары).

Қаржылық активті бастапқы тану кезінде Банк жаңадан танылған қаржы активтері қолданыстағы бизнес үлгісінің бөлігі болып табыла ма соны анықтайды немесе жаңа бизнес үлгісінің пайда болуын көрсетеді. Банк алдыңғы кезеңдегі өзгерістерді анықтау үшін әрбір есепті кезеңде өзінің бизнес-үлгілерін қайта қарастырады. Ағымдағы есепті кезеңде Банк өзінің бизнес-үлгілерінде қандай да бір өзгерістерді анықтаған жоқ.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланған борыштық құралдарды тануды тоқтатқан кезде бұрын өзге жиынтық кіріс құрамында танылған жиынтық кіріс/шығыс меншікті капиталдан пайда немесе залал санатына қайта жіктеледі. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланған үлестік құралдарды тануды тоқтатқан кезде, керісінше бұрын өзге жиынтық кіріс құрамында танылған жинақталған пайда немесе залал, пайда немесе залал санатына қайта жіктелмейді, бірақ меншікті капиталдың басқа бабының құрамына ауыстырылады. Бастапқы танудан кейін амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құралдар құнсыздануға жатады.

Қаржылық активтерді қайта жіктеу

Банктің белгілі бір қаржылық активтерге сәйкес бизнес үлгісі өзгерген жағдайда, осындай активтер қайта жіктеледі. Жаңа санатқа жататын жіктеуге және бағалауға қойылатын талаптар Банктің қаржылық активтерін қайта жіктеуге әкеп соққан бизнес-үлгіде өзгерістер туындағаннан кейін бірінші есепті кезеңнің бірінші күнінен бастап перспективалы түрде қолданылады. Шартта көзделген ақша ағындарындағы өзгерістер төменде келтірілген *«Қаржылық активтерді түрлендіру және тануды тоқтату»* есеп саясатына сәйкес талданады.

Қаржылық активтерді түрлендіру және тануды тоқтату

Қаржылық актив бастапқы тану күні мен қаржылық активті өтеу күнінің арасында активтің ақша ағындарын реттейтін шарт талаптарын қайта қарау немесе басқа түрдегі өзгерту болған жағдайда өзгертіледі. Өзгеріс шартпен көзделген ақша ағындарының сомасына және/немесе мерзіміне дәл сол уақыт сәтінде немесе болашақта уақыт сәтінде әсер етеді. Сонымен қатар, бұрыннан бар қарыз бойынша қолданыстағы ковенанттарды енгізу немесе түзету мұндай жаңа немесе түзетілген ковенанттар ақша ағындарына дереу әсер етпесе де өзгерістерді білдіреді, бұл ретте, олар сақталмаған болса, ақша ағындарына да әсер етуі мүмкін (мысалы, ковенантты бұзған жағдайда қарыз бойынша пайыздық мөлшерлеме артуы мүмкін).

Мүмкіндігінше, Банк қамтамасыз етуден құн өндірмей-ақ қарыздарды қайта құрылымдауды көздейді. Мұндай қайта құрылымдау өтеу мерзімін ұзартуды және жаңа қарыз талаптарын келісуді қамтиды. Талаптар қайта қаралғаннан кейін қарыз мерзімі өткен деп есептелмейді. Басшылық барлық критерийлердің орындалуын және болашақ төлемдер өте жоғары деңгейде болуын қамтамасыз ету үшін қайта қаралған талаптармен қарыздарды тұрақты түрде бақылайды. Қарыздар қарыз бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені (бұдан әрі – «ТПМ») пайдалану арқылы жеке немесе ұжымдық түрде құнсыздану бойынша бағаланады. Қайта қаралған талаптар қаржылық жағдайдағы нашарлауы бар жеке негізде құнсыздануға бағаланған қарыздардың құнсыздануының дәлелі болып табылады.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Банк қаражаттың барынша қайтарылуын және дефолт тәуекелін азайту үшін қарыз алушымен қаржылық қиындықтар туындаған кезде клиенттерге берілген қарыздарды қайта қарайды. Санкциялардан бас тарту қарыз алушы бастапқы шарттық талаптарды сақтау үшін барлық ақылға қонымды шараларды қолданған, дефолт қаупі жоғары немесе дефолт орын алған жағдайларда, сондай-ақ қарыз алушы қайта қаралған шарттық талаптарды орындай алады деп күтілгенде жүзеге асырылады. Талаптарды қайта қарау көп жағдайда қарызды өтеу мерзімін ұзартуды, қарыз бойынша ақша ағындарының мерзімдерін өзгертуді (борыштың негізгі сомасы мен пайыздар есебіне төлемдер), кредиторға тиесілі ақша ағындарының сомасын қысқартуды (борыштың негізгі сомасы немесе пайыздар бойынша берешекті кешіру), сондай-ақ ковенанттарды түзетуді қамтиды. Банктің корпоративтік және бөлшек кредиттеуге қолданылатын бекітілген санкциялардан бас тарту саясаты бар.

Қаржылық актив өзгерген кезде Банк осы өзгеріс активті тануды тоқтатуға әкеп соға ма жоқ па соны бағалайды. Банктің саясатына сәйкес, егер түрлендіру шарт талаптарында елеулі айырмашылықтар тудырса, тануды тоқтатуға әкеп соқтырады. Өзгертілген талаптар бастапқы шарт талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетінін анықтау үшін Банк сапалы факторларды талдайды. Мысалы, шартта көзделген талаптар өзгергеннен кейін ақша ағындары негізгі қарыз сомасы пен пайыздар бойынша төлемдерді ғана қамтымайды, шарт валютасы немесе контрагент өзгерді. Сондай-ақ пайыздық мөлшерлемелердің, өтеу мерзімінің, ковенанттардың өзгеру дәрежесі да талданады.

Коммерциялық себептерге байланысты қаржы активін өзгерткен кезде, Банк әртүрлі сапалық факторларды (валютаның, пайыздық мөлшерлеменің, өтеу мерзімінің өзгеруі) ескереді және ескі қарызды тануды тоқтату және әділ құн бойынша жаңа қарызды тануды тоқтату керек пе деген қорытынды жасайды.

Қаржы активін тануды тоқтатқан жағдайда, ККЗ бойынша бағалау резерві осы күнге активтің таза баланстық құнын анықтау үшін тануды тоқтату күніне қайта бағаланады. Жаңа қаржы активінің қайта қаралған баланстық құны мен жаңа әділ құнының арасындағы айырмашылық жаңа талаптарға сәйкес пайданың туындауына әкеледі немесе тануды тоқтатудан залал тудырады. Жаңа қаржы активіне қатысты ККЗ бойынша бағалау резервінің мөлшері, егер жаңа қарыз пайда болған кезде кредиттік-құнсызданған деп қарастырылатын жағдайларды қоспағанда, келесі 12 айдағы ККЗ мөлшері негізінде есептелетін болады. Бұл жаңа қарыздың әділ құны оның қайта қаралған номиналды құнына айтарлықтай жеңілдікпен танылған жағдайда ғана қолданылады, өйткені түрлену нәтижесінде төмендемеген дефолттың жоғары тәуекелі сақталады. Толығырақ ақпарат алу үшін 12-ескертуді қараңыз.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Құнсыздану

Қаржы активтерінің құнсыздануы мынадай факторларды ескере отырып есептелді:

- ККЗ есептеу үшін Банк қарызды жеке және топтық негізде кредиттік тәуекелдің жалпы сипаттамаларына негізделген активтерді топтастырумен бағалайды.
- ККЗ – олардың ықтималдығы ескеріле отырып, кредиттік залалдардың келтірілген құнын бағалауды білдіреді. Бұл залалдардың бағалануы шарт бойынша Банкке тиесілі ақшалай қаражат ағындарының және тиісті актив үшін ТПМ арқылы дисконтталған бірқатар экономикалық сценарийлердің ықтималдығын талдау негізінде Банк алатын ақшалай қаражаттың ағыны арасындағы айырмашылықтың сәйкес құнын білдіреді.
- Есептеу шамадан тыс шығындарсыз немесе күш-жігерсіз алуға болатын ақылға қонымды және расталған ақпарат негізінде жүзеге асырылады. Қамтамасыз етілген қаржы активінің күтілетін болашақ ақша қозғалысының ағымдағы құнын есептеу өндіріп алу ықтимал немесе мүмкін емес болып табылатынына қарамастан, қамтамасыз етуді алу мен іске асыру шығындарын шегергенде өндіріп алудың нәтижесі болуы мүмкін ақша қаражаттарының қозғалысын көрсетеді. Резервтер Банктің залалдарды талдау жөніндегі өз тәжірибесіне және қарыз алушының борышына және кредиттік тарихына қызмет көрсету мүмкіндіктеріне сүйене отырып, кредиттік тәуекелдің әрбір санатындағы активтер бойынша ең ықтимал танылатын залалдар деңгейіне қатысты басшылықтың болжамдарына негізделген.
- Қазынашылық операциялар (борыштық бағалы қағаздарға инвестициялар, «кері РЕПО» операциялары, банкаралық қарыздар мен депозиттер, корреспонденттік шоттар бойынша операциялар, қазынашылық операциялар бойынша дебиторлық берешек) бойынша құнсыздану есебі контрагенттің рейтингі, дефолт ықтималдығы, мәміле мерзімі және дефолт бойынша шығын деңгейін ескере отырып жасалады.
- Қазынашылық операциялар бойынша күтілетін кредиттік залалдарды бағалау жеке негізде жүргізіледі (дебиторлық берешек түрінде белгілі бір талаптарды қоспағанда).

Қаржы активтері келесі тәсілге сәйкес қоржынға бөлінеді:

- 1-кезең: актив танылғаннан бергі уақытта кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы болмаған кезде, құнсыздану алдағы 12 айда күтілетін залалдар сомасында танылады;
- 2-кезең: актив танылған кезден бастап кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы, құнсыздану қаржы активінің қызмет ету мерзімі ішінде күтілетін шығындар сомасында танылады;
- 3-кезең: қаржылық актив дефолтқа ұшыраған немесе құнсыздану белгісі бар.

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер

ККЗ бағалауды өлшемі мыналарға тең бағалау резервінің көмегімен жүргізу қажет:

- күтілетін шығындар келесі 12 айда, яғни, қаржы құралының барлық мерзімі ішінде кредиттік залалдардың бөлігі, бұл есепті күннен кейінгі 12 ай ішінде болуы мүмкін құрал міндеттемелері бойынша міндеттемелерді орындамау салдарынан күтілетін кредиттік залалдар («1-кезең»);
- міндеттемелердің қолданылу мерзімі ішінде құрал бойынша міндеттемелерді орындамаудың барлық ықтимал жағдайларының нәтижесінде туындаған қаржы құралының бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдар шамасы («2-кезең» және «3-кезең»).

Кезеңдер туралы егжей-тегжейлі ақпарат 5, 8, 10 және 12-ескертулерде келтірілген.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Қаржы құралының бүкіл қолданылу мерзімі ішінде ККЗ-ның толық шамасының мөлшерінде бағалау резервін құру құралды бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы жағдайында талап етіледі. Барлық басқа жағдайларда ККЗ-ға арналған резервтер ККЗ-ға 12 ай ішінде тең сомада қалыптастырылады.

- Пайдаланылмаған кредиттік қаражатқа сәйкес ККЗ Банк кредиттік қаражат іріктелген жағдайда алуды күтетін ақшалай қаражат ағыны және егер міндеттеме ұстаушы кредиттік қаражатты іріктеген кезде шарт бойынша Банкке тиесілі ақшалай қаражат ағындары арасындағы айырма құнын көрсетеді; және
- Қаржылық кепілдік шарттарына қатысты ККЗ ұстаушыдан, қарыз алушыдан немесе кез келген басқа тараптан алатын соманы алып тастағанда, кепілдік берілген борыштық құралдың иесіне өтем төлеуге күтілетін төлемдер арасындағы айырманы көрсетеді.

ККЗ-ны бағалау жеке қарызға қатысты немесе тәуекелдің ұқсас сипаттамасы бар қарыз портфельдері бойынша жүргізіледі. ККЗ бойынша бағалау резервінің есебі (жеке немесе топтық негізде) бастапқы ТПМ пайдаланып, актив үшін күтілетін ақша ағынының сәйкес құнының негізінде есептеледі.

ККЗ шамасын анықтаған кезде, дефолттың анықтамасын қолдану өте маңызды. Дефолтты анықтау ККЗ-ның сомасын бағалау үшін пайдаланылады және бағалау резерві келесі 12 айға немесе бүкіл кредиттеу мерзіміне есептелген бе, соны анықтау үшін қолданылады, себебі «дефолт» түсінігі ККЗ-ны бағалауға ықпал ететін және кредиттік тәуекелдің айтарлықтай артуын анықтайтын «дефолт ықтималдығы» түсінігінің бір бөлігі болып табылады (4-ескертуде көрсетілген).

Негізделген болжамды ақпараттар туралы толығырақ мәлімет алу үшін 29-ескертуді қараңыз.

Өзара есепке алу

Қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша өзара есепке алу жүргізіліп, таза сомасы есепке алынған сомаларды есептеуге заңды тұрғыдан құқығы болған кезде және нетто-негізде реттеуді жүргізу немесе бір мезетте активті сату және міндеттемені өтеу ниеті болған кезде қаржы жағдайы туралы жеке есепте көрсетіледі. Шығып кеткен болып танылмайтын қаржы активін есепке алу кезінде Банк берілетін активті және оған сәйкес міндеттемені өзара есепке алуды орындамайды. Егер ол қандай да бір стандарт немесе түсіндіру бойынша талап етілмесе немесе рұқсат етілмесе, кіріс пен шығыс бойынша өзара есепке алу жүргізілмейді және жеке Банктің есепке алу саясаттарында ашылмайды.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кредиттік-құнсыздандырылған қаржы активтері

Қаржылық актив осындай қаржылық актив бойынша болашақ есептік ақша ағындарына кері әсер ететін бір немесе бірнеше оқиға болған жағдайда кредиттік-құнсыздандырылған деп есептеледі. Кредиттік-құнсыздандырылған қаржы активтеріне қатысты «3-кезеңнің» активтері термині қолданылады. Кредиттік құнсыздану белгілері келесі оқиғалар бойынша бақыланатын деректерді қамтиды:

- қарыз алушының немесе кредитордың елеулі қаржылық қиындықтары;
- шарт талаптарының бұзылуы, мысалы, дефолт немесе төлем мерзімінің өтуі;
- кредитор өзге жағдайда ұсынбайтын, қарыз алушының қаржылық қиындықтарына байланысты экономикалық себептер немесе шарт талаптарына сәйкес қарыз алушының кредитордың талаптан қайтуды беруі;
- қаржылық қиындықтар салдарынан бағалы қағаздарға арналған белсенді нарықтың жоғалуы; немесе
- келтірілген кредиттік шығындарды көрсететін үлкен жеңілдікпен қаржы активін сатып алу.

Кейбір жағдайларда жеке оқиғаны анықтау мүмкін емес, өйткені қаржы активінің кредиттік құнсыздануы бірнеше оқиғаның жиынтық әсерінен болуы мүмкін. Әр есептік күнгі жағдай бойынша Банк амортизацияланған құны бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері болып табылатын борыш құралдарының кредиттік құнсыздануына баға береді. Мемлекеттік және корпоративтік борыш құралдарының кредиттік құнсыздануын бағалау кезінде Банк облигациялардың кірістілігі, кредиттік рейтингтер және қарыз алушының қаржыландыру мүмкіндігін арттыру сияқты факторларды ескереді.

Егер қарыз алушыға қаржылық жағдайының нашарлауына байланысты жеңілдіктер берілсе, жеңілдіктер беру нәтижесінде шартта көзделген ақша ағындарын алмау тәуекелінің айтарлықтай төмендеуі болғандығы туралы дәлелдер болмаған жағдайда, ал құнсызданудың басқа белгілері болмаған жағдайда, қарыз кредиттік-құнсызданған болып есептеледі. Егер кредиттердің құнсыздануының байқалатын белгілері, оның ішінде дефолт анықтамасына сәйкес келетін белгілер болған жағдайда, оларға қатысты басқаға беру қаралған, бірақ берілмеген қаржы активтері кредиттік-құнсызданған болып есептеледі. Дефолтты анықтау төлем ықтималдығының жоқтығының белгілерін және төлем мерзімінің аяқталуын қамтиды (90 күн немесе одан да көп кешіктірілген). Кросс-дефолтты пайдалану туралы шешім қарыз алушы мен объектінің кредиттік тәуекелді қамтамасыз ету және оның маңыздылығы сияқты талаптарын жеке бағалауға негізделген.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсыздандырылған қаржы активтері («СҚКҚ»)

СҚКҚ қаржы активтері әртүрлі түрде ескеріледі, өйткені мұндай актив бастапқы тану сәтінде кредиттік-құнсызданған болып табылады. Осы активтерге қатысты Банк бағалау резерві ретінде бастапқы тану күнінен бастап активтің күтілетін қолданылу мерзімі ішінде кредиттік залалдар мөлшерінің барлық өзгерісін таниды; бұл ретте, барлық өзгеріс пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Осындай активтердің күтілетін кредиттік залалдар шамасының оң өзгерісі болған жағдайда, құнсызданудан болған шығын танылады (кредиттік шығындар бойынша шығысты қалпына келтіру).

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қаржы активтері мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржы активтері

Қаржы активтерінің (немесе бұл орынды болған кезде, осындай қаржы активтерінің бір бөлігінің немесе осыған ұқсас қаржы активтері тобының бір бөлігінің) танылуын тоқтату мынадай жағдайда іске асырылады:

- активтен түскен ақшалай қаражат ағымын алу құқығының мерзімі аяқталған болса;
- Банк өзінің активтен ақшалай қаражат ағымын алу құқығын басқаға берген болса немесе активтен түскен ақшалай қаражаты ағымын алу құқығын сақтап қала отырып, бірақ оларды «аралық» келісімге сәйкес үшінші тарапқа көп кешіктірмей толық төлеу жөнінде міндеттеме қабылдаған жағдайда; және
- Банк іс жүзінде (а) актив бойынша тәуекелдің және сыйақының барлығын берген болса не болмаса (б) актив бойынша тәуекелдің және сыйақының барлығын іс жүзінде ұстап қалмаған, бірақ активке бақылау жүргізуді берген болса.

Қаржылық актив аударылғаннан кейін оны тану тоқтатылады және бұл аударым тануды тоқтату талаптарына сай болады. Аудару Банк (а) актив бойынша ақша ағымдарын алуға келісімшарттық құқық беруін немесе (б) актив бойынша ақша ағымдарына құқықты сақтау, алайда үшінші тарапқа қатысты осы ақша ағымын төлеу бойынша келісімшарттық міндеттеме қабылдауын талап етеді. Аударым жүргізілгеннен кейін Банк аударылған активтерге иелік етуден түскен пайданың және тәуекелдің сақталу деңгейіне қайта бағалау жүргізеді. Егер тәуекел мен пайданың барлығы негізінен сақталған болса, онда актив қаржы жағдайы туралы жеке есепте одан әрі таныла береді. Егер тәуекел мен пайданың барлығы жалпы берілген болса, онда актив бойынша тану тоқтатылады. Егер кейіннен тәуекел мен пайданың барлығы сақталмайтын және берілмейтін болса, Банк активтерге жүргізілетін бақылаудың сақталуын бағалайды. Егер бақылау сақталмаған болса, онда актив бойынша тану тоқтатылады. Егер Банк активті бақылауды сақтайтын болса, онда ол өзінің қатысуы шеңберінде активті тануды жалғастырады.

Қаржылық міндеттемені өзгерту және тануды тоқтату

Банк қаржылық міндеттемелерін тек егер олар өтелсе, күшін жойса немесе олар бойынша талап мерзімі аяқталса, тануды тоқтатады. Қаржылық міндеттеменің баланстық құны арасындағы тануды тоқтату және төленген немесе төленетін өтемақы арасындағы айырмашылық пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Банк пен кредитор арасында айтарлықтай өзгеше талаптармен борыштық құралдарды айырбастау бастапқы қаржылық міндеттемелерді реттеу және жаңа қаржылық міндеттемені тану ретінде ескеріледі. Банк бастапқы қаржылық міндеттемені өтеу және жаңа қаржылық міндеттемені тану ретінде қолданыстағы қаржы міндеттемесі немесе оның бір бөлігінің талабында елеулі өзгерісті есепке алады. Егер бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған алынған комиссиялық сыйақыны шегергендегі комиссиялық сыйақыны төлеуді қоса алғанда, жаңа талаптарға сәйкес ақша ағындарының дисконтталған келтірілген құны бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған құнынан кемінде 10 %-ға өзгеше болса, Банк міндеттемелердің талаптары айтарлықтай өзгеше болады деп жорамалдайды. Егер түрлену маңызды болмаса, онда: (1) түрленуге дейінгі міндеттеменің баланстық құны; және (2) түрленуден кейінгі ақша ағындарының келтірілген құны өзге кірістер мен шығыстардың құрамындағы модификациядан түскен кіріс немесе шығыс ретінде пайда немесе залалда танылуы керек.

Салық салу

Табыс салығы бойынша ағымдағы шығындар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес есептеледі.

Мерзімі кейінге шегерілген салық активтері мен міндеттемелер уақыттық айырмашылыққа қатысты есепке алудың баланстық әдісін пайдалану арқылы есептеледі. Мерзімі кейінге шегерілген табыс салығы активтердің салықтық базасы мен міндеттемелері және баланстық құны арасында пайда болған барлық уақыттық айырмашылықтар бойынша, мерзімі кейінге шегерілген корпоративтік табыс салығы іскерлік беделдің, активтің немесе компанияны шоғырландыру емес және іске асыру сәтінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайда мен залалға да әсері тимейтін операция бойынша міндеттеменің бастапқы көрсетілуі нәтижесінде туындайтын жағдайларды қоспағанда, жеке қаржы есептілігі мақсатында көрсетіледі.

Мерзімі кейінге шегерілген салық активтері уақыттық айырмашылықтар қарсы есепке алынуы мүмкін, келешекте салық салынатын табыс алу мүмкіндігі бар шамада көрсетіледі. Мерзімі кейінге шегерілген салық активтері мен міндеттемелер активті сату немесе міндеттемелерді реттеу кезеңі ішінде қолданылатын салықтық мөлшерлемелер бойынша есеп берілетін күні күшіне енген немесе нақты күшіне енетін салықтық мөлшерлемеге қарай бағаланады. Мерзімі кейінге шегерілген салық өзге жиынтық кірісте немесе капиталда есепке алынатын операцияға қатысты жағдайларды қоспағанда, мерзімі кейінге қалдырылған салық тікелей пайда мен залалдарда есепке алынады, мұндай жағдайда мерзімі кейінге қалдырылған салық тағы да тікелей өзге жиынтық кірісте немесе капиталда есепке алынады.

Мерзімі кейінге шегерілген салықтық міндеттемелер, Банктің уақыттық айырмашылықты қалпына келтіруін бақылау мүмкіндігі бар және аталған айырмашылықтар жақын болашақта қалпына келтірілмейтініне жоғары ықтималдылық бар болатын жағдайларды қоспағанда, еншілес және қауымдастырылған ұйымдарға инвестициямен байланысты салық салынатын уақыттық айырмашылықтарды ескере отырып көрсетіледі.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Мерзімі кейінге шегерілген табыс салығы еншілес, қауымдастырылған және бірлескен ұйымдарға салынған инвестициялар бойынша туындайтын уақытша айырмашылықтар үшін қарастырылған, уақытша айырмашылықты қалпына келтіру мерзімдерін бақылауға болатын және жақын болашақта уақытша айырмашылықты қалпына келтіру ықтималдығы бар жағдайларды қоспағанда. Банк мерзімі кейінге шегерілген салық активтері мен міндеттемелерге өзара есеп жүргізеді және, егер:

- Банктің ағымдағы салықтық талаптар мен ағымдағы салықтық міндеттемелерге қарсы есепке алу жүргізу үшін заңды түрде бекітілген құқығы болса; және
- Мерзімі кейінге шегерілген салық активтері мен міндеттемелері бір салықтық субъектіден бір салықтық орган өндіріп алатын пайда салығына жатқызылатын болса, қаржы жағдайы туралы жеке есептілікте қорытынды айырмасын көрсетеді.

Қазақстан Республикасында Банк қызметіне қатысты қолданылатын әртүрлі операциялық салықтар әрекет етеді. Бұл салықтар табыс салығынан басқа салықтардың құрамында көрсетіледі.

Егер салықтық тексеру нәтижесі ретінде салық органдары Банктің төлемдерді жүргізуін міндеттейтін болса, Банк белгісіз салықтық позициялар бойынша резервті көрсетеді. Бұл резерв Банктің төлеуге жататын сомасына қатысты ең жақсы баға негізінде бағаланады. Резервтер басшылық бұдан былай талап етілмейтінін айқындайтын кезеңде немесе заң талаптарына сәйкес табыс салығы бойынша резервтегі кірістерге қайтарылады.

Негізгі құралдар

Негізгі құралдар кейіннен жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегергенде, қайта бағалау күніне олардың әділ құны болып табылатын қайта бағаланған құн бойынша көрсетілетін ғимараттар мен құрылыстарды қоспағанда, жинақталған тозуды және құнның жинақталған құнсыздануын шегергенде бастапқы құн бойынша есепке алынады.

Нысанды амортизациялау оны пайдалануға қол жеткізу мүмкін болғанда басталады. Амортизациялау активтерді тиімді пайдаланудың мынадай бағалау мерзімдері ішінде құнды біркелкі шығынға жазу әдісімен есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыстар	20-100
Көлік құралдары	5-7
Компьютерлер мен банктік жабдықтар	5-10
Басқалары	7-10

Жалға берілген меншікті жақсартуларды амортизациялау жалданған тиісті активтерді пайдалы қолдану мерзімі ішінде есептеледі. Ағымдағы және күрделі жөндеу бойынша шығыстар, егер капиталдандыру бойынша талаптарды қанағаттандырмайтын болса, операциялық шығындар құрамында олардың пайда болу кезеңінде көрсетіледі.

Негізгі құралдардың баланстық құны есепте көрсетілген соманың олардың өтелетін құнынан ықтимал асып кетуі тұрғысынан әрбір есепті күнге талданады және егер баланстық құн осындай есепті өтелетін құннан асып кеткен жағдайда, онда активтердің құны өтелетін құнға дейін төмендетіледі. Құнсызданудан болған залал тиісті кезеңде танылады және операциялық шығыстардың құрамына енгізіледі.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Қызметтер көрсету үшін немесе әкімшілік мақсаттар үшін бар ғимараттар мен құрылыстар кейіннен жинақталған тозуды және құнсызданудан болған залалды шегергенде, білікті тәуелсіз бағалаушылар нарықтық деректер негізінде айқындаған қайта бағалау күніне олардың әділ құны болып табылатын қайта бағаланған құн бойынша қаржылық жағдай туралы жеке есепте көрсетіледі. Қайта бағалау активтердің баланстық құны әділ құнды пайдалана отырып, есепті күні айқындалуы мүмкін құннан айтарлықтай ерекшеленбеуі үшін тұрақты негізде жүзеге асырылады.

Қайта бағалау нәтижесінде туындайтын ғимараттар мен құрылыстар құнының кез келген ұлғаюы пайда немесе залал туралы есепте бұрын танылған сол актив құнының кему сомасын өтейтін жағдайды қоспағанда, негізгі құралдарды қайта бағалау резервінің құрамында көрсетіледі. Қайта бағалау нәтижесінде туындаған активтің баланстық құнының төмендеуі осы активті алдыңғы қайта бағалау нәтижесінде пайда болған оның қайта бағаланған құнынан асатын дәрежеде пайда немесе залал туралы жеке есепте танылады.

Қайта бағаланған ғимараттар мен құрылыстардың амортизациясы пайда және залалдар туралы жеке есепте көрсетіледі. Қайта бағаланған меншік одан әрі сатылған немесе шығарылған жағдайда негізгі құралды қайта бағалау резервінің құрамында ескерілген тиісті оң мәнді нәтиже бөлінбеген пайда есебіне аударылады.

Аяқталмаған құрылыс нысандары құнсызданудан шығындар шегерілген нақты құн бойынша есепке алынады. Құрылыстың құнына кәсіби қызметтердің құны, сондай-ақ белгілі бір талаптарға сәйкес келетін активтер үшін Банктің есептік саясатына сәйкес капиталдандырылатын қарыздар бойынша шығындар кіреді. Осындай аяқталмаған құрылыс нысандары құрылысты аяқтау немесе жоспарланған пайдалануға дайын болу сәтіне негізгі құралдардың тиісті санаттарына жатады. Осы активтер бойынша амортизацияны есептеу негізгі құралдардың басқа нысандары бойынша сияқты активтердің жоспарланған пайдалануына дайын болу сәтінен басталады.

Негізгі құралдар нысаны сатылған жағдайда немесе активті пайдалануды жалғастырудан болашақ экономикалық пайда түсіру күтілмеген жағдайда, есептен шығарылады. Негізгі құралдар нысандарын сатудан немесе өзге шығуынан түскен кіріс немесе залал осы нысандарды сату бағасы мен баланстық құны арасындағы айырмашылық ретінде анықталады және пайда немесе залалда танылады.

Сатуға арналған активтер

Ұзақ мерзімді активтермен тікелей байланысты ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер, егер мұндай активтердің ағымдағы құны, негізінен, бұларды тұрақты түрде пайдалану арқылы емес, сату арқылы өтелу мүмкіндігі жоғары болса және мұндай активтер (немесе шығу тобы) бұлардың ағымдағы күйінде сатылуы мүмкін болса, сатуға арналған деп жіктеледі (бұдан әрі – «шығу тобы»). Мұндай активтер сатуға арналған деп жіктелген сәттен бастап басшылық бұл активтерді бір ж. ішінде сатуға ниетті болуы тиіс.

Сатуға арналған активтер сатуға жұмсалатын шығын шегерілгеннен кейін бұлардың ең аз баланстық және әділ құнымен бағаланады. Егер сатуға арналған активтің әділ құны сатуға жұмсалатын шығын шегерілгеннен кейін оның баланстық құнынан төмен болса, құнсыздану шығынын ұйым пайда және залалдар туралы жеке есепте сатуға арналған активтер шығыны ретінде тануы тиіс. Сатуға арналған шығыстарды шегергендегі активтің әділ құнындағы кез келген кейінгі ұлғаю осы активтер бойынша бұрын танылған құнсызданудан жинақталған залал сомасына танылады.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Клиенттер мен кредит мекемелерінің қаражаты

Клиенттер мен кредит мекемелерінің қаражаты бастапқыда мәмілемен тікелей байланысты шығындарды шегергендегі алынған қаражаттың әділ құны бойынша көрсетіледі.

Кейін алынған қаражат амортизациялық құны бойынша көрсетіледі, ал алынған қаражаттың мөлшері мен өтеу кезіндегі сома арасындағы тиісті айырмашылық тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, қарыз алу кезеңіндегі пайда немесе залал туралы жеке есепте көрсетіледі. Егер Банк өзінің меншікті борыштық міндеттемесін сатып алса, онда ол қаржылық жағдай туралы жеке есептен алып тасталады және міндеттеменің баланстық құны мен мәміледе төленген өтемақы арасындағы айырмашылық пайда немесе залал туралы жеке есепте көрсетіледі.

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар Банктің айналымға шығарған облигациялары болып табылады, олар клиенттер мен кредит мекемелерінің қаражаты сияқты қағидаттарға сәйкес көрсетіледі. Міндеттемелерді шығару шығындарын шегергендегі алынған сомалар және өтеу құны арасындағы кез келген айырмашылық тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, қарыз алу кезеңі бойынша пайда немесе залал туралы жеке есепте танылады.

Капитал

Банк өзі шығаратын қаржы құралын келісімшарттық келісімнің мәніне сәйкес қаржы активі, қаржы міндеттемесі немесе үлестік құрал ретінде жіктейді. Егер ол ақшалай қаражат немесе басқа қаржы активін ұсыну бойынша, не болмаса ықтимал қолайсыз жағдайларда қаржы активтерін немесе қаржы міндеттемелерін айырбастау бойынша келісімшарттық міндеттеме болса, құрал міндеттеме ретінде жіктеледі. Егер ол міндеттемелер шегерілгеннен кейін Банк активтеріндегі қалған үлеске ғана үміттенген болса, құрал капитал ретінде жіктеледі.

Банк шығарған күрделі қаржы құралдарының компоненті түрлі жағдайларға сәйкес қаржы активтері, қаржы міндеттемелері немесе капитал ретінде жеке жіктеліп, есепке алынады.

Жарғылық капитал

Компаниялар біріктірілетін жағдайды қоспағанда, жаңа акцияларды шығарумен тікелей байланысты үшінші тараптың қызмет ақысын төлеу шығыны капитал құрамында осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың азаюы ретінде көрсетіледі. 2003 ж. 13 мамырға дейін алынған қаржының әділ құнының шығарылған акциялардың номиналдық құнынан асатын сомасы эмиссиялық табыс ретінде көрсетілген. 2003 ж. 13 мамырдан бастап, Қазақстан Республикасының «Акционерлік қоғамдар туралы» Заңының жаңа редакциясы қабылданғаннан кейін «акцияның номиналдық құны» деген ұғым акцияларды қоғамның құрылтайшылары арасында орналастырған кезде ғана қолданылады. Барлық өзге инвесторлар үшін жарғылық капитал Банктің акцияларды орналастырудан алған сомасына тең орналастыру бағасы бойынша есепке алынады.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Құны төлеп алынған меншікті акциялар

Банк меншікті акциялардың өтеуін төлеп алған жағдайда, мәміле бойынша тікелей шығындарды қоса алғандағы сатып алу құны, қолданылатын тиісті салық төлемі шегерілгеннен кейін, капитал құрамының өзгерісі ретінде танылады. Банктің өтеуін төлеп сатып алынған меншікті акциялары айналымнан алынады. Құны төлеп алынған акциялар құны төлеп алынған меншікті акциялар ретінде жіктеледі және сатып алу құны бойынша көрсетіледі. Мұндай акциялар шығарылған акциялардың орташа есептелген санынан шегеріледі және олардың құны капиталдың азаюы ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттеме болып танылады және олар жарияланған күні капитал сомасынан шығарылады. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есеп берілетін күнге дейін, сондай-ақ есеп берілетін күннен кейін, алайда жеке қаржылық есептелікті бекіткен күнге дейін ұсынылған немесе жарияланған болса, жеке қаржылық есептелікте ашылып көрсетіледі.

Акциялар негізінде төлемдер бойынша резерв

Акциялар негізінде төлем

2024 ж. желтоқсанда ұзақ мерзімді ынталандыру бағдарламасын енгізуге байланысты Банк 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы жеке есепте капитал құрамындағы акциялар негізінде төлемдер бойынша резервті таныды. Ұсынылатын сыйақылар үлестік құралдармен есептелген акциялар негізінде төлемдер бойынша операция болып табылады және тиісінше ХҚЕС (IFRS) 2 «Акциялар негізінде төлемдер» қолдану саласына түседі. Алынатын қызметтердің әділ құны акцияларға арналған опциондардың әділ құны негізінде бастапқыда ұсынылған күні, содан кейін әрбір есепті күні бойынша бағаланады. Опциондардың әділ құны Блэк-Шоулз-Мертон моделі негізінде есептеледі, оған шешім қабылданған күнгі акциялардың нарықтық құны, акциялардың құбылмалылығы және дивидендтер бойынша кірістілік мөлшерлемесі кіреді. Акцияларға ұсынылған опциондарға қатысты қызметкерлердің алынған қызметтерінің құны акцияларға құқықтар берілетін қызметтер көрсетілетін кезең ішінде операциялық шығыстар құрамындағы пайда немесе залал туралы жеке есепте танылады. Акциялар негізінде төлемдер бойынша резерв әрбір есепті күнге опционның ағымдағы әділ құны бойынша танылады.

Меншікті капитал қорлары

Банктің қаржылық жағдайы туралы есебіндегі меншікті капиталдың құрамында (өзге жиынтық кірісте) көрсетілген қорларға мыналар кіреді:

- Өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнының өзгеруі мен өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын қаржы активтерінің әділ құны бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді қамтитын қаржы активтерін қайта бағалау қоры;
- таза инвестицияларды шетел қызметіне қайта есептегенде туындайтын бағамдық айырмашылықтарды көрсету үшін пайдаланылатын Бағамдық айырмашылықтар қоры;
- жер мен ғимараттарды қайта бағалау резервінен тұратын негізгі құралдарды қайта бағалау қоры.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Шартты міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдайы туралы жеке есепте танылмайды, дегенмен, оларды өтеу нәтижесінде қаржының ағымы туындау ықтималдығы аз болған жағдайларды қоспағанда, жеке қаржылық есептілікте ашылады. Шартты актив қаржы жағдайы туралы жеке есепте танылмайды, бірақ экономикалық пайда табу мүмкіндігі болған жағдайда жеке қаржылық есептілікте ашылады.

Кірістер мен шығыстарды тану

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін қоспағанда, барлық қаржы құралдарына арналған пайыздық кірістер және шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайда немесе залал туралы жеке есепте «Пайыздық шығыстар» және «Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер» ретінде «Таза пайыздық кіріс» түрінде танылады.

ТПМ – бұл қаржы активінің немесе міндеттеменің күтілетін қолданылу мерзімі ішінде немесе (егер қолданылса) неғұрлым қысқа мерзім ішінде таза баланстық құн шамасына дейін қаржы құралы бойынша есептелген болашақ ақша ағындарын дисконттау мөлшерлемесі. Болашақ ақша ағындары құралдың барлық шарттық талаптарын ескере отырып бағаланады.

ТПМ-ның ажырамас бөлігі болып табылатын және қарыз туралы кез келген уағдаластықпен тікелей байланысты болған тараптар төлеген немесе алған барлық сыйақылар және сомалар, сондай-ақ мәміле бойынша шығындар және барлық басқа сыйақылар немесе жеңілдіктер ескеріледі. ПЗАӘҚБ санатындағы қаржы активтері бойынша мәміле бойынша шығындар бастапқы тану кезінде пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

Пайыздық кірістер/пайыздық шығыстар кредиттік құнсызданбаған қаржы активтерінің (яғни, күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервті бағалау шамасын түзетуге дейінгі қаржы активінің амортизацияланған құнына) жалпы баланстық құнына немесе қаржылық міндеттемелердің амортизацияланған құнына ТПМ-ны қолдану арқылы есептеледі. Кредиттік құнсызданған қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер мұндай активтердің амортизациялық құнына ТПМ қолдану арқылы (яғни, олардың күтілетін кредиттік залалдарға қатысты бағалау резервін шегергендегі олардың жалпы баланстық құны) есептеледі. Құрылған немесе сатып алынған кредиттік құнсызданған (СҚКҚ) қаржы активтеріне арналған ТПМ қаржы активінен күтілетін болашақ ақша ағындарын анықтау кезінде күтілетін кредиттік залалдар сомасын көрсетеді.

Клиенттерге қарыздар беру үшін комиссиясы (тиісті тікелей шығындармен бірге) қарыздар бойынша тиімді пайыздық мөлшерлемеге жасалған түзету ретінде танылады. Егер қарыз беру міндеттемелерінің болуы салдарынан қарыз беру туралы шарт бекіту ықтималдылығы болса, қарыз беру міндеттемесі үшін комиссия алдағы кезеңдердің кіріс құрамына (тиісті тікелей шығындарымен бірге) қосылады және одан әрі қарыз бойынша нақты табыстарға жасалған түзету ретінде көрсетіледі. Қарыз беру бойынша міндеттемелер қарыз беруге алып келу ықтималдығы төмен болып бағаланатын болса, қарыз беру міндеттемесі үшін комиссия қарыз беру бойынша міндеттеменің қалған кезеңі ішінде пайда немесе залал құрамында көрсетіледі. Қарыз беру міндеттемелерінің әрекет ету мерзімі қарыз берілмей аяқталғанда, қарыз беру міндеттемесінің комиссиясы оның әрекет ететін мерзімі аяқталатын күнгі пайда мен залалдар құрамында танылады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер

Комиссиялық кірістер клиенттерге осындай қызметтерге айырбас ретінде күтілетін сыйақыны көрсететін сомасы ретінде көрсетіледі. Банк қызмет көрсету бойынша міндеттемелерді, яғни клиентпен келісілген міндеттемелерді орындау бойынша қызметтерді көрсетуге сәйкес клиентпен келісілген сыйақыны таниды.

Әрбір орындалатын анықталған міндеттемеге Банк шарт жасаған кезде оның орындалатын міндеттемелерді ағымдағы уақыт ішінде немесе белгілі бір сәтте орындайтынын және өтеу тіркелімді немесе ауыспалы, өтеу шегін қоса алғанда, мысалы, Банктің ықпалына байланысты емес сыртқы факторлар, болып табылатынын анықтайды. Соңында өтеу анықталған орындалатын міндеттемеге бөлінеді.

Клиенттердің шоттарына және кассалық операцияларға қызмет көрсетуден түсетін комиссиялық кірістерге салымдардан алынған сыйақылардың орнына депозиттерден алынған комиссиялар, салымшылардың өтініші бойынша транзакцияларға қызмет көрсету бойынша алымдар және ақшалай қаражатын басқару бойынша операцияларды жүзеге асырудан түскен комиссиялар кіреді. Депозиттер бойынша қызметтер үшін ақы төлеу, әдетте ай сайын тиісті қызмет көрсетілетін кезеңде танылады. Қызмет ақысы сұрау салынған қызмет көрсету транзакциясы аяқталғаннан кейін танылады. Ақшалай қаражатты басқарғаны үшін алынатын төлемдер көрсетілген қызметке қарай танылады.

Пластик карталарға қызмет көрсеткені үшін қызметтер мен комиссиялардан түсетін кіріс кредит және дебеттік карталар транзакциясынан түсетін өзара ауысымдық кірістерді қамтиды және тиісті желімен есептескеннен кейінгі уақытта танылады. Бір банктің екінші банкке оның кредиттік карталарымен жасаған операциялары үшін төленетін комиссияны, әдетте, тиісті желі сатып алу көлемі және басқа факторлар негізінде белгілейді. Карталармен байланысты басқа да комиссиялар транзакция аяқталған кезден кейінгі сәтте танылады.

Банктік қызмет көрсетудің басқа да кірістері мен комиссияларына банктік аударымдар, аккредитивтер бойынша алымдар және басқа транзакциялық қызметтер сияқты транзакциялық банктік операциялардың әртүрлі алымдары кіреді. Бұл алымдар, осылайша, транзакция жүргізілген және қызметтер көрсетілген уақытта танылады. Аккредитивтер бойынша алымдар негізінен аккредитив туралы келісімдерге байланысты алынатын алымдарды қамтиды және әдетте келісімшартты орындау кезінде танылады.

ХҚЕС (IFRS) 15 қолдану жеке қаржылық есептілікте көрсетілген ақпараттың немесе сомалардың ашылуына елеулі әсерін тигізген жоқ.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Шетел валютасында берілген баптарды қайта бағалау

Жеке қаржы есептілігі, шетелдік еншілес ұйымдарды қоспағанда қоспағанда, Банк пен оның еншілес ұйымдарының функционалдық валютасы болып табылатын теңгемен беріледі. Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда операция жүргізілетін күндегі айырбастау бағамы бойынша функционалдық валютамен қайта есептеледі. Шетел валютасындағы ақша активтері мен міндеттемелер ҚҚБ есептік күнге сәйкес белгілеген нарықтық айырбастау бағамы бойынша теңгемен қайта есептеледі. Шетел валютасымен мәмілені функционалдық валютаға қайта есептеу нәтижесінде пайда болатын пайда мен залалдар шетел валютасын және шетел валютасымен операцияларды қайта бағалаудан алынған таза пайдалар немесе залалдар ретінде пайда немесе залал туралы жеке есепте танылады. Шетел валютасымен бастапқы құны бойынша бағаланған ақшалай емес баптар бастапқы мәмілелер күніне айырбастау бағамдарын қолдану арқылы қайта есептеледі. Шетел валютасымен әділ құны бойынша бағаланатын ақшалай емес баптар әділ құн айқындалған күнгі айырбастау бағамын пайдалана отырып қайта есептеледі.

Мәміле айырбастаудың келісімшарттық бағамы мен мәміле жасалған күнгі айырбастаудың нарықтық бағамы арасындағы айырмалар шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайдаға немесе залалға енгізілген. 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша нарықтық айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 525.11 теңгені, 1 ресейлік рубль үшін 4.88 теңгені, 1 еуро үшін 546.74 теңгені құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда – 1 АҚШ доллары үшін 454.56 теңге, 1 ресейлік рубль үшін 5.06 теңге, 1 еуро үшін 502.24 теңге болды).

Сегменттік есептілік

Сегмент өнімдер немесе қызмет ұсынумен (операциялық сегмент) немесе тәуекелге ұрынуы мүмкін және басқа сегменттердің тәуекелдері мен пайдаларынан ерекшеленетін пайда әкелетін және тәуекелдерге ұшырау қаупі бар белгілі бір экономикалық орта шеңберінде (географиялық сегмент) өнімдер мен қызмет ұсынумен айналысатын Банктің ерекше бір компоненті болып табылады.

Қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері

Банк ұсынатын қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері, егер дебитор борыштық құралдың бастапқы немесе модификацияланған шарттарына сәйкес уақтылы төлем жасай алмаған жағдайда туындайтын залалдың өтемақысы ретінде төлемдерді жүзеге асыруды көздейтін кредиттік операцияларды қамтамасыз етуді білдіреді. Мұндай қаржы кепілдіктері мен аккредитивтері бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі. Кейіннен олар (а) резерв ретінде көрсетілген сомаға және (б) көрсетілген соманың қайсысы үлкен болып табылатынына байланысты, қаржы кепілдігі немесе аккредитиві бойынша алынған сыйлықақы түріндегі болашақ кезеңдердің кірістерінің жинақталған амортизациясы рұқсат етілген кезде шегеріле отырып, бастапқыда көрсетілген сомаға қарай бағаланады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Ағымдағы жылға қатысты күшіне енген жаңа және өзгертілген ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттары

Төмендегі стандарттар мен түсіндірулерге түзетулер Банк үшін 2024 ж. 1 қаңтардан бастап қолданыла бастады:

ХҚЕС (IFRS) S2 Климаттың өзгеруіне байланысты ақпаратты ашу	2024 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IFRS) S1 Тұрақты дамуға байланысты қаржылық ақпаратты ашуға қойылатын ХҚЕС-тің S1 жалпы талаптары	2024 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 1 түзетулері «Міндеттемелерді қысқа мерзімдіге және ұзақ мерзімдіге жіктеу»	2024 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 1 түзетулері «Ковенанттары бар ұзақ мерзімді міндеттемелер»	2024 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 16 түзетулері «Жалгерлік» – кері жалгерлікпен сату операциясында жалгерлік бойынша міндеттеме	2024 ж. 1 қаңтар

Жоғарыда аталған стандарттар мен түсіндірмелерді Банк басшылығы қарады, бірақ Банктің жеке қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді.

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген жаңа және қайта қаралған ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттары

Осы жеке қаржы есептілігін бекіту сәтінде Банк шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген мынадай жаңа және қайта қаралған ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарын қолданбады:

Жаңа немесе қайта қаралған стандарт немесе түсіндірулер	Күшіне енетін күні - келесіден ерте басталмайтын жылдық кезеңдер үшін
ХҚЕС (IFRS) 18 түзетулері – Ақпаратты ұсыну және қаржылық есептілікте ашу	2027 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IFRS) 19 түзетулері – Жария есеп берусіз еншілес компаниялар: ақпаратты ашу	2027 ж. 1 қаңтар
ХҚЕС (IAS) 21 түзетулері – Валюта айырбастау мүмкіндігінің болмауы	2025 ж. 1 қаңтар

Қазіргі уақытта Банк ХҚЕС-тің (IFRS) 18 ықтимал әсерін бағалайды. Банк талдауды аяқтағанға дейін қаржылық әсерді орынды бағалау мүмкін емес.

Банк ХҚЕС (IFRS) 19 және ХҚЕС (IFRS) 21 қолдану болашақ кезеңдерде Банктің жеке қаржы есептілігіне елеулі әсер етеді деп күтпейді.

4. 4а. Елеулі бухгалтерлік бағалаулар

Банктің жеке қаржы есептілігін дайындау, басшылықтан жеке қаржы есептілігінде жеке қаржы есептілігі жасалатын күнгі жағдайға сәйкес көрсетілген активтер және міндеттемелер сомасына және есеп берілетін кезең ішінде көрсетілген кірістер мен шығыстар сомасына әсерін тигізетін бағалау мен тұжырымдар жасауды талап етеді. Басшылық үнемі өз бағалаулары мен жорамалдарын қарастырып отырады. Басшылық өз бағалаулары мен жорамалдарын осы жағдайда ақылға қонымды деп саналатын тарихи тәжірибеге және басқа әртүрлі факторларға негіздейді. Нақты нәтижелер басқаша жорамалдар мен жағдайларда берілген бағалаулар мен тұжырымдардан ерекшеленуі мүмкін. Келесі бағалаулар мен жорамалдар Банктің қаржылық жағдайын көрсету үшін маңызды деп саналады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кредит тәуекелінің едәуір ұлғаюы

3-ескертуде келтірілгендей, ККЗ шамасы 12 айдың ішінде (1-кезеңдегі активтер үшін) немесе бүкіл кредиттеу ішінде (2-ші және 3-ші кезеңдердегі активтер үшін) күтілетін кредиттік залалдарға тең есептелген бағалау резервінің сомасында бағаланады. Актив бастапқы тану сәтінен бастап кредит тәуекелінің елеулі ұлғаюымен 2-кезеңге ауысады. Жеке актив бойынша кредиттік тәуекелдің ұлғаюының маңыздылығын бағалау кезінде Банк ақылға қонымды және растауға болатын сапалы және сандық болжамды ақпараттарды ескереді. Толығырақ ақпарат 29-ескертуде келтірілген.

Өнімнің/нарықтың әрбір түрі үшін болжанған сценарийлердің санын және салыстырмалы салмағын анықтау және әрбір сценарийге қатысты болжамдық ақпаратты анықтау

Қазынашылық операциялар бойынша Банк есепті күндегі контрагент/эмитенттің кредиттік сапасының ағымдағы бағалауларына ғана емес, сондай-ақ болашақта контрагент (эмитент) ортасының қолайсыз макроэкономикалық факторларының салдарынан қаржылық жағдайының ықтимал нашарлауын ескере отырып, ККЗ-ны қаржылық актив бойынша есептейді. Атап айтқанда, қазынашылық операциялар бойынша ККЗ-ның деңгейіне дефолт ықтималдығына (PD) әсер ететін халықаралық рейтингтік агенттіктер тарапынан белгіленетін (позитивтік, тұрақты, жағымсыз) рейтингтік болжам ықпал етеді.

Банктік қарыздар бойынша ККЗ-ның есебі болжалды ақша ағындарына, ұжымдық қарыздардың көші-қонына және кепілмен қамтамасыз етумен өтеуге макроэкономикалық көрсеткіштердің өзгеруіне ықтимал бағалау әсерін есепке алады.

ККЗ-ны бағалағанда Банк негізделген болжамды ақпаратты пайдаланады, ол ақпарат әртүрлі экономикалық факторлардың болашақ қозғалысына қатысты және аталған факторлардың бір-біріне қалай әсер ететініне қарай негізделген. Толығырақ ақпарат алу үшін 29-ескерпені қараңыз.

ККЗ-ны бағалау үшін пайдаланылатын негізгі бастапқы деректері мыналардан құралады:

- Дефолттың ықтималдығы («PD»);
- Дефолт жағдайында болатын залалдар («LGD»);
- Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі («EAD»).

Дефолттың ықтималдығы

Дефолттың ықтималдығы ККЗ бағалауының негізгі кіріс параметрі болып табылады. Дефолт ықтималдығы – бұл есебі тарихи деректерден, болжамдар мен болашақ талаптарды күтуден тұратын берілген уақыт шегіндегі бағалау.

Қазынашылық операциялар бойынша дефолттың ықтималдығы дефолт ықтималдығының мәндері бар кестелік деректер жарияланатын халықаралық рейтингтік агенттіктердің (S&P, Fitch, Moody's) дефолтты зерттеу деректеріне сәйкес анықталады. Дефолт ықтималдығы өзекті күйде болуы қамтамасыз етіледі және дефолт статистикасының жаңартылуына қарай мерзімді негізде жаңартылады.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Корпоративтік, шағын және орта бизнестердің жеке қарыздары бойынша дефолт ықтималдығы қарыз алушының санды және сапалы сипаттамаларының негізінде ішкі рейтингтік үлгі көмегімен бағаланады. Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша дефолттың ықтималдығын есептеу көші-қон матрицаларын және рулон мөлшерлемелерін қолдану арқылы тарихи деректер негізінде жүзеге асырылады.

Дефолт жағдайында болатын залалдар

Дефолт жағдайында болатын залалдар дефолт кезінде туындайтын залалдардың бағалануы болып табылады. Ол шарт бойынша тиесілі ақша ағындары мен құнсызданудан және интегралдық кредиттік жақсартулардан болған ақша ағындарын есепке алғанда, кредитор алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырмаға негізделген.

Қазынашылық операциялар бойынша дефолт кезіндегі залалдың деңгейі (LGD) халықаралық рейтингтік агенттіктердің (S&P, Fitch, Moody's) дефолттарды зерттеу деректеріне (Default Study) сәйкес анықталады және қаржылық актив бойынша борыш түріне байланысты: үлкен қамтамасыз етілген/қамтамасыз етілмеген, реттелген, тәуелсіз. Сонымен қатар LGD, егер актив бойынша қамтамасыз ету қарастырылған болса, сондай-ақ қаржылық актив бойынша құнсыздану белгілері бар болған жағдайда (2-кезең немесе 3-кезең), түзетілуі мүмкін.

Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша LGD есебі кепілмен қамтамасыз етуді іске асыру мерзімдеріне сәйкес келетін дисконттау мерзімдерін қолдана отырып кепілмен қамтамасыз ету іске асырылған жағдайда, міндеттемелердің қайтарымдылығын бағалау негізінде жүзеге асырылады.

Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі

«Дефолт тәуекеліне ұшырағыш болып келетін кредит талабының көлемі» көрсеткіші борыштың негізгі сомасы мен пайыздарды қоса, есепті кезеңнен кейін тәуекелдердің күтілетін өзгертулерін, сонымен қатар мақұлданған кредит қаражатының күтілетін таңдауларын есепке ала отырып, болашақта дефолт күніне тәуекелдің бағалануы болып табылады. Банктің осы көрсеткішті модельдеуге деген көзқарасы амортизация профильдері, мерзімінен бұрын өтеу немесе артық төлеу, кредиттік міндеттемелер бойынша таңдалмаған сомаларды пайдаланудағы өзгерістер және дефолт басталғанға дейін тәуекелдерді жеңілдету үшін қабылданған шаралар сияқты ағымдағы шарттық талаптармен рұқсат етілген өтеу мерзімі ішінде өтелмеген соманың күтілетін өзгерістерін ескереді. Дефолт тәуекеліне ұшыраған кредиттік талаптарды бағалау үшін Банк тиісті портфельдердің сипаттамаларын көрсететін модельдерді пайдаланады.

Қолданылатын модельдер мен жорамалдар

Қаржы активтерінің әділ құнын бағалағанда, сондай-ақ ККЗ бағалағанда Банк әртүрлі модельдер мен жорамалдарды пайдаланады. Активтің әрбір түрі үшін ең лайықты модельді анықтау кезінде, сондай-ақ кредит тәуекелінің негізгі факторларына жататын жорамалдарды қоса, осы модельдерде пайдаланылатын жорамалдарды анықтау үшін пайымдау қолданылады. ККЗ туралы толығырақ ақпарат алу үшін 5, 8, 9, 10, 12, 15 және 22-ескертулерді, ал әділ құнын бағалау туралы толығырақ ақпарат алу үшін 32-ескертуді қараңыз.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Банк статистикалық деректер, нақты және болжамды ақпарат, сондай-ақ ағымдағы жағдайларда негізделген болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты күтулерді қоса алғанда, басшылық тәжірибесі негізінде үнемі талданатын бағалаулар мен пайымдаулар жасайды.

Басым макроэкономикалық жағдайлардың әсерін объективті түрде көрсету үшін және Халықаралық қаржы есептілігінің стандарттары жөніндегі кеңестің ұсынымдарына сәйкес Банк 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші жеке қаржы есептілігінде көрсетілген сомаларға неғұрлым елеулі әсер ететін күтілетін кредиттік залалдардың деңгейін бағалаудың негізгі тәсілдерін түзетті:

- Банк 29-ескертуде ашылғандай, қарыз алушылардың дефолт ықтималдығының макроэкономикалық параметрлерін есептеу тәсілін пысықтады. Макроэкономикалық көрсеткіштердің әсері бағаланады, олар өзгертін экономикалық жағдайларды дәл көрсетеді және ең өзекті ақпарат негізінде макроэкономикалық көрсеткіштердің жаңартылған болжамы қолданылады.

Жеке қаржы есептілігіндегі қаржы активтерінің ККЗ-ға салынған резервтері қазіргі экономикалық және саяси жағдайларға байланысты анықталды. Банк Қазақстанда және ол өз қызметін жүзеге асыратын басқа елдерде қандай талаптардың өзгертінін және мұндай өзгерістер кейінгі жылдары қаржы активтерінің күтілетін кредиттік кредиттері үшін резервтердің жеткіліктілігіне қандай әсер етуі мүмкін екенін болжай алмайды.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген қарыздардың ККЗ бойынша резервтерінің баланстық құны 559,785 миллион теңгені құрады (2023 ж. 31 желтоқсан – 476,466 миллион теңге).

Әділ құнын бағалау және бағалауды жүргізу тәртібі

Қаржы активінің немесе міндеттемесінің әділ құнын бағалағанда Банк қадағаланатын нарықтық деректерді олардың қолжетімді болу шамасына қарай пайдаланады. Егер мұндай 1-ші деңгейдегі шығыс деректер болмаса, Банк қаржы құралдарының әділ құнын анықтау үшін бағалау модельдерін пайдаланады. Әділ құнды бағалау туралы қосымша мәліметті 32-ескертуде қараңыз.

Салық салу

Қазақстанның салық, валюталық және кеден заңнамасына әртүрлі өзгерістер мен түсіндірмелер айтарлықтай жиі енгізіледі деуге болады. Банктің мәмілелері мен қызметіне қатысты қолданылатын осындай заңнамаға басшылықтың түсіндірмесіне тиісті өңірлік немесе мемлекеттік органдар дау айтуы мүмкін. Салық кезеңдері қарастырылып отырған ж. алдындағы күнтізбелік бес жыл ішінде тиісті органдардың тексеруі үшін ашық болып қалады.

Басшылық барлық кейінге қалдырылған салық активтері тиісті түрде танылады деген қорытындыға келді, өйткені болашақта активтерді толық пайдалану үшін салық салынатын табыс жеткілікті болуы мүмкін.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басшылық өзінің тиісті заңнамалық түсіндірмесін қолдануға ыңғайлы әрі Банктің салық, валюталық және кедендік мәртебесі тиісінше расталады деп есептейді. Тиісті тексеру органдары жүргізетін тексеруден кейін қосымша салықтар, айыппұлдар мен өтемақы есептелуі мүмкін, бұл Банктің тапқан таза пайдасына елеулі әсер етіп, тиісінше көрініс табуы мүмкін.

46. Қайта жіктеу

2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы пайда мен залал туралы жеке есепке оны 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы есепті ұсыну нысанына сәйкес келтіру үшін жіктеуге өзгерістер енгізілді, өйткені ағымдағы ж. есепті ұсыну нысаны Банктің қаржылық нәтижелері туралы нақты түсінік береді.

12,792 миллион теңге сомасындағы қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстарды қайта жіктеу депозиттерді сақтандыру бойынша шығыстарды қайта жіктеуді қамтиды. Бұл шығыстар депозиттер бойынша шығыстармен тікелей байланысты болғандықтан, Банк басшылығы оларды пайыздық шығыстардың құрамына қайта жіктеу туралы шешім қабылдады. Тиісінше, 2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есепте қайта жіктеу жүргізілді.

	Бастапқы көрсетілгені	Қайта жіктеу сомасы	Түзетуден кейін
	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
Пайда және залал туралы жеке есеп			
Қызметтер және комиссиялар бойынша шығыстар	(97,028)	12,792	(84,236)
Пайыздық шығыстар	(825,386)	(12,792)	(838,178)

5. Ақшалай қаражат және оның баламалары

Ақшалай қаражат пен оның баламалары мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Кассадағы қолма-қол ақша	251,145	301,989
Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының («ЭЫДҰ») мүшесі болып табылатын елдердің банктеріндегі корреспонденттік шоттар	237,618	360,430
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдердің банктеріндегі корреспонденттік шоттар	21,680	13,661
Қазақстан банктеріндегі корреспонденттік шоттар	16,273	30,849
ҚРҰБ-дағы корреспонденттік шоттар	2	176,766
ҚРҰБ-дағы қысқа мерзімді салымдар	800,985	350,310
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	-	45,523
	1,327,703	1,279,528

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақшалай қаражат пен оның баламалары бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер тиісінше 22 миллион теңге мен 32 миллион теңгені құрады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Ақшалай қаражат пен оның баламаларына қатысты күтілетін кредиттік залалдарға жинақталған резервтердің қозғалысы былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
	1-кезең	1-кезең
Жыл басына	(32)	(19)
Тәуекел өлшемдеріндегі өзгерістер	27	(16)
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырмашылық және басқа да түзетулер	(17)	3
Жыл соңына	(22)	(32)

Пайыздық ақшалай қаражат пен оның баламалары көрсетілген пайыздық мөлшерлемелер мен валюталар келесідей берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Теңге	Шетел валютасы	Теңге	Шетел валютасы
ҚРҰБ қысқа мерзімді салымдары	15.3%	-	14.8%-15.8%	-
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдердің банктеріндегі қысқа мерзімді салымдар	-	-	-	5.7%

6. Міндетті резервтер

Міндетті резервтер мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Міндетті резервтерге жатқызылған ҚРҰБ қаржысы	294,421	234,054
	294,421	234,054

Міндетті резервтер ҚРҰБ талап ететін және ең төменгі резервтік талаптарды есептеу кезінде пайдаланылатын депозиттік шоттардағы және кассадағы қолма-қол ақша түріндегі қалдықтарды ұстап тұру бойынша ең төменгі резервтік талаптарды білдіреді.

7. Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер

Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Сауда-саттыққа арналған қаржы активтері:		
Шет мемлекеттердің облигациялары	126,167	3,313
Туынды қаржы құралдары	29,644	23,531
ҚРҰБ ноталары	16,143	5,843
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	14,700	14,885
Қазақстандық корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	8,176	746
Шетелдік корпорациялардың үлестік бағалы қағаздары	-	132,681
	194,830	180,999

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық міндеттемелер былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Сауда-саттыққа арналған қаржы міндеттемелері:		
Туынды қаржы құралдары	6,135	4,202

Туынды қаржы құралдары мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан Әділ құны			2023 ж. 31 желтоқсан Әділ құны		
	Номиналды сомасы	Активі	Міндетте- мелер	Номиналды сомасы	Активі	Міндетте- мелер
Шетел валютасындағы шарттар						
Своптар	545,598	29,453	4,630	789,753	23,487	4,030
Форвардтар	120,104	190	351	479	23	-
Споттар	30,718	1	1,154	78,676	21	172
	696,420	29,644	6,135	868,908	25,531	4,202

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, бағалау модельдері бойынша бақыланатын нарықтық деректер негізінде бағаланған туынды қаржы құралдарын қоспағанда, пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің әділ құнын айқындау іші Банк бақыланатын тәуелсіз ақпарат көздерінен алынған баға белгілеулерін пайдаланды.

8. Кредит мекемелеріндегі қаражат

Кредит мекемелеріндегі қаражат мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Мерзімдік салымдар және пайдалануда шектелген шоттар	173,977	182,049
Кредит мекемелеріне берілген қарыздар	108,166	117,657
Қамтамасыз ету түріндегі депозиттер	66,132	51,052
	348,275	350,758
Минус - Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(425)	(564)
	347,850	350,194

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кредит мекемелеріндегі қаражаттың пайыздық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Мерзімдік салымдар және пайдалануда шектелген шоттар	14.0%	2025-2029	16.7%	2024 -2028
Кредит мекемелеріне берілген қарыздар	1.3%-8.5%	2025-2028	2.8%-9.1%	2024 -2028
Қамтамасыз ету түріндегі депозиттер	1.8%-4.6%	2025-2046	1.8%-5.4%	2024 -2027

Кредиттік ұйымдардағы қаражатқа қатысты күтілетін кредиттік залалдар бойынша жинақталған резервтердегі қозғалыс былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		
	1-кезең	2-кезең	Барлығы
Жыл басына	(494)	(70)	(564)
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер	109	69	178
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(40)	1	(39)
Жыл аяғына	(425)	-	(425)

	2023 ж. 31 желтоқсан		
	1-кезең	2-кезең	Барлығы
Жыл басына	(344)	(144)	(488)
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер	(140)	71	(69)
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырмашылық және басқа да түзетулер	(10)	3	(7)
Жыл аяғына	(494)	(70)	(564)

9. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер

Борыштық бағалы қағаздар мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	1,951,770	1,480,697
Корпоративтік облигациялар	245,859	200,858
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	227,438	188,038
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	222,438	147,646
Шетелдік мемлекеттердің еурооблигациялары	120,848	206,347
Халықаралық қаржы ұйымдарының облигациялары	31,184	89,887
Қазақстан банктерінің облигациялары	20,668	10,465
Жергілікті муниципалды облигациялар	11,328	10,756
	2,831,533	2,334,694

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің құрамына Қазақстан Республикасы Қаржы Министрлігінің, «Қазақстанның Даму Банкі» АҚ, «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ және «Қазақстанның орнықтылық қоры» АҚ, JP Morgan Securities PLC және Citigroup Global Markets Ltd-ның әділ құны тиісінше 195,062 миллион теңге және 184,537 миллион теңге, басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген қазынашылық вексельдері енгізілді (17-ескертуні қараңыз). 2024 ж. және 2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша барлық РЕПО келісімдерінің қолданылу мерзімі тиісінше 2025 ж. 17 қарашаға дейін және 2024 ж. 10 қаңтарда аяқталды.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер тиісінше 4,277 миллион теңге және 2,159 миллион теңгені құрады (10-ескерту).

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтердің пайыздық мөлшерлемесі мен өтеу мерзімдері төменде көрсетілген. Төменде көрсетілген кестедегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті бағалы қағаздар бойынша орташа сараланған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелді:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме , %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	6.7%	2025-2045	5.7%	2024-2045
Корпоративтік облигациялар	8.8%	2025-2031	10.2%	2024-2031
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	5.0%	2025-2028	3.8%	2024-2027
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ облигациялары	6.4%	2025-2032	6.3%	2024-2032
Шетелдік мемлекеттердің еурооблигациялары	3.8%	2025-2028	3.8%	2024-2025
Шетелдік қаржы ұйымдарының облигациялары	8.7%	2025-2029	9.0%	2024-2030
Қазақстан банктерінің облигациялары	8.6%	2026-2029	11.9%	2026
Жергілікті муниципалды облигациялар	10.8%	2026	10.8%	2026

10. Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздар

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздар мыналардан тұрады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	521,807	521,665
Корпоративтік облигациялар	217,839	187,966
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	3,084	5,332
	742,730	714,963

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар бойынша, күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв тиісінше 573 миллион теңгені және 651 миллион теңгені құрады.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың құрамына әділ құны тиісінше 37,607 миллион теңге және 269,231 миллион теңге болатын, басқа банктермен РЕПО шарттары бойынша қамтамасыз ету ретінде берілген Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық вексельдері енгізілді (17-ескертуді қараңыз). 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда қолданылатын барлық шарттар бойынша есептесулер тиісінше 2025 ж. 5 қаңтарға дейін және 2024 ж. 3 қаңтарға дейін жүргізіледі.

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизацияланған құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздардың пайыздық мөлшерлемесі мен өтеу мерзімдері төменде көрсетілген. Төменде көрсетілген кестедегі пайыздық мөлшерлемелер тиісті бағалы қағаздар бойынша орташа сараланған тиімді пайыздық мөлшерлемелер ретінде есептелді:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің қазынашылық вексельдері	9.0%	2026-2027	9.1%	2026-2027
Корпоративтік облигациялар	4.0%	2027	3.3%	2024
Шетелдік ұйымдардың облигациялары	3.1%	2025	3.4%	2025

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын күтілетін кредиттік залалдар мен қаржы активтеріне резервтерді шегергендегі амортизацияланған құн бойынша борыштық бағалы қағаздар бойынша күтілетін кредиттік залалдарға жинақталған резервтердің қозғалысы мынадай болды:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	1-кезең	Барлығы	1-кезең	Барлығы
Жыл басына	(2,810)	(2,810)	(1,295)	(1,295)
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(1,121)	(1,121)	(1,236)	(1,236)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(1,030)	(1,030)	(465)	(465)
Қаржы активтерін тануды тоқтату*	109	109	102	102
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	2	2	84	84
Жыл аяғына	(4,850)	(4,850)	(2,810)	(2,810)

* Пайда немесе залал туралы жеке есептегі «Кредиттік залалдар бойынша шығыстар» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

11. Еншілес ұйымдарға инвестиция

Еншілес ұйымдарға	Қатысу үлесі, %		Елі	Саласы
	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан		
«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ	99.86	99.86	Қазақстан	Жалпы сақтандыру
«Tenge Bank» АҚБ	100	100	Өзбекстан	Банк
«Halyk-Life» АҚ	100	100	Қазақстан	Өмірді сақтандыру
«Halyk Finance» АҚ	100	100	Қазақстан	Брокерлік және дилерлік қызмет
«Халық Актив» ЖШС	100	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару
«Halyk Global Markets» АҚ	100	100	Қазақстан	Брокерлік және дилерлік қызмет
«ҚУСА Халық» ЖШС	100	100	Қазақстан	Күмәнді және үмітсіз активтерді басқару
«Халық Банк Грузия» АҚ	100	100	Грузия	Банк
«Халық Лизинг» АҚ	100	100	Қазақстан	Лизинг
«Қазтелепорт» АҚ	100	100	Қазақстан	Телекоммуникациялар
«Halyk Инкассация» ЖШС	100	100	Қазақстан	Инкассация қызметтері
«Halyk Finservice» ЖШС	100	100	Қазақстан	Төлем карталары бойынша процессингтік операцияларды және басқа да байланысты операцияларды жүзеге асыру
«Halyk Lab» ЖШС	100	-	Қазақстан	Бағдарламалық жасақтаманы әзірлеу, енгізу және қолдау

2024 ж. 4 қазанда Банк Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінен «Halyk Lab» ЖШС еншілес ұйымын құруға рұқсат алды. 2024 ж. 30 қазанда «Halyk Lab» ЖШС еншілес ұйымы «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясында тіркелді. 2024 ж. 6 қарашада еншілес ұйымның 20 миллион теңге мөлшеріндегі жарғылық капиталы қалыптасты.

Еншілес ұйымдарға инвестициялар мыналарды қамтиды:

Еншілес ұйымдар	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
«Halyk-Life» АҚ	165,833	107,162
«Халық» сақтандыру компаниясы» АҚ	97,942	79,552
«Tenge Bank» АҚБ	64,588	50,592
«Халық Актив» ЖШС	62,237	48,212
«Халық Банк Грузия» АҚ	48,221	40,171
«Halyk Finance» АҚ	36,072	29,307
«ҚУСА Халық» ЖШС	28,965	32,091
«Halyk Global Markets» АҚ	11,519	17,371
«Қазтелепорт» АҚ	9,179	8,746
«Халық Лизинг» АҚ	8,860	8,511
«Halyk Инкассация» ЖШС	7,750	7,367
«Halyk Finservice» ЖШС	1,435	2,324
«Halyk Lab» ЖШС	20	-
	542,621	431,406

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

12. Клиенттерге берілген қарыздар

Клиенттерге берілген қарыздар мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Клиенттерге берілген қарыздар	11,753,747	9,545,825
Овердрафттар	22,748	22,200
	11,776,495	9,568,025
1-кезең	10,944,482	8,751,424
2-кезең	50,619	36,574
3-кезең	762,049	749,659
СҚКҚ	19,345	30,368
Жиыны	11,776,495	9,568,025
Минус – Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(559,785)	(476,466)
Клиенттерге берілген қарыздар	11,216,710	9,091,559

Клиенттердің қарыздары бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме клиенттер қарыздарының орташа айлық балансына бөлінген бір жылдағы кредиттік портфель бойынша пайыздық кіріс сомасы ретінде есептеледі. 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға кредиттік портфель бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме 17.0 % құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға – 16.3 %).

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің ең ірі он қарыз алушысы бойынша шоғырланған қарыз көлемі 2,151,550 миллион теңге болды, бұл Банктің кредиттік портфелі жиынтығының 18 %-ын құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда – 1,745,993 миллион теңге, 18 %) және Банк капиталының 70 %-ын құрады (2023 ж. 31 желтоқсанында – 73 %).

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жоғарыда аталған қарыздар бойынша 18,548 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсанда – 17,489 миллион теңге) мөлшерінде ККЗ бойынша резервтер құрылды.

Қажетті қамтамасыз етудің мөлшері мен түрі контрагенттің кредиттік тәуекелін бағалауға байланысты. Қамтамасыз ету түрлері мен бағалау параметрлерінің қолайлылығына қатысты басшылық қағидаттар іске асырылуда.

Алынатын қамтамасыз етудің негізгі түрлері:

- Бағалы қағаздармен және кері РЕПО операцияларымен, қолма-қол ақшамен немесе бағалы қағаздармен кредиттеу үшін;
- Коммерциялық кредиттеу, жылжымайтын мүлік, жабдық үшін төлемдер, сыртқы рейтингі «В» төмен емес заңды тұлғалардың кепілгерлігі үшін;
- Бөлшек кредиттеу, жылжымайтын тұрғын үй ипотекасы, автокөлік құралдары үшін.

Жыл ішінде Банк кредиттер мен аванстар бойынша қамтамасыз ету ретінде тұрған және жыл соңында ұсталатын қамтамасыз етуді иеленіп, келесі қаржылық және қаржылық емес активтерді сатып алды. Банктің саясаты кепілмен қамтамасыз етуді уақтылы іске асыру болып табылады. Кепілдің негізгі мақсаты - дефолт жағдайында ықтимал кредиттік шығындарды азайту. Басшылық күтілетін кредиттік залалдар үшін резервтің жеткіліктілігін тексеру барысында алынған қамтамасыз етудің нарықтық құнын қадағалайды.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төмендегі кестеде қамтамасыз етудің әділ құны емес, алынған қамтамасыз ету тұрғысынан қарыздардың ағымдағы құнын талдау келтірілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Аралас қамтамасыз етумен қамтамасыз етілген қарыздар	2,353,526	1,055,343
Жылжымайтын мүлікпен немесе жылжымайтын мүлікті иелену құқығымен қамтамасыз етілген қарыздар	2,194,581	2,376,795
Жалақы жобасының шеңберінде берілген тұтынушылық қарыздар*	2,146,331	1,802,732
Кепілдіктермен қамтамасыз етілген қарыздар	1,151,100	1,050,600
Көлікпен қамтамасыз етілген қарыздар	708,438	322,691
Ақшалай қаражатпен қамтамасыз етілген қарыздар	670,316	505,981
Корпоративтік акциялармен қамтамасыз етілген қарыздар	399,194	408,871
Жабдықпен қамтамасыз етілген қарыздар	279,996	391,839
Тауарлық-материалдық қорлармен қамтамасыз етілген қарыздар	158,028	227,918
Қамтамасыз етілмеген қарыздар	1,714,985	1,425,255
	11,776,495	9,568,025
Минус – Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(559,785)	(476,466)
Клиенттерге берілген қарыздар	11,216,710	9,091,559

* Бұл қарыздар жалақы жобасы шеңберінде компаниялардың жұмыскерлерінен болашақта түсетін ақшалай қаражатпен қамтамасыз етілген.

Қарыздар экономиканың мынадай секторлары бойынша беріледі:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. % 31 желтоқсан	%
Бөлшек қарыздар:				
- тұтынушылық қарыздар	3,551,631	30%	2,623,316	27%
- ипотекалық қарыздар	482,528	4%	371,910	4%
	4,034,159		2,995,226	
Қызметтер	1,132,892	10%	939,597	10%
Көтерме сауда	900,246	8%	810,831	9%
Энергетика	750,518	6%	508,732	5%
Металлургия	665,896	6%	355,818	4%
Бөлшек сауда	634,967	5%	614,938	6%
Жылжымайтын мүлік	400,141	3%	401,298	4%
Қаржы секторы	387,810	3%	381,164	4%
Машина жасау	347,558	3%	268,132	3%
Тау-кен өндіру саласы	338,763	3%	124,784	1%
Ауыл шаруашылығы	323,266	3%	285,339	3%
Химия өнеркәсібі	317,351	3%	323,494	3%
Тамақ өнеркәсібі	315,795	3%	285,990	3%
Құрылыс	303,449	3%	261,858	3%
Көлік құралдары	294,964	3%	327,838	3%
Мұнай және газ	258,262	2%	339,337	4%
Байланыс	106,519	1%	145,947	2%
Қонақ үй бизнесі	98,529	1%	61,466	1%
Жеңіл өнеркәсіп	47,036	0%	44,939	0%
Басқасы	118,374	1%	91,297	1%
	11,776,495	100%	9,568,025	100%

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Клиенттерге берілген қайта құрылымдалған және модификацияланған қарыздар

Банк қаржы активін, мысалы клиентке берілген қарызды, егер шарт талаптары бойынша ол жаңа қарызға айналған жағдайда, ал айырмашылықты күтілетін кредиттік залал бойынша резервке дейін тануды тоқтатудан алынған пайда немесе залал ретінде таныған жағдайда қайта қаралатын болсаб тануды тоқтатады. Бастапқы тануда клиенттерге берілген қарыздар, берілген және СҚКҚ-ға жіктелген қарыздарды қоспағанда, күтілетін кредиттік залалдарды бағалау үшін 1-кезенге жіктелген. Егер модификация ақша ағындарының айтарлықтай өзгерісіне әкелмесе, онда қарызды тануды тоқтату болмайды.

2024 ж. 31 желтоқсанға қарыздар бойынша есептелген сыйақы сомасы 261,966 миллион теңгені құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда – 208,809 миллион теңге болды).

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдардың ішінде Банк қамтамасыз етуден құн өндіру арқылы қаржылық және қаржылық емес активтерді алды. 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл активтер «Сатуға арналған активтер» бабында тиісінше 6,157 миллион теңге және 22,910 миллион теңге сомасында көрсетілген.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілетін қарыздардың құрамына талаптары қайта қарастырылған, тиісінше 354,105 миллион және 328,102 миллион теңге сомасына қарыздар қосылды, бұл ретте басқа жағдайда аталған қарыздардың мерзімі өткен және құнсызданған болатын еді.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төменде ж. басындағы және аяғындағы жалпы баланстық құнды салыстыру келтірілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ Жиыны
Жыл басына	8,751,424	36,574	749,659	30,368 9,568,025
1-кезеңге аудару	93,123	(31,275)	(61,848)	-
2-кезеңге аудару	(123,785)	131,792	(8,007)	-
3-кезеңге аудару	(265,427)	(76,632)	342,059	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	10,081,150	-	-	10,081,150
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(4,947,291)	(7,319)	(187,264)	(5,151,866)
Есептен шығарулар	-	-	(59,718)	(5,297)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі*	(2,644,712)	(2,521)	(12,832)	4,266
Жыл аяғына	10,944,482	50,619	762,049	19,345 11,776,495

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ Жиыны
Корпоративтік бизнес				
Жыл басына	4,606,201	6,870	459,111	24,369 5,096,551
1-кезеңге аудару	10,773	(631)	(10,142)	-
2-кезеңге аудару	(11,080)	11,080	-	-
3-кезеңге аудару	(77,992)	(53)	78,045	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	5,346,990	-	-	5,346,990
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(3,220,730)	(2,071)	(85,370)	(7,500)
Есептен шығарулар	-	-	-	(5,147)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі*	(1,068,186)	451	(55,522)	4,249
Жыл аяғына	5,585,976	15,646	386,122	15,971 6,003,715

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ Жиыны
Жыл басына	2,788,502	13,820	190,758	2,146 2,995,226
1-кезеңге аудару	53,861	(20,158)	(33,703)	-
2-кезеңге аудару	(80,068)	85,830	(5,762)	-
3-кезеңге аудару	(132,278)	(53,685)	185,963	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	2,815,542	-	-	2,815,542
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(821,263)	(1,190)	(71,195)	(895,694)
Есептен шығарулар	-	-	(50,227)	(50,286)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі*	(871,150)	(39)	40,334	222 (830,633)
Жыл аяғына	3,753,146	24,578	256,168	263 4,034,155

ШОБ бизнес	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ Жиыны
Жыл басына	1,356,721	15,884	99,790	3,853 1,476,248
1-кезеңге аудару	28,489	(10,486)	(18,003)	-
2-кезеңге аудару	(32,637)	34,882	(2,245)	-
3-кезеңге аудару	(55,157)	(22,894)	78,051	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,918,618	-	-	1,918,618
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(905,298)	(4,058)	(30,699)	(940,501)
Есептен шығарулар	-	-	(9,491)	(9,582)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(705,376)	(2,933)	2,356	(205) (706,158)
Жыл аяғына	1,605,360	10,395	119,759	3,111 1,738,625

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	7,337,325	91,368	617,141	37,296
1-кезеңге аудару	65,988	(28,175)	(37,813)	-
2-кезеңге аудару	(99,524)	105,129	(5,605)	-
3-кезеңге аудару	(379,077)	(105,060)	484,137	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	8,005,157	-	-	8,005,157
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(3,849,007)	(8,320)	(166,959)	(1,599)
Есептен шығарулар	-	-	(42,923)	(204)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(2,329,438)	(18,368)	(98,319)	(5,125)
Жыл аяғына	8,751,424	36,574	749,659	30,368
				9,568,025

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Корпоративтік бизнес				
Жыл басына	4,025,421	63,849	361,006	27,970
1-кезеңге аудару	11,131	-	(11,131)	-
2-кезеңге аудару	(10,747)	10,747	-	-
3-кезеңге аудару	(245,817)	(58,609)	304,426	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	4,480,704	-	-	4,480,704
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(2,518,422)	(2,188)	(79,962)	(1,113)
Есептен шығарулар	-	-	(419)	(204)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(1,136,069)	(6,929)	(114,809)	(2,284)
Жыл аяғына	4,606,201	6,870	459,111	24,369
				5,096,551

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	2,260,322	13,063	156,943	3,252	2,433,580
1-кезеңге аудару	36,083	(18,086)	(17,997)	-	-
2-кезеңге аудару	(49,625)	53,780	(4,155)	-	-
3-кезеңге аудару	(85,997)	(32,450)	118,447	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,912,129	-	-	-	1,912,129
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(643,622)	(898)	(49,181)	(81)	(693,782)
Есептен шығарулар	-	-	(32,954)	-	(32,954)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(640,788)	(1,589)	19,655	(1,025)	(623,747)
Жыл аяғына	2,788,502	13,820	190,758	2,146	2,995,226

ШОБ бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	1,051,582	14,456	99,192	6,074	1,171,304
1-кезеңге аудару	18,774	(10,089)	(8,685)	-	-
2-кезеңге аудару	(39,152)	40,602	(1,450)	-	-
3-кезеңге аудару	(47,263)	(14,001)	61,264	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	1,612,324	-	-	-	1,612,324
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату	(686,963)	(5,234)	(37,816)	(405)	(730,418)
Есептен шығарулар	-	-	(9,550)	-	(9,550)
Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі *	(552,581)	(9,850)	(3,165)	(1,816)	(567,412)
Жыл аяғына	1,356,721	15,884	99,790	3,853	1,476,248

* Қаржы активтерінің жалпы құнының өзгеруі ішінара өтеуге, пайыздық кірістерді есептеуге және бағамдық айырмашылыққа байланысты жалпы баланстық құнның өзгеруін қамтиды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Клиенттерге берілген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалдар резервтердің қозғалысы мынадай болды:

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(118,261)	(6,548)	(338,897)	(12,760)
1-кезеңге аудару	(23,155)	4,499	18,656	-
2-кезеңге аудару	5,761	(8,594)	2,833	-
3-кезеңге аудару	13,442	14,016	(27,458)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер *	51,675	(18,179)	(115,617)	987
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері	(115,782)	-	-	-
Қаржы активтерін тануды немесе өтеуді тоқтату**	48,367	493	21,006	7,050
Қарыздармен байланысты өзге де шығыстар***	(1,120)	(33)	(16,627)	(6,441)
Есептен шығарулар	-	-	59,716	5,297
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	(1,322)	-	(2,437)	(352)
Жыл аяғына	(140,395)	(14,346)	(398,825)	(6,219)
				(559,785)

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	стадия 1	стадия 2	стадия 3	ПСКО
Корпоративтік бизнес	стадия 1	стадия 2	стадия 3	Итого
Жыл басына	(21,309)	(2,895)	(189,735)	(11,770)
1-кезеңге аудару	(428)	-	428	-
2-кезеңге аудару	73	(73)	-	-
3-кезеңге аудару	351	-	(351)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер *	8,867	(5,183)	(11,015)	798
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(23,151)	-	-	-
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	14,990	-	12,562	6,443
Қарыздармен байланысты өзге шығыстар***	(22)	-	(10,545)	(5,900)
Есептен шығарулар	-	-	-	5,147
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	(1,299)	-	(2,335)	(342)
Жыл аяғына	(21,928)	(8,151)	(200,991)	(5,624)
				(236,694)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(80,234)	(2,674)	(114,296)	(169)
1-кезеңге аудару	(18,923)	3,434	15,489	-
2-кезеңге аудару	4,786	(7,563)	2,777	-
3-кезеңге аудару	11,682	10,243	(21,925)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер *	31,864	(7,779)	(75,789)	328
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(68,952)	-	-	-
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	23,612	165	4,037	293
Қарыздармен байланысты өзге шығыстар***	(809)	(24)	(4,623)	(578)
Есептен шығарулар	-	-	50,225	59
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	-	-	(62)	(4)
Жыл аяғына	(96,974)	(4,198)	(144,167)	(71)
				(245,410)

ШОБ бизнес	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(16,718)	(979)	(34,866)	(821)
1-кезеңге аудару	(3,804)	1,065	2,739	-
2-кезеңге аудару	902	(958)	56	-
3-кезеңге аудару	1,409	3,773	(5,182)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	10,944	(5,217)	(28,813)	(139)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(23,679)	-	-	-
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	9,765	328	4,407	314
Қарыздармен байланысты өзге де (шығыстар)/кірістер***	(289)	(9)	(1,459)	37
Есептен шығарулар	-	-	9,491	91
Шетел валютасын қайта бағалаудан айырма және өзге де түзетулер	(23)	-	(40)	(6)
Жыл аяғына	(21,493)	(1,997)	(53,667)	(524)
				(77,681)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(110,281)	(16,777)	(262,575)	(410,751)
1-кезеңге аудару	(21,774)	4,917	16,857	-
2-кезеңге аудару	4,795	(7,065)	2,270	-
3-кезеңге аудару	15,067	20,209	(35,276)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	58,099	(8,430)	(165,422)	16,889
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(109,883)	-	-	(98,864)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	45,988	596	83,824	2,982
Қарыздармен байланысты өзге де шығыстар***	(420)	-	(24,622)	(12,231)
Есептен шығарулар	-	-	42,923	204
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	148	2	3,124	514
Жыл аяғына	(118,261)	(6,548)	(338,897)	(476,466)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Корпоративтік бизнес	(32,739)	(14,708)	(127,027)	(193,755)
Жыл басына	(5,810)	-	5,810	-
1-кезеңге аудару	17	(17)	-	-
2-кезеңге аудару	5,278	10,388	(15,666)	-
3-кезеңге аудару	28,918	1,248	(69,769)	15,962
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(36,096)	-	-	-
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	19,227	192	30,025	2,708
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	(243)	-	(16,596)	(11,878)
Қарыздармен байланысты өзге де шығыстар***	-	-	419	204
Есептен шығарулар	139	2	3,069	515
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	-	-	-	-
Жыл аяғына	(21,309)	(2,895)	(189,735)	(225,709)

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Бөлшек бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	(67,929)	(1,319)	(98,728)	(125)	(168,101)
1-кезеңге аудару	(13,132)	3,771	9,361	-	-
2-кезеңге аудару	3,508	(5,589)	2,081	-	-
3-кезеңге аудару	8,357	7,578	(15,935)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	25,997	(7,289)	(75,667)	128	(56,831)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(58,165)	-	-	-	(58,165)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	21,127	174	37,940	1	59,242
Қарыздармен байланысты өзге шығыстар***	-	-	(6,350)	(173)	(6,523)
Есептен шығарулар	-	-	32,954	-	32,954
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	3	-	48	-	51
Жыл аяғына	(80,234)	(2,674)	(114,296)	(169)	(197,373)

ШОБ бизнес	2023 ж. 31 желтоқсан				
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
Жыл басына	(9,614)	(750)	(36,820)	(1,712)	(48,896)
1-кезеңге аудару	(2,832)	1,146	1,686	-	-
2-кезеңге аудару	1,270	(1,459)	189	-	-
3-кезеңге аудару	1,432	2,243	(3,675)	-	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	3,184	(2,389)	(19,986)	799	(18,392)
Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері*	(15,622)	-	-	-	(15,622)
Қаржы активтерін тануды тоқтату**	5,634	230	15,859	273	21,996
Қарыздармен байланысты өзге де шығыстар***	(177)	-	(1,676)	(180)	(2,033)
Есептен шығарулар	-	-	9,550	-	9,550
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	7	-	7	(1)	13
Жыл аяғына	(16,718)	(979)	(34,866)	(821)	(53,384)

*Пайда немесе залал туралы жеке есепте «Кредиттік залалдар бойынша күтілетін шығыстарды қалпына келтіру/(қалыптастыру)» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер», «Жаңадан берілген немесе сатып алынған қаржы активтері» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

**Қаржы активтерін тануды тоқтату клиенттерге берілген толығымен өтелген қарыздар бойынша күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтердің өзгеру сомасын қамтиды.

*** «Қарыздармен байланысты өзге де (шығыстар)/кірістер» бабы бұрын есептен шығарылған активтерді өтеу кезінде алынған кірістердің, сондай-ақ «Қазкоммерцбанк» АҚ сатып алу кезінде пайда болған қарыздардың жалпы баланстық құнын түзету және құнсызданған қарыздар бойынша пайыздық кірісті есептеу кезіндегі сомаларды қамтиды.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанында аяқталған жылдар ішінде Банк тиісінше 65,013 миллион теңге және 43,127 миллион теңге сомасына несиелерді есептен шығарды. Қазақстанның Салық кодексі салық салу объектісі болып табылмайтын, салық мақсаттары үшін қарыз бойынша талап ету құқығын тоқтатпастан қарыздарды есептен шығаруға мүмкіндік береді.

Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв және провизиялар

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде клиенттердің қарыздары бойынша кредиттік залалдар бойынша күтілетін шығыстар тиісінше 120,000 миллион теңгені және 75,357 миллион теңгені құрады. Кредиттік залалдарға жұмсалатын шығын экономикалық сценарийлер мен кредиттік портфельдегі өзгерістердің әсерін көрсететін корпоративтік, шағын және орта бизнес портфельдері бойынша резервтерді қалыптастырумен, сондай-ақ кепілмен қамтамасыз етуді сату, қарыз алушылардың өтеуі және қамтамасыз етілмеген кредиттерді коллекторлық компанияларға сату есебінен құнсызданған кредиттер бойынша берешекті қысқарту бойынша жүргізілетін жұмыс нәтижесінде күтілетін кредиттік залалдарды қалпына келтірумен байланысты. Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтер экономикалық сценарийлердің, мерзімі өткен берешекті өтеуді қамтамасыз ету үшін корпоративтік және бөлшек бизнестің проблемалық активтері бойынша іс-қимылдардың, коллекторлық компанияларға қамтамасыз етілмеген кредиттерді сатудың таза әсерін, сондай-ақ ШОБ секторын қолдаудың мемлекеттік бағдарламаларының әсерін көрсетеді.

Клиенттерге берілген қарыздардың ішкі рейтингтік моделі

Клиенттерге берілген қарыздар ішкі бағалауларға және басқа да аналитикалық рәсімдерге негізделіп отырып жіктеледі. Тиісті департаменттер олар Банкке ұсынатын, олардың жіктелуін тәуекелдерді басқару департаменті бекітетін кредиттерді олардың тәуекеліне және әлеуетті залалдардың тәуекеліне сай жіктейді.

Банк тәуекелдің әртүрлі санаттары бойынша қарыздардың ішкі жіктеу моделін пайдаланады. Модель қарыз алушының қаржы көрсеткіштеріне, оның кредиттік тарихына, дебиторлық берешектің сапасына, қарыз алушының өтімділігіне негізделіп отырып, тәуекелдің, қарыз алушыға қатысты нарықтық тәуекелдің, экономика секторының және басқа да факторлардың санатын бағалауға көмектеседі. Бұл ретте рейтинг тәуекел және құнсыздану деңгейін бағалау кезінде қосымша критерий болып табылады. Рейтинген бөлек банк жоба бойынша ақша ағындары, төлеуге қабілетті кепілгерлердің болуы, жағымды кредит тарихы, өтімді кепілмен қамтамасыз ету, жобаға жеке қатысу және т.с.с. сияқты факторларды ескереді. Кредиттік аналитиктер модельге қажетті ақпаратты қайта-қайта енгізіп отырады. Жүйеге салынған ақпаратты және клиенттерге берілген қарыздардың құнсыздану резервінің сомасын бағалауды тәуекел-менеджмент блогы тексеріп отырады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Рейтингтік модель мынадай жіктеуді пайдаланады:

- Рейтингтік балл 1 – қарыз бойынша ең жоғары рейтинг, кредит тәуекелінің дәрежесі барынша төмен;
- Рейтингтік балл 2 – қарыз сапасы өте жоғары, кредит тәуекелінің дәрежесі өте төмен;
- Рейтингтік балл 3 – қарыз сапасы жоғары, кредит тәуекелінің дәрежесі төмен;
- Рейтингтік балл 4 – қарыз сапасы қанағаттанарлық, кредит тәуекелі болмашы дәрежеде;
- Рейтингтік балл 5 – экономикалық жағдайға байланысты кредит тәуекелі ұлғаюы мүмкін;
- Рейтингтік балл 6 – экономикалық жағдайға байланысты кредит тәуекелінің дәрежесі жоғары болуы мүмкін;
- Рейтингтік балл 7 – жоғарыда көрсетілген өзге факторлар болмаған жағдайда дефолт тәуекелінің дәрежесі жоғары, қарыз алушының төлем қабілеті экономикалық қолайлы жағдайларға байланысты;
- Рейтингтік балл 8 – 10 – дефолт тәуекелі өте жоғары /дефолт
- Рейтингтік балл жоқ – еншілес ұйымдарға берілген қарыздар.

Бірыңғай қарыздардың пулдары – кредиттік сипаттамасы жағынан бір-біріне ұқсас активтер тобы қағидаты (мысалы: экономика саласы, бизнес тұрпаты, кредит беру бағдарламасы, дефолт деңгейі, ішкі рейтингтер және өзге факторлар) бойынша біріктірілген клиенттерге берілген қарыздары. Бірыңғай қарыздар пулдарына ұжымдық негізде бағаланатын активтер жатқызылады.

Келесі кестеде Банктің қандай да бір қамтамасыз етудің немесе кредит сапасын арттырудың басқа құралдарының ықпал етуін есепке алмай, қаржы активтерінің сыныптары, ішкі рейтинг және «кезең» бойынша кредит тәуекеліне ұшырағыштығының талдауы ұсынылып отыр. Егер басқадай көрсетілмесе, қаржы активтері үшін кестедегі сомалар жалпы баланстық құнды білдіреді.

Рейтингтік балл	2024 ж. 31 желтоқсан			СҚКҚ	Барлығы
	1-кезең 12 ай ағымында күтілетін кредиттік залалдар	2-кезең 3-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ағымында күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ағымында күтілетін кредиттік залалдар		
1-3	-	-	-	-	-
4	1,548,131	-	-	-	1,548,131
5	3,694,030	4,241	8,446	10,311	3,717,028
6	303,340	11,405	172,955	4,715	492,415
7	-	-	44,419	1	44,420
8-10	-	-	101,816	944	102,760
Балл жоқ	40,475	-	58,486	-	98,961
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	5,585,976	15,646	386,122	15,971	6,003,715
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	860,953	2,966	52,429	1,703	918,051
Клиенттерге берілген, ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар	4,497,553	32,007	323,498	1,671	4,854,729
	10,944,482	50,619	762,049	19,345	11,776,495
Минус – Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(140,395)	(14,346)	(398,825)	(6,219)	(559,785)
Клиенттерге берілген қарыздар	10,804,087	36,273	363,224	13,126	11,216,710

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Рейтингтік балл	2023 ж. 31 желтоқсан			СҚКҚ	Барлығы
	1-кезең 12 ай ағымында күтілетін кредиттік залалдар	2-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ағымында күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең кредит берудің бүкіл мерзімі ағымында күтілетін кредиттік залалдар		
1-3	-	-	-	-	-
4	1,749,142	-	-	-	1,749,142
5	2,623,091	710	5,850	10,515	2,640,166
6	212,773	6,160	231,950	4,834	455,717
7	-	-	54,494	610	55,104
8-10	-	-	83,389	8,410	91,799
Балл жоқ	21,195	-	83,428	-	104,623
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	4,606,201	6,870	459,111	24,369	5,096,551
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке негізде бағаланатын қарыздар	840,174	10,182	53,276	4,441	908,073
Клиенттерге берілген, ұжымдық негізде бағаланатын қарыздар	3,305,049	19,522	237,272	1,558	3,563,401
	8,751,424	36,574	749,659	30,368	9,568,025
Минус – Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(118,261)	(6,548)	(338,897)	(12,760)	(476,466)
Клиенттерге берілген қарыздар	8,633,163	30,026	410,762	17,608	9,091,559

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұжымдық және жеке негізде құнсыздану мәніне бағаланатын, бөлшек бизнеске және ШОБ клиенттеріне берілген қарыздардың кредиттік сапасы бойынша талдау келесі кестеде берілген:

	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенге дейінгі қарыздар	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергеннен кейінгі қарыздар
2024 ж. 31 желтоқсанға			
ББ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	3,708,983	(100,636)	3,608,347
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	75,073	(12,129)	62,944
31-ден 60 күнге дейін	26,572	(5,425)	21,147
61-ден 90 күнге дейін	22,053	(5,292)	16,761
91-ден 180 күнге дейін	50,850	(36,231)	14,619
180 күннен артық	124,885	(81,383)	43,502
ББ клиенттеріне берілген жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздардың жиыны	4,008,416	(241,096)	3,767,320
ШОБ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	1,632,669	(30,165)	1,602,504
Мерзімін кешіктіру:			
30 күнге дейін	26,891	(3,268)	23,623
31-ден 60 күнге дейін	6,327	(2,044)	4,283
61-ден 90 күнге дейін	5,580	(2,650)	2,930
91-ден 180 күнге дейін	9,613	(6,600)	3,013
180 күннен артық	57,545	(32,954)	24,591
ШОБ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздың жиыны	1,738,625	(77,681)	1,660,944
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздың жиыны	5,747,041	(318,777)	5,428,264
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздың жиыны	6,003,715	(236,694)	5,767,021
Карталық операциялар бойынша қарыздың жиыны	25,739	(4,314)	21,426
Клиенттерге берілген қарыздар	11,776,495	(559,785)	11,216,710

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенге дейінгі қарыздар	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтер	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергеннен кейінгі қарыздар
2023 ж. 31 желтоқсанға			
ББ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	2,767,435	(87,107)	2,680,328
Мерзімін кешіктіру:	-	-	-
30 күнге дейін	53,885	(9,146)	44,739
31-ден 60 күнге дейін	14,606	(3,354)	11,252
61-ден 90 күнге дейін	10,788	(2,882)	7,906
91-ден 180 күнге дейін	24,138	(21,030)	3,108
180 күннен артық	98,462	(69,739)	28,723
ББ клиенттеріне берілген жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздың жиыны	2,513,423	(167,885)	2,345,538
ШОБ клиенттеріне берілген қарыздар			
Мерзімі кешіктірілмеген	1,398,668	(24,005)	1,374,663
Мерзімін кешіктіру:	-	-	-
30 күнге дейін	17,124	(1,317)	15,807
31-ден 60 күнге дейін	9,284	(1,557)	7,727
61-ден 90 күнге дейін	3,105	(1,427)	1,678
91-ден 180 күнге дейін	10,974	(7,086)	3,888
180 күннен артық	37,093	(17,992)	19,101
ШОБ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздың жиыны	1,476,248	(53,384)	1,422,864
ШОБ және ББ клиенттеріне берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздың жиыны	4,445,562	(246,642)	4,198,920
Корпоративтік клиенттерге берілген, жеке және ұжымдық негізде бағаланатын қарыздың жиыны	5,096,551	(225,709)	4,870,842
Карталық операциялар бойынша қарыздың жиыны	25,912	(4,115)	21,797
Клиенттерге берілген қарыздар	9,568,025	(476,466)	9,091,559

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

13. Негізгі құралдар мен материалдық емес активтер

Негізгі құралдардың және материалды емес активтердің қозғалысы төмендегідей берілген:

	Ғимараттар мен құрылыстар	Көлік құралдары	Компьютер- лер мен банктік құрал- жабдық	Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Пайдалану құқығы нысанында- ғы активтер	Материал- дық емес активтер	Жиыны
Қайта бағаланған/ бастапқы құны:								
2023 ж.								
31 желтоқсан	124,017	1,916	59,208	10,895	25,424	6,667	23,991	252,118
Түсімдер	162	514	18,764	15,167	3,855	1,443	2,763	42,668
Шығарулар	(35)	(3)	(4,598)	(1)	(620)	(1,322)	(413)	(6,992)
Қайта бағалау	13,898	-	-	-	-	-	-	13,898
Сатуға арналған активтерге қайта жіктеу	(82)	-	-	-	(1)	-	-	(83)
Аударымдар	1,020	-	(2)	(1,017)	(1)	-	-	-
Басқа да өзгерістер	-	(29)	(456)	-	(601)	-	(307)	(1,393)
2024 ж.								
31 желтоқсан	138,980	2,398	72,916	25,044	28,056	6,788	26,034	300,216
Жинақталған тозу:								
2023 ж.								
31 желтоқсан	2,943	1,235	29,970	-	14,728	3,492	15,656	68,024
Есептеулер	2,054	262	7,682	-	1,963	1,561	1,397	14,919
Шығарулар	(6)	(3)	(4,516)	-	(613)	(1,192)	(412)	(6,742)
Аударымдар	1	-	-	-	(1)	-	-	-
Қайта бағалау кезінде есептен шығарылғаны	(4,470)	-	-	-	-	-	-	(4,470)
Басқа да өзгерістер	-	(29)	(456)	-	(601)	-	(307)	(1,393)
2024 ж.								
31 желтоқсан	522	1,465	32,680	-	15,476	3,861	16,334	70,338
Баланстық құны:								
2024 ж.								
31 желтоқсан	138,458	933	40,236	25,044	12,580	2,927	9,700	229,878

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

	Ғимараттар мен құрылыстар	Көлік құралдары	Компьютер- лер мен банктік құрал- жабдық	Аяқталмаған құрылыс	Басқасы	Пайдалану құқығы нысанында- ғы активтер	Материал- дық емес активтер	Жиыны
Қайта бағаланған/ бастапқы құны:								
2022 ж.								
31 желтоқсан	124,656	1,675	52,990	997	22,769	6,211	23,047	232,345
Түсімдер	198	247	8,570	11,032	3,218	1,345	1,164	25,774
Шығарулар	(1,011)	(6)	(2,222)	-	(697)	(889)	(220)	(5,045)
Қайта бағалау	12	-	-	-	-	-	-	12
Сатуға арналған активтерге қайта жіктеу	(968)	-	-	-	-	-	-	(968)
Аударымдар	1,130	-	(130)	(1,134)	134	-	-	-
2023 ж.								
31 желтоқсан	124,017	1,916	59,208	10,895	25,424	6,667	23,991	252,118
Жинақталған тозу:								
2022 ж.								
31 желтоқсан	898	984	25,916	-	13,519	2,876	14,422	58,615
Есептеулер	2,658	257	6,237	-	1,892	1,432	1,453	13,929
Шығарулар	(605)	(6)	(2,182)	-	(684)	(816)	(219)	(4,512)
Қайта бағалау кезінде есептен шығарылғаны	(8)	-	-	-	-	-	-	(8)
Аударымдар	-	-	(1)	-	1	-	-	-
2023 ж.								
31 желтоқсан	2,943	1,235	29,970	-	14,728	3,492	15,656	68,024
Баланстық құны:								
2023 ж.								
31 желтоқсан	121,074	681	29,238	10,895	10,696	3,175	8,335	184,094

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс көлемінің 15,167 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 11,032 миллион теңге) сомасына ұлғаюы Астана қаласында Банктің әкімшілік ғимараттарының құрылысына, сондай-ақ Астана қаласында Деректерді өңдеу орталығының құрылысына байланысты.

Негізгі құралдарды қайта бағалау жөніндегі Банктің саясатына сәйкес, негізгі құралдардың барлық санатының – ғимараттар мен құрылыстардың үш жыл сайын қайта бағалануы талап етіледі. Ерекше нарықтық немесе мүліктік индикаторлар елеулі өзгерген жағдайда, Банк қайта бағалауды жиі жүргізе алады.

Банк өзінің ғимараттары мен құрылыстарын 2024 ж. ішінде қайта бағалады. Бағалауды тәуелсіз бағалаушылар жүргізді. Тәуелсіз бағалаушылар негізгі құралдардың әділ құнын анықтау кезінде келесі үш тәсілді қолданды: кірісті капиталдандыру әдісімен кірістік тәсіл және белсенді нарық талаптарында ғимараттар мен құрылыстардың әділ құнын анықтау үшін нарық ақпаратын қолданумен бірге салыстыру тәсілі, ал қайта бағалау объектілері үшін белсенді нарық болмаған жағдайда шығынды тәсіл.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің ғимараттары мен құрылыстарының әділ құнын есептеу кезінде, бағалаулар тиісінше 138,458 миллион теңге және нөл теңге көлемінде (2023 ж. 31 желтоқсан: тиісінше 121,074 миллион теңге және нөл теңге) 2-ші және 3-ші деңгейлерге жатқызылды. Есептеулер иерархиясының сипаттамасы 32-ескертуде ашып көрсетілген.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығындар моделі бойынша активтерді көрсету кезінде танылған негізгі құралдар мен жабдықтардың баланстық құны 110,806 миллион теңгені (2023 ж. 31 желтоқсан: 101,378 миллион теңге) құрайды.

14. Сатуға арналған активтер

Клиенттерге берілген кейбір қарыздар бойынша контрагенттердің дефолтқа ұшырауы салдарынан, Банк қарыздар бойынша кепілдерді әділ құнымен сатуға арналған актив ретінде таныды. Кейін активтерді тиісті деңгейдегі басшылық сатып алушыны белсенді іздестіру және активтерді сату жоспарын қабылдап, сатуға жұмсалған шығындарды шегеріп ең төменгі әділ құны бойынша немесе ағымдағы құны бойынша бағалады.

2024 ж. 18 сәуірде Банк сатып алушы Қырғыз Республикасы Ұлттық Банкінің келісімін алғаннан кейін «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ның 100% акциясын сату жөніндегі мәмілені аяқтады. 2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ активтері сатуға арналған активтердің құрамында танылды.

Сатуға арналған активтерге мыналар кіреді:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Жылжымайтын мүлік нысандары	3,511	9,439
Жер учаскелері	1,583	12,578
Жылжымалы мүлік	35	51
Сатуға арналған, «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ға тиесілі активтер	-	15,829
	5,129	37,897

2024 ж. қарашада Банк сатуға арналған активтерге тәуелсіз бағалау жүргізді және құнсызданудан болған залалды 60 миллион теңге мөлшерінде таныды.

Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің әділ құнын тәуелсіз бағалаушылар анықтады. Әділ құн кірісті, салыстырмалы және шығынды әдістердің негізінде анықталды. Жылжымайтын мүлік объектілерінің әділ құнын анықтағанда жылжымайтын мүлік объектілерін ең жақсы және ең тиімді пайдалануы, олардың ағымдағы пайдаланылуы болып табылады. Бір ж. ішінде бағалау әдістемесінде қандай болмасын өзгерістер болған жоқ.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Төменде Банктің сатуға арналған активтері туралы толық ақпарат және 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құнның иерархиясы туралы деректер көрсетілген:

	2-деңгей	3-деңгей	Жиыны
2024 ж. 31 желтоқсан			
Жылжымайтын мүлік нысандары	890	2,621	3,511
Жер учаскелері	-	1,583	1,583
Жылжымалы мүлік	-	35	35
2023 ж. 31 желтоқсан			
Сатуға арналған, «Халық Банк Қырғызстан» ААҚ-ға тиесілі активтер	-	15,829	15,829
Жылжымайтын мүлік нысандары	6,455	2,984	9,439
Жер учаскелері	-	12,578	12,578
Жылжымалы мүлік	-	51	51

15. Басқа активтер

Басқа активтерге мыналар кіреді:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Басқа қаржы активтері		
Банктік қызмет бойынша дебиторлар	22,440	28,401
Есептелген комиссиялық кіріс	6,736	7,293
Банктік емес қызмет бойынша дебиторлар	2,024	2,921
Басқасы	23,065	25,757
	54,265	64,372
Минус – Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(18,130)	(14,613)
Қаржы активтерінің жиыны	36,135	49,759
Басқа қаржылық емес активтер:		
Қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялар	59,227	51,464
Негізгі құралдар үшін алдын ала төлем	19,057	8,092
Табыс салығын қоспағанда алдын ала төленген салықтар	8,067	4,692
Басқа инвестициялар	4,816	3,864
Тауарлы-материалдық қорлар	3,423	3,662
Инвестициялық мүлікке алдын ала төлем	3,273	2,414
Қымбат бағалы металдар	1,431	2,253
Басқасы	2,081	976
Қаржылық емес активтердің жиыны	101,375	77,417
Жалпы активтердің жиыны	137,510	127,176

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қауымдастырылған ұйымдарға инвестициялар «Altyn Bank» АҚ-ға (China Citic Bank Corporation Ltd. ЕБ) 59,092 миллион теңге және Open Travel Networks Ltd-ға 135 миллион теңге мөлшерінде (2023 ж. 31 желтоқсанда – 51,195 миллион теңге және тиісінше 269 миллион теңге) инвестицияларды қамтиды.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертүлер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Ниже приведена сверка валовой балансовой стоимости на начало и конец года:

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	9,344	21	55,007	64,372
2-кезеңге аудару	-	62	(62)	-
3-кезеңге аудару	(1,385)	-	1,385	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	2,023	975	(11,966)	(8,968)
Есептен шығарулар	-	-	(2,154)	(2,154)
Қайта бағалаудан болған айырма	186	-	829	1,015
Жыл аяғына	10,168	1,058	43,039	54,265

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	16,021	560	23,669	40,250
2-кезеңге аудару	2,194	561	(2,755)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(8,480)	(1,100)	34,239	24,659
Есептен шығарулар	-	-	(402)	(402)
Басқа да түзетулер	(391)	-	256	(135)
Жыл аяғына	9,344	21	55,007	64,372

Басқа активтер бойынша күтілетін кредиттік залалдарға жиналған резервтердің қозғалысы төменде берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(451)	(1)	(14,161)	(14,613)
2-кезеңге аудару	-	(62)	62	-
3-кезеңге аудару	83	-	(83)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(266)	(826)	(3,353)	(4,445)
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша қалпына кел	-	-	(1,053)	(1,053)
Есептен шығарулар	-	-	2,154	2,154
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	-	-	(173)	(173)
Жыл аяғына	(634)	(889)	(16,607)	(18,130)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(329)	(560)	(18,708)	(19,597)
1-кезеңге аудару	(8)	-	8	-
3-кезеңге аудару	23	(561)	538	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(147)	1,120	3,818	4,791
Бұрын есептен шығарылған активтер бойынша резервтерді	-	-	(160)	(160)
Есептен шығарулар	-	-	419	419
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма және басқа да түзетулер	10	-	(76)	(66)
Жыл аяғына	(451)	(1)	(14,161)	(14,613)

*Пайда немесе залал туралы жеке есепте «Кредиттік залалдар бойынша күтілетін шығыстар» бабы мынадай баптардан тұрады: «Тәуекел параметрлерінің өзгерістері», «Қаржы активтерін жаңадан шығару немесе сатып алу» және «Қаржы активтерін тануды тоқтату».

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

16. Клиенттердің қаражаты

Клиенттер қаржысы мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Амортизациялық құны бойынша көрсетілгені:		
Мерзімді салымдар:		
Жеке тұлғалар	5,952,755	4,728,234
Заңды тұлғалар	3,784,866	3,332,062
	9,737,621	8,060,295
Ағымдағы шоттар:		
Заңды тұлғалар	1,913,131	1,729,552
Жеке тұлғалар	1,127,336	1,013,314
	3,040,467	2,742,866
	12,778,088	10,803,162

2024 ж. 31 желтоқсанға Банктің байланысқан клиенттерінің ең ірі он тобы жалпы клиенттер қаржысының шамамен 8%-ын құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда – 11%), байланысты клиенттердің әр тобы топ ішінде өзара байланысты клиенттерді білдіреді.

2024 ж. 31 желтоқсанға клиенттердің қаржысына 179,960 миллион теңге сомаға кепілмен қамтамасыз ету кіреді (2023 ж. 31 желтоқсан – 138,686 миллион теңге).

Басшылықтың пікірінше, қаржыны шешіп алған жағдайда, төлемдерді қамтамасыз ету мақсатында өзінің өтімді активтерін өткізу үшін Банк алдын ала тиісті хабарлама алады.

Клиенттердің қаржысына секторлар бойынша жасалған талдау былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан	%	2023 ж. 31 желтоқсан	%
Жеке тұлғалар және кәсіпкерлер	7,080,092	55%	5,741,548	53%
Көтерме сауда	1,005,719	8%	831,941	8%
Өзге тұтынушылық қызметтер	785,812	6%	677,612	6%
Мұнай және газ	587,787	5%	454,353	4%
Құрылыс	534,453	4%	556,519	5%
Тасымалдау	420,119	3%	403,266	4%
Қаржы секторы	408,182	3%	449,266	4%
Металлургия	383,113	3%	356,948	3%
Денсаулық сақтау және әлеуметтік қызметтер	292,568	2%	261,150	2%
Энергетика	232,062	2%	106,069	1%
Білім беру	192,806	2%	160,920	2%
Үкімет және мемлекеттің басқаруындағы компаниялар	113,800	1%	91,174	1%
Байланыс	106,643	1%	132,540	1%
Сақтандыру және зейнетақы қорларының қызметі	31,075	0%	97,925	1%
Басқасы	603,857	5%	481,931	5%
	12,778,088	100%	10,803,162	100%

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

17. Кредит мекемелерінің қаражаты

Кредит мекемелерінің қаражаты мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Амортизациялық құны бойынша көрсетілгені:		
ЭЫДҰ мүшесі болып табылатын елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	341,530	143,511
Корреспонденттік шоттар	140,007	62,778
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-дан қарыздар	90,500	83,302
«Қазақстан Даму Банкі» АҚ-дан қарыздар	80,605	80,873
«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-дан қарыздар	65,378	27,873
Қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдары (РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қосқанда)	37,581	268,663
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	25,248	59,776
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-дан қарыздар	15,630	22,637
«Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Ұлттық төлем корпорациясы» АҚ салымдары	4,139	6,890
Өзге қаржы мекемелерінің қарыздары	-	1,528
	800,618	757,831

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк Банк тиісінше 2027 ж. 16 қыркүйекте және 2025 ж. 16 қыркүйекте өтеу мерзімі бар 200 миллион АҚШ доллары және 100 миллион АҚШ доллары көлеміндегі екі транштан тұратын синдикатталған қарыз тартты.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ДАМУ» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-дан (бұдан әрі - «ДАМУ») қарыздарға мерзімінен бұрын өтеу мүмкіндігімен, 2021-2035 жж. өтеу мерзімімен жылдығы 1.0%-4.5% мөлшерлеме бойынша 84,806 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 82,904 миллион теңге мөлшеріндегі ұзақ мерзімді қарыз кіреді. Қарыздар белгілі бір салалардағы шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін (бұдан әрі – «ШОБ») қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламасына (бұдан әрі – «Бағдарлама») сәйкес алынды. ДАМУ мен Банк арасындағы қарыз шарттарына сай, Банк 10 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 6.0% мөлшерлемесі бойынша Бағдарламаға қатысуға құқығы бар ШОБ қарыз алушыларына кредиттер беру үшін жауапты.

2024 жылы Банк 2031 жылға дейінгі өтеу мерзімімен әйелдер кәсіпкерлігін қаржыландыру үшін 5,500 миллион теңге мөлшерінде кредит желісін беру үшін ДАМУ-мен келісім жасасты, кредиттік келісімнің шарттарына сәйкес жеткілікті қамтамасыз етуді алған жағдайда қарыздар 12.5% мөлшерлемесі бойынша беріледі.

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазақстан Даму Банкі» АҚ-дан (бұдан әрі – «ҚДБ») қарыздарға 2029-2037 жж. өтеу мерзімімен жылдығы 2.0% мөлшерлемесі бойынша 36,982 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 36,844 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақ мерзімді қарыздар кіреді, қарыздар өңдеу өнеркәсібінде әрекет ететін ірі кәсіпкерлік субъектілерін (бұдан әрі – «КБ») кейінгі кредиттеу үшін пайдаланылуы тиіс; сондай-ақ Банктің бөлшек сауда клиенттерінің автокөліктер сатып алуын қаржыландыру үшін 2037 ж. өтеу мерзімімен жылдығы 1.0 % мөлшерлемесі бойынша 43,623 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 43,796 миллион теңге) мөлшеріндегі ұзақ мерзімді қарыздар кіреді. ҚДБ мен Банк арасындағы қарыз шартына сай, Банк 10 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 6.0% мөлшерлемесі бойынша Бағдарламаға қатысуға құқығы бар корпоративтік кәсіпкерліктің қарыз алушыларына, сондай-ақ 5 жылдан аспайтын өтеу мерзімімен 4.0% мөлшерлемесі бойынша бөлшек бизнестің қарыз алушыларына кредиттер беру үшін жауапты.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның «Кең дала» жылдық бағдарламасы бойынша кредиттері 2024 ж. 3 қаңтарда өтеу мерзімімен 1.5% сыйақы мөлшерлемесі бойынша 65,315 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 27,775 миллион теңге) мөлшеріндегі қысқа мерзімді қарыздарды қамтыды. Кредиттер агроөнеркәсіптік кешен (бұдан әрі – «АӨК») субъектілеріне соңғы қарыз алушы үшін жылдық 5% мөлшерлемесімен көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын жүргізуге кейіннен кредит беру үшін пайдаланылуға тиіс.

Банк басшылығы осыған ұқсас басқа қаржы құралдары жоқ және «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-ның кредиттері өзінің ерекшелігіне байланысты АӨК субъектілерін кредиттеу нарығындағы жекелеген сегменттер болып табылады деп есептейді. Нәтижесінде «Аграрлық несие корпорациясы» АҚ кредиттері тәртіппен алынды және сол сияқты тану күніне әділ құны бойынша көрсетілді.

2023 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ (бұдан әрі – «ӨДҚ») қарыздары Банктің бөлшек клиенттерінің отандық өндірістегі автокөліктерді сатып алуын қаржыландыру үшін өтеу мерзімі 2030 ж. жылдық 1.0% мөлшерлемесі бойынша 15,531 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсан – 22,500 миллион теңге) мөлшерінде ұзақ мерзімді қарыздарды қамтыды. ӨДҚ мен Банк арасындағы қарыз шарттарына сәйкес, Банк өтеу мерзімі 7 жылдан аспайтын 4.0% мөлшерлемесі бойынша бөлшек бизнес қарыз алушыларына кредиттер беруге жауапты болады. №4 қосымша келісім, оған сәйкес револьверлік тетік бойынша екінші деңгейдегі банктердің түпкілікті қарыз алушыларды қаржыландыруын тоқтату және қарыз мерзімін 2030 ж. 31 шілдеге дейін қысқарту бөлігінде талаптар өзгерді.

Топ басшылығы басқа қандай да бір ұқсас қаржы құралдары жоқ деп есептейді және ерекше сипатқа байланысты ДАМУ-дан, ӨДҚ-дан және ҚДБ-дан қарыздар ШОБ кредиттеу нарығында жекелеген сегменттерді білдіреді. Нәтижесінде, ДАМУ-дан, ӨДҚ-дан және ҚДБ-дан қарыздар кәдімгі мәміле шеңберінде алынған болатын және тап мұндай қарыздар тану күніне әділ құн бойынша көрсетілген болатын.

Бұдан әрі кредит мекемелері қаржысының пайыздық мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері көрсетілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл	Пайыздық мөлшерлеме, %	Өтеу мерзімі, жыл
ЭЫДҰ мүшесі болып табылатын елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	5.3%-6.8%	2025-2027	6.0%-6.8%	2024-2025
«Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ-дан қарыздар	1.0%-12.5%	2025-2035	1.0%-4.5%	2024-2035
«Қазақстан Даму Банкі» АҚ-дан қарыздар	1.0%-2.0%	2029-2037	1.0%-2.0%	2029-2037
«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ-дан қарыздар	1.5%	2025-2026	1.5%	2024
Қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдары				
(РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды қосқанда)	8.0%-13.6%	2025	14.8%-16.8%	2024
ЭЫДҰ мүшесі болып табылмайтын елдер банктерінің қарыздары мен салымдары	1.2%-12.8%	2025	14.8%	2024
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-дан қарыздар	5.7%-5.9%	2025-2027	1.0%	2052
«Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Ұлттық төлем корпорациясы» АҚ салымдары	13.8%	2025	14.8%	2024
Өзге қаржы мекемелерінің қарыздары	-	-	3.0%-25.0%	2024-2027

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілге берілген активтердің әділ құны (9 және 10-ескерту) және қазақстандық банктердің қарыздары мен салымдарына қосылған, РЕПО келісімдері бойынша қарыздардың баланстық құны мынадай түрде берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Кепілдің әділ құны	Қарыздың баланстық құны	Кепілдің әділ құны	Қарыздың баланстық құны
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	195,062	157,222	184,537	143,511
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	37,607	37,581	269,231	268,663
	232,670	194,803	453,768	412,174

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша танылуы толығымен тоқтатылмаған, берілген қаржы активтері туралы ақпарат төменде көрсетілген.

Банк, РЕПО келісімдері бойынша қарыздарды Банктің операциялық қызметінің шеңберінде төлемдердің ағымын теңгемен қамтамасыз ету ретінде пайдаланады. Банк қысқа мерзімді өтімділікті тарту құралының осы түрін үнемі қолданады және қаржыны қажеттілік туындаған жағдайда, РЕПО келісімдері бойынша қарыздар арқылы тартуды жалғастыруды жоспарлайды.

Банк өзіне кредиттік тәуекелдерді, нарықтық тәуекелдерді қосатын сондай бағалы қағаздармен байланысты барлық тәуекелдер мен пайдаларды өзінде қалдыратыны жөнінде қорытындыға келді, сондықтан оларды тануды тоқтатпайды. Бұдан өзге, Банк қамтамасыз ету ретінде алынған ақшалай қаражатқа қатысты қаржы міндеттемелерін таниды.

	Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергендегі амортизацияланған құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар (10-ескерту)	Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері (9-ескерту)
2024 ж. 31 желтоқсан:		
Берілген активтердің әділ құны	37,607	195,062
Тиісті міндеттемелердің баланстық құны	37,581	157,222
		-
2023 ж. 31 желтоқсан:		
Берілген активтердің әділ құны	269,231	184,537
Тиісті міндеттемелердің баланстық құны	268,663	143,511

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

18. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар мыналардан құралды:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Амортизациялық құны бойынша көрсетілгені:		
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар:		
Теңгемен көрсетілген, тіркелімді мөлшерлемесі бар облигациялар	102,818	102,629
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздардың жиыны	102,818	102,629
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздар		
АҚШ долларымен көрсетілген облигациялар	483,333	323,939
Теңгемен көрсетілген облигациялар	303,314	234,359
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздардың жиыны	786,647	558,298
Шығарылған борыштық бағалы қағаздардың жиыны	889,465	660,927

2023 ж. 6 ақпанда Банк 2022 ж. 1 маусымда шығарылған, купон мөлшерлемесі 2.5%, 100 миллион АҚШ доллары сомасына, AIX-те листингтелген облигацияларды кері сатып алды.

2023 ж. 17 мамырда Банк купон мөлшерлемесі 3.5%, жалпы 200 миллион АҚШ доллары сомасына AIX-те листингтелген облигацияларды шығарды, олардың ішінен 2024 ж. 31 желтоқсан жағдайына 190 миллион АҚШ доллары орналастырылды.

2023 ж. 29 мамырда Банк купон мөлшерлемесі 3.5%, жалпы 300 миллион АҚШ доллары сомасына AIX-те листингтелген облигацияларды шығарды, олардың ішінен 2024 ж. 31 желтоқсан жағдайына 298 миллион АҚШ доллары орналастырылды.

2023 ж. 3 шілдеде Банк купон мөлшерлемесі 3.5%, жалпы 500 миллион АҚШ доллары сомасына AIX-те листингтелген облигацияларды шығарды, олардың ішінен 2024 ж. 31 желтоқсан жағдайына 423.5 миллион АҚШ доллары орналастырылды.

2024 ж. 4 маусымда Банк құбылмалы сыйақы мөлшерлемесімен жалпы 290,000 миллион теңге сомасына ҚҚБ-да листингтелген облигацияларды шығарды, олардың ішінен 2024 ж. 25 шілдеде 39,135 миллион теңге, 2024 ж. 20 желтоқсанда 100,828 миллион теңге және 2024 ж. 24 желтоқсанда 207 миллион теңге бірінші купондық кезеңге жылдық 12.8% купон мөлшерлемесімен орналастырылды. 2024 ж. 31 желтоқсан жағдайы бойынша 140,169 миллион теңге орналастырылды.

2024 ж. 17 қазанда Банк құбылмалы сыйақы мөлшерлемесімен жалпы 20,000 миллион теңге сомасына ҚҚБ-да листингтелген «жасыл» облигацияларды шығарды, олардың ішінен 2024 ж. 3 желтоқсанда TONIA Compounded купон мөлшерлемесімен плюс жылдық 1.3% маржамен 20,000 миллион теңге орналастырылды. 2024 ж. 31 желтоқсан жағдайы бойынша 20,000 миллион теңге орналастырылды.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Аталған шығарылған борыштық бағалы қағаздардың купон мөлшерлемелері мен өтеу мерзімдері былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Купон мөлшерлемесі, %	Өтеу мерзімі, жыл	Купон мөлшерлемесі, %	Өтеу мерзімі, жыл
Шығарылған реттелген борыштық бағалы қағаздар:				
Теңгемен көрсетілген, тіркелімді мөлшерлемесі бар облигациялар	9.5%	2025	9.5%	2025
Шығарылған реттелмеген борыштық бағалы қағаздар:				
АҚШ долларымен көрсетілген облигациялар	3.5%	2025	3.5%	2025
Теңгемен көрсетілген облигациялар	7.5%-15,02%	2025-2031	7.5%	2024-2025

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша есептелген пайыздар сомасы 18,291 миллион теңгені (2023 ж. 31 желтоқсанда – 8,999 миллион теңге) құрады.

Реттелген борыштық бағалы қағаздар Банктің қамтамасыз етілмеген міндеттемелері болып табылады және Банктің ағымдағы әрі болашақтағы барлық басымдықты берешектерінің төлеміне қатысты және бірқатар өзге міндеттемелері бойынша реттелген болып саналады. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша купондық төлемдер жартыжылдық және жылдық негізде төленеді.

Қаржылық қызметпен шартталған міндеттемелердің қозғалысы

Төмендегі кестеде ақша ағындарымен шартталған өзгерістерді, сондай-ақ ақша ағындарымен байланысты емес өзгерістерді қосқанда, қаржылық қызмет нәтижесіндегі міндеттемелердің өзгерістері ұсынылған. Қаржылық қызметпен шартталған міндеттемелер, бұл олардың ақша ағындары ақшалай қаражаттың қозғалысы туралы жеке есепте болған немесе алдағы уақыттағы ақша ағыны қаржылық қызметтің ақша ағыны ретінде жіктелетін міндеттемелер.

	2024 ж. 1 қаңтар	Ақшалай өзгерістер		Ақшасыз өзгерістер		2024 ж. 31 желтоқсан
		Борыштық бағалы қағаздарды шығару	Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	Бағамдағы айырма	Амортизация-ланған құнның өзгеруі	
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	660,927	294,736	(136,155)	58,696	11,261	889,465

	2023 ж. 1 қаңтар	Ақшалай өзгерістер		Ақшасыз өзгерістер		2023 ж. 31 желтоқсан
		Борыштық бағалы қағаздарды шығару	Борыштық бағалы қағаздарды өтеу және сатып алу	Бағамдағы айырма	Амортизация-ланған құнның өзгеруі	
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	470,862	325,696	(140,705)	1,136	3,938	660,927

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

19. Салық салу

Банк Қазақстан Республикасында салық салынуға жатады.

Пайдаға салынатын салық бойынша шығын мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Салық бойынша ағымдағы шығын	211,174	124,799
Кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(45,012)	(13,459)
Табыс салығы бойынша шығын	166,162	111,340

Кейінге қалдырылған салық бойынша үнем мынадай мезгілдік айырмалармен байланысты:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды құралдардың және қаржы активтерінің әділ құны	(88)	4,460
Қаржы құралдары бойынша кейінге қалдырылған салық (активтері)/міндеттемелері	(26,535)	4,982
«Проблемалық кредиттер қоры» АҚ-да сақталған салымдар бойынша кейінге қалдырылған салық активі	(16,421)	(22,299)
Негізгі құралдар, есептелген амортизация	(316)	462
Басқасы	(1,651)	(1,064)
Өзге жиынтық кірісте пайда немесе залал құрамында танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(45,012)	(13,459)

Қазақстандық заңды тұлғалар үшін 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде табыс салығының мөлшерлемесі 20% құрады. Мемлекеттік бағалы қағаздар мен кейбір бағалы қағаздар бойынша түскен табысқа салық салынбайды.

Табыс салығының тиімді мөлшерлемесі пайда салынған салықтың нормативтік мөлшерлемесінен өзгеше болады. Төменде 20% нормативтік мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығына жұмсалған шығынды нақты пайда салынған салықтың шығындарымен сәйкестендіру есебі берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Салық салынғанға дейінгі пайда	1,010,978	758,549
Табыс салығының нормативтік мөлшерлемесі	20%	20%
Нормативтік мөлшерлеменен табыс салығы бойынша шығындар	202,196	151,710
Табысына салық салынбайтын мемлекеттік бағалы қағаздар және өзге де бағалы қағаздар мен туынды құралдар бойынша салық салынбайтын табыс	(53,376)	(35,119)
Салымдарды өзгертудің салықтық әсері	13,223	-
Шегерімге жатқызылмайтын шығындар:		
- өзге резервтер	714	467
Басқасы	3,405	(5,718)
Табыс салығы бойынша шығын	166,162	111,340

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерге мыналар жатады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Шегерілетін мезгілдік айырманың салықтық әсері:		
Есептелген сыйлықақылар	6,943	5,245
Туынды қаржы құралдарының әділ құны	907	813
Есептелген демалыс шығындары	558	605
Мерзімі кейінге қалдырылған салық активі	8,408	6,663
Салық салынатын мезгілдік айырманың салықтық әсері:		
Негізгі құралдар, есептелген амортизация	(21,233)	(17,990)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын туынды құралдардың және қаржы активтерінің әділ құны	(5,096)	(30,430)
Клиенттер қаражатының әділ құнын түзету	-	(16,422)
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(26,329)	(64,842)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	(17,921)	(58,179)

Ағымдағы салық активтері мен міндеттемелері:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Өтеуге жататын табыс салығы	-	4,892
Ағымдағы табыс салығы бойынша міндеттеме	(26,584)	-
Ағымдағы салық міндеттемесі	(26,584)	4,892

Банк қаржы жағдайы туралы жеке есепте өзара есепке алу құқығы бар жағдайларда мерзімі кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелерін өзара есепке алуды жүргізді. Өзара есепке алудан кейін ұсынылған сомалар мыналардан тұрады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(17,921)	(58,179)
Кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	(17,921)	(58,179)

Қазіргі уақытта Қазақстанда уәкілетті мемлекеттік және өңірлік органдар енгізген түрлі салықтарға байланысты бірқатар заңдар әрекет етеді. Мұндай салықтарға қосымша құн салығы, табыс салығы, әлеуметтік салық, т.б. жатады. Қолданылатын ережелер көп жағдайда онша айқын болмайды немесе бұрынғы шектеулі оқиғаларға байланысты мүлдем жоқ. Кейде ережелерге заңдық түсінік беру мәселесіне келгенде, түрлі ведомстволар арасында немесе тіпті бір ведомствоның өз ішінде түрлі пікірлер туындап жатады, ал бұл өз кезегінде пікір қайшылығына және даулы жағдайларға әкеп соғады. Салықтық декларациялар, сонымен қатар заңдық реттеудің басқа жақтары (мәселен, кедендік және валюталық бақылау мәселелері) бірнеше ведомствоның қолына берілген, олардың әрқайсысы бұзушылықтарға жол берілгенге өз тараптарынан заңға сәйкес елеулі сомада айыппұлдар мен өсімпұлдар салуға құқылы. Мұндай жағдай салықтық заңнама жүйесі елеулі жетілдірілген басқа дамыған елдермен салыстырғанда, Қазақстандағы салықтық тәуекелдер қаупінің деңгейі әлі де біршама жоғары екендігін көрсетеді.

Қазақстан Республикасының коммерциялық заңнамасының бірнеше түсіндірмесі болуы мүмкін. Сондай-ақ салық органдарының Банктің іскерлік қызметіне қатысты басшылықтың үкімдерін ерікті түрде қабылдау тәуекелі бар, қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар туындауы мүмкін. Мұндай белгісіздік, мысалы, қаржы құралдарына салықтық түсініктеме беру және мәмілелер бойынша баға көрсеткіштерінің нарықтық деңгейін анықтау мәселесіне қатысты туындауы мүмкін.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Сондай-ақ, бұл салық органдарының клиенттердің қарыздары бойынша ықтимал залалдарға резервтерді қалыптастыру және қалпына келтіру бойынша туындаған уақытша салық айырмашылықтарын және қарыздарға теңестірілген берешекті салық базасын төмендету ретінде түсіндіруіне әкелуі мүмкін.

Қазақстанда салық органдары соңғы бес жыл ішіндегі салықтық есептемеге тексеру жүргізе алады. Дегенмен, жоғарғы сатыдағы салық органы қажет болған жағдайда қосымша тексеру жүргізе алады. Мұнымен қатар сот органдарының түсініктемесіне сәйкес, сот тарапынан салық органдарының тексеру жүргізуіне кедергі келтіру фактісі анықталған жағдайда салықтық есептеме тексерілетін мерзім ұзартылуы мүмкін.

Басшылықтың пікірінше, Банк өз қызметін салық заңнамасына сәйкес жүргізеді, алайда тиісті органдардың салық мәселелері бойынша түсінік беруге қатысты басқаша көзқарас ұстану тәуекелі бар.

Мерзімі кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесінің қозғалысы:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Жыл басындағы кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	58,179	71,638
Пайда немесе залал құрамында танылған, кейінге қалдырылған салық бойынша үнем	(45,012)	(13,459)
Өзге жиынтық кірісте танылған кейінгі қалдырылған салық бойынша шығыс	4,754	-
Жыл аяғындағы кейінге қалдырылған таза салық міндеттемесі	17,921	58,179

20. Өзге міндеттемелер

Өзге міндеттемелер мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Үздіксіз қатысудан міндеттемелер	103,786	104,921
Есептелген, бірақ төленбеген дивидендтер	72,839	-
Қызметкерлермен есеп айырысу, сыйлықақылар мен демалыстар бойынша есептеу	34,496	26,974
Банктік қызмет бойынша кредиторлар	18,941	56,396
Алынған басқа аванстар	14,086	13,284
Табыс салығынан басқа салықтар бойынша берешек	11,627	6,493
Банктік емес қызмет бойынша кредиторлар	8,032	5,789
Төленетін жалпы және әкімшілік шығындар	4,057	3,684
Жалдау бойынша міндеттемелер	3,321	3,477
Өзге міндеттемелердің жиыны	271,185	221,018

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің өзге міндеттемелері 2023 ж. қызмет қорытындылары бойынша Банктің жай акциялары бойынша есептелген, бірақ төленбеген дивидендтер сомасын қамтыды және 72,839 миллион теңгені құрайды. Дивидендтер төлеу Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарымен жүзеге асырылды және жекелеген қаржылық есептілік шығарылған күнгі жағдай бойынша Банктің жай акциялары бойынша дивидендтерді акционерлер алдында төлеу бойынша міндеттемелері жоқ.

Үздіксіз қатысу міндеттемесі «7-20-25» мемлекеттік ипотекалық бағдарламасымен және басқа да бағдарламалармен байланысты «Қазақстанның орнықтылық қоры» АҚ («Оператор») алдындағы міндеттемелерді білдіреді. Осы бағдарламаның шарттарына сәйкес Банк қарыз алушыларға ипотекалық қарыздар береді және Бағдарлама операторына қарыздар бойынша талап ету құқықтарын береді. Бағдарламаға және сенімгерлік басқару шартына сәйкес Банк берілген ипотекалық қарыздар бойынша сенімгерлік басқаруды жүзеге асырады. Бұл ретте Банк берілген ипотекалық қарыздар бойынша талап ету құқығын кредиттер бойынша негізгі борыш және сыйақы бойынша күнтізбелік 90 күннен астам мерзім өткен кезде сатып алуға міндетті. Кері сатып алу сатып алу күніне қарыздың номиналды құны бойынша жүзеге асырылады.

Банк осы активтерге меншік құқығымен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы, атап айтқанда, кредиттік тәуекелді бермегенін және сақтамағанын, бірақ берілген активтерге бақылауды сақтап қалғанын және оған өзінің үздіксіз қатысу көлемінде қарыздарды тануды жалғастыратынын анықтады. Жалғасатын қатысу көлемі Банк қайтаруға міндетті болуы мүмкін алынған өтемнің ең жоғары сомасымен шектеледі, өйткені Банктің жалғасып жатқан қатысуы берілген актив бойынша кепілдік нысанына айналады. Банк клиенттерге қарыздар құрамына өзінің үздіксіз қатысу көлемінде активті тануды жалғастыратындықтан, Банк онымен байланысты міндеттемені де таниды.

21. Капитал

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсан жағдайына жарияланған, шығарылған және толығымен төленген акциялар саны мынадай түрде берілген:

	Шығаруға рұқсат етілген акциялар	Рұқсат етілген, бірақ шығарылмаған акциялар	Толығымен төленген және айналымға шығарылған акциялар	Құны төлеп алынған меншікті акциялар	Айналымдағы акциялар
2024 ж. 31 желтоқсан:					
Жай акциялар	25,000,000,000	(11,552,455,218)	13,447,544,782	(2,562,356,610)	10,885,188,172
	Шығаруға рұқсат етілген акциялар	Рұқсат етілген, бірақ шығарылмаған акциялар	Толығымен төленген және айналымға шығарылған акциялар	Құны төлеп алынған меншікті акциялар	Айналымдағы акциялар
2023 ж. 31 желтоқсан:					
Жай акциялар	25,000,000,000	(11,552,455,218)	13,447,544,782	(2,539,270,930)	10,908,273,852

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Барлық акциялар теңгеде көрсетілген. Айналымдағы акциялар қозғалысы мынадай түрде берілген:

	Акциялар саны Жай акциялар	Номинал (орналастыру бағасы) Жай акциялар
2023 ж. 31 желтоқсан	10,908,273,852	(47,909)
Меншікті акцияларын сатып алу	23,085,680	(4,998)
2024 ж. 31 желтоқсан	10,885,188,172	(52,907)

	Акциялар саны Жай акциялар	Номинал (орналастыру бағасы) Жай акциялар
2022 ж. 31 желтоқсан	10,908,273,852	(47,909)
Меншікті акцияларын сатып алу	-	-
2023 ж. 31 желтоқсан	10,908,273,852	(47,909)

Жай акциялар

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал 212,690 миллион теңгені құрады. 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк 265,597 миллион теңге сомасына саны 2,562,356,610 дана (2023 ж. 31 желтоқсанда – 260,599 миллион теңге сомасына саны 2,539,270,930 данада) сатып алынған меншікті жай акцияларға ие болды.

Айналымдағы жай акциялардың әрқайсысының бір дауысқа және дивидендке құқығы бар. Құны төлеп алынған акциялардың дауыс беру құқығы мен дивидендке құқығы жоқ.

Өткен қаржылық жылдарда төленген дивидендтер төмендегі кестеде келтірілген:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға 2024 ж. төленген	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жылға 2023 ж. төленген
Кезең ішінде жарияланған дивидендтер	381,600	276,852
Бір жай акцияға ақшалай дивидендтің мөлшері	35.06	25.38

Эмиссиялық табыс

Эмиссиялық табыс – енгізілген қаражат сомасының шығарылған акциялардың номиналдық құнынан артық түсімі.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

22. Шартты қаржылық міндеттемелер

Банктің шартты қаржылық міндеттемелері мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Берілген кепілдіктер	979,187	817,371
Коммерциялық аккредитивтер	113,985	120,477
Қарыздарды беру бойынша міндеттемелер	58,359	60,481
Шартты қаржылық міндеттемелер	1,151,531	998,329
Минус – аккредитивтер бойынша ақшалай қамтамасыз ету	(37,592)	(45,279)
Минус – резервтер	(10,945)	(11,653)
Шартты қаржылық міндеттемелер, нетто	1,102,994	941,397

Берілген кепілдіктер клиенттердің өтініштері бойынша Банк шығарған және есеп берілетін күнге әрекет ететін банктік кепілдік болып табылады. 2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ең ірі он кепілдік үшін Банктің жалпы қаржы кепілдіктерінің 49 %-ы келді (2023 ж. 31 желтоқсанда – 46 %), олар Банк капиталының 16 % (2023 ж. 31 желтоқсанда – 14 %) құрады.

Коммерциялық аккредитивтер клиенттердің өтініштері бойынша Банк шығарған, олар бойынша есепті күні төлем жүргізілмеген аккредитивтерді білдіреді. 2024 ж. 31 желтоқсанға, он ең ірі өтелмеген аккредитивтерге Банктің коммерциялық аккредитивтерінің барлық сомасының 62 % келді (2023 ж. 31 желтоқсанда – 57 %) және олар Банк капиталынан 2 % құрады (2023 ж. 31 желтоқсанда – 3 %).

Банк, қарыз алумен байланысты, егер бұл қажет болса, қаржы құралдары пайда болғанда, кепілмен қамтамасыз етуді талап етеді. Әдетте, Банк қарыз алушының кредит тәуекелін бағалау немесе Банк ұстап отырған басқа депозиттерге талдау жасау арқылы, қажетсіздігі айқындалғаннан басқа жағдайларда, кепілмен қамтамасыз етуді талап етеді. Кепілмен қамтамасыз етудің түрлері көп және банктерде сақтаулы тұрған салымдардан, мемлекеттік бағалы қағаздардан және басқа да активтерден құралуы мүмкін.

Резервтер берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша резервтерді білдіреді.

Резервтегі қозғалыс былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(1,817)	(3,221)	(6,615)	(11,653)
1-кезеңге аудару	(854)	-	854	-
3-кезеңге аудару	304	-	(304)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	(346)	2,002	(819)	837
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма	(162)	(2)	35	(129)
Жыл аяғына	(2,875)	(1,221)	(6,849)	(10,945)

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2023 ж. 31 желтоқсан			
	1-кезең	2-кезең	3-кезең	Жиыны
Жыл басына	(8)	(6,714)	(7,084)	(13,806)
1-кезеңге аудару	(5,211)	-	5,211	-
2-кезеңге аудару	1	(1)	-	-
3-кезеңге аудару	2,439	-	(2,439)	-
Тәуекел параметрлеріндегі өзгерістер*	962	3,281	(2,467)	1,776
Шетел валютасын қайта бағалаудан болған айырма	-	213	164	377
Жыл аяғына	(1,817)	(3,221)	(6,615)	(11,653)

Күрделі шығындар бойынша алдағы кезеңдердің міндеттемелері

2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің аяқталмаған құрылысқа қатысты күрделі шығындары бойынша міндеттемелері 24,398 миллион теңгені құрады, оның ішінде 19,288 миллион теңге Банктің Астана қ. әкімшілік ғимаратын салуға жатады (2023 ж. 31 желтоқсанда – 34,110 миллион теңге, тиісінше 33,871 миллион теңге).

Операциялық жалдау шарттары бойынша алдағы кезеңдердің міндеттемелері

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банктің кейінге шегерілмейтін операциялық жалдау шарттары бойынша елеулі міндеттемелері болған жоқ.

23. Таза пайыздық кіріс

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Пайыздық кірістер:		
Клиенттерге берілген қарыздар	1,656,020	1,327,106
- Корпоративтік бизнес	705,810	620,254
- Бөлшек бизнес	683,656	501,052
- ШОБ	266,554	205,800
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	187,672	63,907
Ақшалай қаражат және оның баламалары және кредит мекемелеріндегі қаражат	171,271	47,674
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизациялық құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	52,650	145,860
Басқа қаржы активтері	2,142	1,619
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолданып есептелген пайыздық кірістердің жиыны	2,069,755	1,586,166
Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	3,186	4,206
Өзге де пайыздық кірістер	3,186	4,206
Пайыздық кірістердің жиыны	2,072,941	1,590,372
Пайыздық шығыстар:		
Клиенттердің қаражаты	(931,121)	(745,935)
- Жеке тұлғалар	(487,760)	(337,798)
- Заңды тұлғалар	(443,361)	(408,137)
Кредит мекемелерінің қаражаты	(50,019)	(42,669)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	(43,921)	(36,312)
Депозиттерді сақтандыру	(14,544)	(12,792)
Өзге де пайыздық шығыстар	(1,075)	(470)
Пайыздық шығыстардың жиыны	(1,040,680)	(838,178)
Кредиттік залалдар бойынша күтілетін шығысқа дейін таза пайыздық кіріс	1,032,261	752,194

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Өзге де пайыздарға және ұқсас шығыстарға ұзақ мерзімді қаржылық дебиторлық берешекті бастапқы танудан болатын шығын кіреді.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші ТПМ әдісі бойынша есептелген жалпы пайыздық кіріс амортизациялық құн бойынша көрсетілетін қаржы активтері үшін 1,882,084 миллион теңге (2023 ж.: 1,522,259 миллион теңге).

24. Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер

Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер мынадай табыс көздерінен алынған:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	142,336	138,152
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	39,214	39,267
Берілген кепілдіктер және аккредитивтер	26,864	19,999
Басқасы	10,964	9,924
Ниеттестік бағдарламасы	(11,380)	(13,343)
	207,998	193,999

Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстарға мыналар кіреді:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жеке тұлғалардың транзакциялық шығысы	(79,401)	(74,861)
Заңды тұлғалардың транзакциялық шығысы	(3,676)	(3,863)
Басқасы	(4,771)	(5,512)
	(87,848)	(84,236)

Жеке заңды тұлғалардың транзакциялық кірістеріне есеп айырысу шоттары мен жалақы бойынша банктік аударымдар бойынша комиссиялық кірістер, клиенттердің шоттарына қызмет көрсету және клиенттердің пластик карталары бойынша операциялар бойынша комиссиялық кірістер, сондай-ақ кассалық операциялар мен клиенттерге зейнетақы төлеу бойынша кірістер кіреді.

Жеке және заңды тұлғалардың транзакциялық шығындарына клиенттердің пластик карталары, банктік аударымдар және кассалық операциялар бойынша комиссиялық шығыстар кіреді.

25. Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер бойынша таза пайда

Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер мен міндеттемелер бойынша таза пайдаға мыналар кіреді:

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайда:		
Сауда операциялары бойынша таза пайда	46,004	27,362
Туынды құралдармен операциялар бойынша жүзеге асырылған таза пайда	37,067	28,129
Туынды құралдар бойынша жүзеге асырылмаған таза пайда	7,121	9,508
Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша таза пайданың жиыны	90,192	64,999

26. Шетел валютасымен операциялардан түсетін таза пайда

Шетел валютасымен операциялардан түсетін таза пайда мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Сауда операциялары, нетто	131,266	101,038
Бағамдағы айырма, нетто	(37,970)	(14,978)
Шетел валютасымен операциялардан түсетін таза пайданың жиыны	93,296	86,060

27. Операциялық шығыстар

Операциялық шығыстар мыналардан құралады:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Жалақы және сыйлықақылар	127,370	96,711
Тозу және амортизация	14,919	13,929
Табыс салығын қоспағандағы салықтар	12,420	8,000
Инкассация шығыстары	8,323	8,112
Байланыс	7,953	6,274
Ақпараттық қызметтер	7,051	6,119
Қайырымдылық	5,518	4,401
Жөндеу және қызмет көрсету	5,360	4,755
Күзет	4,599	4,575
Жарнама шығыстары	4,491	4,768
Коммуналдық қызметтер	4,483	3,767
Жалдау	3,618	3,212
Кәсіби қызметтер	2,837	1,044
Кеңселік және офистік заттар	2,494	2,948
Иссапар шығыстары	808	689
Көлік	247	184
Басқасы	9,908	5,936
	222,399	175,424

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Жалақы мен сыйлықақыларға ұзақ мерзімді ынталандыру бағдарламасы бойынша шығындар кіреді. 2024 ж. желтоқсанда акционерлердің кезектен тыс жиналысы Директорлар кеңесінің мүшелеріне сыйақы төлеу және шешім қабылданған күні Банктің орналастырылған (сатып алынғандарды шегергенде) акцияларының жалпы санының 1%-на дейінгі көлемде артықшылықпен сатып алу құқығын қолданбай Банк акцияларымен қызметкерлерді көтермелеу туралы шешім қабылдады.

* 2022 ж. қаңтар оқиғасының экономикалық салдарына жауап ретінде Үкімет қазіргі дағдарысты еңсеруге бағытталған бастамаларды дайындады. Қазақстан азаматтарына денсаулық сақтау, білім беру және өзге де әлеуметтік салада қолдау көрсету үшін «Қазақстан халқына» арнайы қайырымдылық қоры құрылды, ол жеке және мемлекеттік қаражаттан қаржыландырылады. 2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде Топ қорға қайырымдылық шығындарының бір бөлігі болып табылатын 3,000 миллион теңге (2023 ж. 31 желтоқсанда – 2,000 миллион теңге) бөлдi.

28. Акцияға шаққандағы пайда

Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда Банк акционерлеріне тиесілі бір жылдағы таза пайданы жыл ішінде айналымдағы таза пайданы бөлуге қатысатын акциялардың орташа өлшемделген санына бөлу арқылы есептеледі.

Акционерлік қоғамдар туралы қазақстандық заңнамаға сәйкес, жай акциялар бойынша дивиденд мөлшері осы кезең ішіндегі артықшылықты акциялар бойынша дивиденд мөлшерінен аспауға тиіс. Ендеше, кезең ішіндегі таза пайда жай және артықшылықты акциялар арасында олардың бөлінбеген пайдаға заңдық және келісімшарттық құқықтарына сәйкес бөлінеді.

Төменде бір акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда туралы мәліметтер келтірілген:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл
Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда		
Бас компанияның акционерлеріне қатысты кезең ішіндегі таза пайда	844,816	647,209
Жай акцияларды ұстаушыларға қатысты пайда	844,816	647,209
Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайданың есебі үшін акциялардың орташа саны	10,901,016,173	10,908,273,852
Акцияға шаққандағы базалық және ажыратылған пайда (теңгемен)	77.50	59.33

ҚҚБ талаптарына сәйкес сауда-саттық тізіміне енгізілген компаниялар үшін акциялардың әрбір түрі бойынша бір жай акцияның баланстық құны 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша мына төмендегі кестеде көрсетілген:

	Айналымдағы акциялар саны	Капитал (ҚҚБ ережесі негізінде есептелген)	2024 ж. 31 желтоқсан Бір акцияның баланстық құны, теңгемен
Акциялар түрі			
Жай	10,885,188,172	3,060,275	281.14
		1,964,100	

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Акциялар түрі	Айналымдағы акциялар саны	Капитал (ҚҚБ ережесі негізінде есептелген)	2023 ж. 31 желтоқсан
			Бір акцияның баланстық құны, теңгемен
Жай	10,908,273,852	2,446,149	224.25
		2,446,149	

Жай акцияларға қатысты капитал сомасы капиталдың қорытынды сомасы мен материалдық емес активтердің қалдық құнының сомасы арасындағы айырма ретінде есептеледі.

Банк басшылығы есеп беріліп отырған күнгі жағдайға сәйкес ҚҚБ талаптары толығымен орындалып отыр деп есептейді.

29. Қаржы тәуекелдерін басқару

Банктің қаржылық қызметі үшін тәуекелдерді басқарудың маңызы зор. Банк қызметіне тән болатын негізгі тәуекел түрлері мыналар:

- Кредит тәуекелі;
- Өтімділік тәуекелі;
- Операциялық тәуекел; және
- Нарықтық тәуекел

Тәуекелдерді басқарудың пәрменді әрі тиімді саясатын қамтамасыз ету үшін Банк тәуекелдерді басқарудың негізгі қағидаттарын айқындады, бұлардың басты мақсаты Банкті қазіргі бар тәуекелдерден қорғауға және жоспарланған көрсеткіштерге қол жеткізуге мүмкіндік беруді көздейді. Бұл аталған қағидаттарды Банк мынадай тәуекелдерді басқару кезінде пайдаланады.

Тәуекел-тәбетті басқару

Тәуекел-тәбет – маңызды тәуекелдердің жиынтықты деңгейі, оларды Банк стратегиялық міндеттер мен бизнес-жоспарды іске асырған кезде қабылдауға дайын.

Банктің тәуекел-тәбетін басқарудың тиімді жүйесін құру мақсатында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ тәуекел-тәбетінің стратегиясы әзірленді және бекітілді.

Тәуекел-тәбет стратегиясы қабылданатын елеулі тәуекелдердің көлемінің анық шекарасын анықтайды, онда «Халық» тобы дамуының жалпы стратегиясын жүзеге асыру аясында Банк қызметі іске асырылады, сондай-ақ тәуекелдердің жүзеге асырылуын болдырмау не олардың Банктің қаржылық жағдайына теріс әсер етуін барынша азайту мақсатымен Банк қызметінің тәуекел-бейінін анықтайды.

Тәуекелдердің әрбір елеулі деңгейі бойынша тәуекел-тәбет стратегиясын әзірлеу және ендіру шеңберінде Директорлар кеңесі Банктің қабылданған бизнес үлгілерін, қызметінің ауқымын, операциялар түрлері мен олардың күрделілігін есепке алып, тәуекел-тәбеттің (кредит тәуекелі, нарықтық тәуекел, өтімділік тәуекелі, операциялық тәуекел бойынша) деңгейлерін бекітті.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі

Екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйелерін қалыптастыру қағидаларының талаптарына сәйкес Банк Директорлар кеңесі бекіткен, капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесін әзірледі және ендірі. Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі (бұдан әрі – «КЖБІП») – активтер көлемі, қызметтің сипаты мен күрделілік деңгейі, ұйымдық құрылым, стратегиялық жоспарлар, тәуекел-бейін, нормативтік құқықтық база ескерілген, елеулі тәуекелдерді басқару процестерінің жинағы, осындай тәуекелдерді тұрақты қаржылық жағдайды және төлем қабілеттілікті ұстап тұру үшін Банктің капитал жеткіліктілігінің мақсатты деңгейін анықтау мақсатымен бағалау және біріктіру.

КЖБІП әзірлеу мақсаты – Банк қызметіне тән тәуекелдердің елеулі түрлерін, соның ішінде: кредит тәуекелін, нарықтық тәуекелді, өтімділікті жоғалту тәуекелін, операциялық тәуекелді жабу үшін жеткілікті капиталдың қажетті деңгейін анықтау мақсатында анықтау, бағалау, біріктіру және бақылау. Банк меншікті капиталдың жеткіліктілігін бағалауды тәуекел-тәбеттің ағымдағы деңгейін және даму стратегиясын есепке алумен, бекітілген бюджеттің негізінде жүзеге асырады. Меншікті капиталдың жеткіліктілігін бағалау Банкке тән тәуекелдердің стресс-тестілеу нәтижелері ескеріліп іске асырылады. Капитал жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесі оның нәтижелерін қолдануды, стресс-тестілеу тәсілдерін, тәуекелдерді анықтауды және ақпарат жинау процесін, тәуекелдерді бағалау модельдерін валидтеуді қоса алғанда, сандық, сондай-ақ сапалық көрсеткіштерге үздіксіз шолу жасайды.

Кредит тәуекелі

Кредит тәуекелі – қарыз алушының/контрагенттің банктік қарыз шартының талаптарына сәйкес Банк алдындағы өз қаржы міндеттемелерін орындамауы, уақтылы немесе толығымен орындамауы салдарынан Банктің шығынға ұшырау ынтималдылығы.

Кредит тәуекелдерін басқару және бақылауда тәуекел-менеджмент бөлімшесі маңызды рөл атқарады. Бұл бөлімше кредит тәуекелін сәйкестендіру, бағалау, бақылау және мониторинг шараларын енгізуді жүзеге асырады. Кредиттік тәуекелді басқару жүйесі шеңберінде Банк күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтің жеткілікті деңгейін ұстап тұруды, шешімдер қабылдау мақсатында ақпараттың толықтығы мен дұрыстығын қамтамасыз ету жөнінде қажетті шаралар қабылдай отырып, бизнес-бөлімшелерден кредиттік тәуекелдерді тәуелсіз бағалау рәсімінің болуымен ішкі саясаттар мен рәсімдерді сақтай отырып, кредиттік тәуекелді бағалау процесіне бақылаудың жүзеге асырылуын қамтамасыз етеді.

Тәуекел-менеджмент бөлімшесі кредиттік шешімдер қабылдау, кредит беру ережелері мен бағдарламаларын келісу, кредит тәуекелін азайту үшін шаралар қолдану бойынша тәуелсіз нұсқаулар беру, лимиттерді бақылау, кредит тәуекелдері, кредит тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің деңгейінің мониторингі, есептеме жасау, сондай-ақ сыртқы заңнамалық реттеу, сол сияқты ішкі талаптар мен рәсімдерге сәйкестікті бақылауды қамтамасыз ету процесіне тікелей қатысады.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Банк өзінің кредит тәуекелінің деңгейін бір қарыз алушыға /контрагентке немесе қарыз алушылар тобына қатысты, сондай-ақ салалық (және географиялық) сегменттер бойынша ең жоғары тәуекел мөлшерін анықтау арқылы айқындайды. Экономика салалары бойынша кредит тәуекелінің барынша жоғары шоғырлану лимиттерін Коммерциялық дирекция (бұдан әрі – ҚД) белгілейді және бақылап отырады. Банк кредит беру түрлері: корпоративтік бизнес, шағын және орта бизнес, Банктің кредиттік портфеліне бөлшек бизнес түрлері бойынша несиелік портфельдің шоғырлануына, Банктің 10 ірі қарыз алушылары бойынша портфельдің шоғырлануына, валюталық қарыздар бойынша портфельдің шоғырлануына, кредит беру сегменттері бойынша кредиттік портфельде шағын және бөлшек бизнесте рейтингтің рұқсат етілген деңгейі, PD деңгейі және NPL деңгейі бойынша кредит портфелінің шоғырлануына тәуекел-тәбеттің деңгейін белгілейді. Кредит беру бағдарламалары (ШОБ және ББ) бойынша кредит тәуекелдерінің деңгейіне қатысты шектеулерді Басқарма бекітеді. Әрбір контрагент бойынша, оның ішінде банктер мен брокерлерді қоса алғанда, баланстық және баланстан тыс жекелеген тәуекелдер деңгейін тиісті Кредит комитеттері мен Активтер мен міндеттемелерді басқару комитеті (бұдан әрі – АМБК) қарастырады. Белгіленген лимитті салыстырып отыру арқылы күн сайын тәуекелдердің нақты мөлшеріне мониторинг жүргізіледі.

Әрбір контрагент бойынша міндеттемелердің орындалмау тәуекелі баланстық және баланстан тыс тәуекелдерді қамтитын лимиттермен шектеледі.

Баланстан тыс кредиттік міндеттемелер пайдаланылмаған кредит желілері, кепілдіктер немесе аккредитивтер түрінде болады. Баланстан тыс шоттарда есепке алынатын қаржы құралдары бойынша кредит тәуекелі контрагенттің келісімшарт талаптары мен мерзімін орындай алмауынан мүмкін болатын залал ретінде анықталады. Баланстан тыс қаржы құралдарымен байланысты кредит тәуекелдеріне қатысты Банк пайдаланылмаған кредит желілерінің жалпы көлеміне тең мөлшерде шығындалады. Дегенмен, ықтимал шығын сомасы жалпы пайдаланылмаған міндеттемелер сомасынан аз болады, өйткені көпшілік жағдайда кредит беруге байланысты туындайтын міндеттемелер контрагенттердің кредит төлеудің ерекше стандарттарына сай келу мүмкіндігіне тікелей қатысты. Банк қарыз беруді бекіту, тәуекелді шектейтін лимиттерді пайдалану және ағымдағы мониторинг рәсімдеріне негізделген қаржылық жағдай туралы жеке есепте көрсетілген қаржы құралдарына қатысты шартты міндеттемелерге қатысты бірдей кредиттік саясатты қолданады. Банк кредиттерді өтеу мерзімдерін бақылайды, өйткені ұзақ мерзімді міндеттемелер қысқа мерзімді міндеттемелермен салыстырғанда үлкен кредиттік тәуекелге ие.

Кредит комитеттерінің құрылымы мен өкілеттігі

Банктің Кредиттік саясатын жүзеге асыруды және кредиттік шешімдердің ретімен қабылдануын қамтамасыз етуші алқалық кредиттік органдарға кредит комитеттері, АПКОМ, Басқарма, Тәуекелдер жөніндегі комитет және Директорлар кеңесі жатады.

Коммерциялық дирекция

Кредиттік операциялар және корпоративтік клиенттердің кредиттік өтінімдері бойынша Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру – басты мақсаты болып табылатын Банктің алқалық органы.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Филиалдардың және филиалдар желісінің кредит комитеттері («ФКК», «ФЖКК»)

Банктің ФКК, ФЖКК - олардың негізгі мақсаты филиалдар арқылы шағын және орта бизнес субъектілеріне қаржы құралдарын беру бөлігіндегі Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру болып табылады.

ФКК мен ФЖКК кредит беру лимитін филиалдар бойынша Банк Басқармасы белгілейді. ФКК үшін белгіленген кредит беру лимиті шеңберінде филиал қаржы құралын беруге байланысты мәселелер бойынша өз бетімен шешім қабылдайды. ФКК лимиттен тыс жобалары бойынша және олар бойынша шешім қабылдау ФКК өкілеттілігіне кірмейтін жобалар бойынша шешімді ФЖКК қабылдайды. ФЖКК шешімдер қабылдау рәсімінде сондай-ақ Банк қызметтерінің сарапшылық қорытындыларын кешенді талдау негізінде жасақталған кредиттік топтаманы қарастыруды қамтиды.

Бас Банктің Бөлшек кредит комитеті («ББ БКК») және Шешімдер қабылдау орталығы («ШҚО»)

Филиалдар арқылы бөлшек бизнес субъектілеріне қаржы құралдарын беруге қатысты Банктің ішкі кредиттік саясатын жүзеге асыру – басты мақсаты болып табылатын Банктің ББ БКК және ШҚО.

ШҚО төрт көз қағидатында негізделген, шешімдерді қабылдау бойынша өкілеттігі бар кредиттік андеррайтерлерден құралады. ШҚО Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер мен ББ БКК бекіткен лимиттер шеңберінде шешімдер қабылдайды. ББ БКК лимиттен тыс және нормативтен тыс өтінімдерді және Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер шеңберінде басқа да мәселелерді қарастыруға уәкілетті.

ШҚО мен ББ БКК жұмыс істеуімен қатар, жеке тұлғаларға кредит беру кезінде шешімдер қабылдау үшін автоматтандырылған тәсіл бар. Шешім қабылдауды автоматтандыру тәуекелге бағытталған тәсілге, соның ішінде Risk Based Pricing (тәуекелге негізделген баға белгілеу) және клиенттердің кредитті төлеу қабілетін бағалау кезінде қосымша параметрлерді қолдануға негізделген. Өтінімдерді қарастыру нәтижелері бойынша кредиттік ұсыныстар сұратылған талаптар бойынша, сол сияқты жеке тұлғалардың өтініш берушілерінің барлық сегменттері үшін (жалақы жобасына қатысатындар/қатыспайтындар, зейнеткерлер және т.с.с.) альтернативті шешімдер ұсыну жолымен жасалады. Мұндай тәсіл қарыз алушының тәуекел бейінін ескереді және шешім қабылдауда тәуекелдерді барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Шағын Бизнес бойынша Шешімдер Қабылдау Орталығы («ШБ бойынша ШҚО»)

Негізгі міндеті – шағын бизнес саласында 400 миллион теңгеден аспайтын мөлшердегі кредит өтінімдерін қарау.

ШБ бойынша ШҚО төрт көз қағидатында негізделген, шешімдерді қабылдау бойынша өкілеттігі бар кредиттік андеррайтерлерден құралады. ШБ бойынша ШҚО Банк Басқармасы бекіткен өкілеттіктер мен ФЖКК бекіткен лимиттер шеңберінде шешімдер қабылдайды.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

ББ, филиалдардың Проблемалық кредиттер жөніндегі комитеті

Банктің алқалы органдары, олардың басты мақсаты – Банктің және оның филиалдарының проблемалық кредиттер бойынша қаражатты басқару, қызмет көрсету және олардың қайтарылуын қамтамасыз ету бойынша қызметін ұйымдастыруға және бақылауға қатысты Банктің ішкі кредит саясатын жүзеге асыру болып табылады.

Еншілес ұйымдардың уәкілетті /алқалы органдары

Еншілес ұйымдардың кредиттік өтінімдерін қарауды және бекітуді еншілес ұйымның ішкі құжаттарына сәйкес еншілес ұйымның уәкілетті/алқалы органы жүзеге асырады. Нормативтен тыс және лимиттен тыс кредиттік өтінімдерді еншілес ұйымның Директорлар кеңесі Банктің ішкі нормативтік құжаттарында көзделген тәртіппен Бас Банктің тиісті Кредиттік комитетінде алдын ала қараған кезде бекітеді.

АПКОМ

Ақша тарту және оны орналастыруға байланысты банктік қызметтің кірістілігін ұлғайту және тәуекелдерді шектеу, сонымен қатар активтер мен пассивтерді басқару жөнінде орта мерзімді саясатты белгілеу мақсатын көздейтін Банктің алқалық органы. АПКОМ-ның басты мақсаттары: өтімділікті басқару, нарық тәуекелін басқару, Банктің қаржы тәуекелдерін басқару жөніндегі атқару органдарының қызметіне тиімді бақылауды қамтамасыз ету және Банк тәуекелдерін азайтудың басым бағыттарын анықтау.

АПКОМ, сондай-ақ контрагент банктерге елдік лимиттер мен лимиттер белгілеу функцияларын жүзеге асырады. АПКОМ Банктің Директорлар кеңесіне есеп береді.

Банк Басқармасы

Бас Банктің кредиттік комитетінің, филиал желісі кредиттік комитетінің, Бас Банктің бөлшек бизнестің кредит комитетінің өкілеттіктері шегінен шығып кететін немесе филиал желісі кредит комитетіне, Бас Банктің бөлшек бизнестің кредит комитетіне белгіленген лимиттен асатын кредиттік өтінімдер Банк Басқармасында қаралады.

Тәуекелдер жөніндегі комитет

Комитет Директорлар кеңесі жанындағы алқалы орган болып табылады және тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін және Банкте ішкі бақылауды қалыптастыру, оның жұмыс істеуін қамтамасыз ету бойынша функцияларды жүзеге асыруда көмек көрсетеді және Директорлар кеңесін Банк қабылдайтын тәуекелдердің деңгейі туралы хабардар етіп отырады.

Директорлар кеңесі

Банктің меншікті капиталының 5 %-нан асатын сомаға берілген кредиттік өтінімдер, сондай-ақ Банкпен ерекше қатынастар арқылы байланысқан тұлғалармен жасалатын мәмілелер Директорлар кеңесінде қаралады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері

Банктің кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері нақты активтерге тән жекелеген тәуекелдер мен жалпылама нарықтық тәуекелдердің әсеріне қарай елеулі өзгеріске ұшырап отырады.

Төменде беріліп отырған кестеде қаржы активтері мен шартты міндеттемелер бойынша кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері көрсетілген. Баланс шоттарындағы қаржы активтері үшін кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері активтерді есепке алуды және міндеттемелер мен қамтамасыз етуді қоспағанда осы активтердің баланстық құнына тең болады. Қаржылық кепілдіктер мен басқа шартты міндеттемелер үшін кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері кепілдік төлемі қажет болған кезде немесе ашық кредит желілері бойынша қарыздар талап етілген жағдайда Банк төлеуге тура келетін ең жоғары соманы білдіреді (22-ескерту). Кепілмен қамтамасыз ету осы кепіл қамтамасыз ету ретінде алынған қаржы құралының баланстық құнымен көрсетіледі.

	2024 ж. 31 желтоқсан	
	Есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері	Қамтамасыз ету
Ақша баламалары*	1,076,558	-
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	186,653	-
Кредит мекемелеріндегі қаражат	347,850	-
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	2,831,533	-
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизациялық құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	742,730	-
Клиенттерге берілген қарыздар	11,216,710	9,501,725
Өзге қаржы активтері	36,135	-
Шартты қаржы міндеттемелері	1,140,600	37,606

	2023 ж. 31 желтоқсан	
	Есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері	Қамтамасыз ету
Ақша баламалары*	977,539	-
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	47,572	-
Кредит мекемелеріндегі қаражат	350,194	-
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	2,334,694	-
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизациялық құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	714,963	-
Клиенттерге берілген қарыздар	9,091,559	7,666,304
Өзге қаржы активтері	49,759	-
Шартты қаржы міндеттемелері	986,676	45,279

* Бұл сома бастапқы өтеу мерзімі 90 күннен аспайтын қысқа мерзімді қарыздар мен салымдарды білдіреді, бұлар ақшалай қаражат пен оның баламаларының құрамына кіргізілген.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша есепке алудан кейінгі кредит тәуекелінің ең жоғары мөлшері және кредит тәуекелінің таза мөлшері арасында айырмашылық жоқ.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы

4-ескертуде айтылғандай, Банк құнсыздануға қатысты талап етілетін барлық қаржы активін бастапқы таныған сәттен бастап кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаю жағдайына мониторинг жүргізеді. Кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы анықталған жағдайда Банк кезекті 12 айда ғана емес, кредит берудің бүкіл мерзімі ішінде күтілетін кредиттік залалдардың шамасы негізінде бағалау резервінің шамасын есептейді.

Банк кредит тәуекелінің бағалауын тәуекелдер үшін дефолт ықтималдылығының уақыттық құрылымын анықтаудағы негізгі үлес ретінде пайдаланады. Банк құзыреті немесе аймағы бойынша, сондай-ақ өнім мен қарыз алушы түрі бойынша, кредит тәуекелін жіктеу бойынша талданған кредит тәуекелі бойынша тиімділік және дефолт туралы ақпарат жинайды. Пайдаланылатын ақпарат бағаланатын портфельге байланысты ішкі және сыртқы болып табылады. Банк активтер портфеліне кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғайғандығын анықтау үшін әртүрлі критерийлерді пайдаланады. Критерийлер ретінде дефолт ықтималдылығының сандық өзгерістері де сапалық өзгерістері де пайдаланылады.

Қазынашылық операциялары (банкаралық операциялар, бағалы қағаздар, кері РЕПО келісімдері) үшін кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы әрбір қаржылық актив үшін жеке бастапқы танылған сәтінен сандық көрсеткіштер (бастапқы танылған сәтінен 3 немесе одан көп тармаққа рейтингінің төмендеуі, бастапқы танылған сәтінен 1 немесе одан көп күнге мерзімін кешіктіру) және сапалық көрсеткіштер (эмитентке/контрагентке қатысты жағымсыз ақпарат, оның ішінде қаржы жағдайының нашарлауы, акционерлерінің ауысуы, беделін жоғалту тәуекелінің іске асуы, пруденциялық нормативтерді жүйелі түрде бұзу) негізінде анықталады.

Ұжымдық негізде бағаланатын банктік қарыздар бойынша кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы сегменттелген біртекті портфельдер үшін белгілі бір шекті мәндерді пайдалана отырып, бастапқы танылған сәттен бастап кредиттеудің бүкіл мерзімі ішінде дефолт ықтималдығын арттыру негізінде және мерзімі өткен берешегі 30 күннен артық қарыздар үшін бастапқы танылған сәттен бастап, жеке негізде бағаланатын қарыздар үшін – қосымша ішкі кредиттік рейтинг төмендеген және қалған қолданылу мерзімі ішінде дефолт ықтималдығы ішкі рейтингтік модельге сәйкес 10 пайыздық тармаққа ұлғайған кезде (3-кезеңге жіктеу үшін қаржылық жағдай нашарлаған кезде қайта құрылымдаудың болуы), Банк мамандарының сараптамалық қорытындылары қарыз алушының сапалық және сандық көрсеткіштерінің өзгеруі, кепілмен қамтамасыз етудің айтарлықтай нашарлауы негізінде және айтарлықтай қаржылық қиындықтардың басқа да объективті куәліктері бастапқы танылған сәттен бастап айқындалады.

3-кезең ұжымдық негізде бағаланатын, мерзімі өткен берешек мерзімі 60-90 күннен асқан қарыздар үшін, жеке негізде бағаланатын қарыздар үшін – мерзімі 60 күннен асқан кезде, қаржылық жағдайының нашарлауына байланысты қайта құрылымдау, ішкі кредиттік рейтингінің және Банк мамандарының сараптамалық пікірінің нашарлауы кезінде айқындалады.

Банк төмен кредит тәуекелі бар кейбір қаржы құралдарының есеп беру күнінде кредит тәуекелі айтарлықтай ұлғаймаған деп санайды. Банк тек тәуелсіз және қаржы мекемелері үшін ғана шығарылған қаржы құралдарына қатысты аталған саясатты қолданады. Банк қаржы құралының сыртқы кредиттік рейтинг халықаралық рейтингтік агенттіктер «инвестициялық деңгей» анықтамасына балама жасаған төмен кредит тәуекелі бар деп есептейді.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Банк кредиттің айтарлықтай ұлғайғанын анықтау үшін пайдаланылатын критерийлер тиімді болып табылатынына көз жеткізу үшін мониторинг жүргізу рәсімдерін ендірді, бұл дегеніміз кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюы тәуекел бойынша дефолтқа дейін және активтің 30 күнге мерзімі кешіктірілген деп саналғанда сәйкестендіріледі.

Болжамды ақпарат беру

Банк артық шығындарсыз және күш кетірмей қолжетімді болып табылатын болжамдық ақпаратты кредит тәуекелінің айтарлықтай ұлғаюын бағалаған, сонымен қатар ККЗ бағалаған кезде пайдаланады.

Болжамдық элементтерді беру Банктің болжалын көрсетеді және әрбір сценарий үшін ықтималдылықты бағалауды қоса алғанда екі сценарий («базалық нұсқа» және «қолайсыз» сценарийлері) жасауды шамалайды. Күтілетін кредиттік залалдарға макроэкономикалық факторлар туралы жорамалдардың желілік емес ықпалын үлгілеу бірнеше сценарийді пайдалану мақсаты болып табылады. «Базалық» сценарийдің ықтималдығы 75 %, ал «қолайсыз» сценарийдікі – 25 %.

Болжамдарды әзірлеуді «Halyk Finance» АҚ тиісті экономикалық ауыспалының болашақ болжамының «базалық нұсқасын» және «қолайсыз нұсқасын» жасау үшін ішкі және сыртқы ақпаратты, сонымен қатар болжамның басқа ықтимал сценарийлерінің ауқымын пайдалана отырып, жүзеге асырады. Пайдаланылатын сыртқы ақпарат, сондай-ақ мемлекеттік органдар және ақша-кредиттік реттеу органдары жариялайтын экономикалық деректер мен болжамдарды қамтиды.

Банк белгілі бір болжамдау сценарийлеріне ықтималдылықты қолданады. Базалық сценарий аса ықтимал нәтиже болып табылады және Банк бюджетті жоспарлау және жасау үшін пайдаланатын ақпараттан тұрады. Банк қаржы құралдарының портфеліне әсер ететін негізгі көрсеткіштерді анықтады және құжаттады және тарихи деректердің статистикалық талдауын пайдалана отырып, макроэкономикалық ауыспалылар мен кредит тәуекелдері және кредиттік залалдар арасындағы өзара байланысты бағалайды.

Сезімталдыққа қатысты, көрсетілген стресс-факторларды қолданған кезде 2024 ж. соңында жүргізілген стресс-тестілеу нәтижелері Банктің жеке қаржылық көрсеткіштерінің біршама төмендегенін көрсетеді (күтілетін кредиттік залалдарға резервтің ұлғаюы, таза пайданың азаюы және клиенттердің қаражатының кетуі).

Сол уақытта, Банктің меншікті капиталы мен өтімді активтерінің жеткілікті мөлшері бар екенін ескере отырып, Банктің қаржы жағдайының айтарлықтай нашарлауы және нормативтік талаптар мен нормалардың бұзылуы болжамдалмайды.

Тұтас алғанда, әрбір сценарий үшін болжамдалған макрофакторлардың нашарлауы және «қолайсыз» сценарийдің туындау ықтималдылығының ұлғаюы 1-кезеңнен 2-кезеңге өтетін қарыздар санының ұлғаюына да, ККЗ бойынша шамаланған резервтердің ұлғаюына да алып келеді. Керісінше, болжамдалған макрофакторлардың жақсаруы немесе «базалық нұсқа» сценарийінің туындау ықтималдылығының ұлғаюы жағымды әсер етеді. Ауыспалылар арасындағы өзара байланыстың себебінен нақты бір сценарий үшін түрлі макрофакторлардағы өзгерістердің ықпалын, сонымен қатар нақты бір сценарийге тән пессимизм деңгейі мен оның туындау ықтималдылығы арасындағы өзара байланысты анықтау мүмкін емес.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төменде келтірілген кестеде Банк өз қызметін жүргізетін ел және тиісінше ККЗ-ға маңызды ықпал ететін ел болып табылатын Қазақстан үшін 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсан жағдайы бойынша пайдаланылатын экономикалық сценарийлерге енгізілген негізгі макроэкономикалық көрсеткіштер берілген.

Пайдаланылатын макрофакторлардың тізімі	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Анықтау	Ауқымы	Анықтау	Ауқымы
ЖІӨ өсімі	% өзгеріс	3.8 % бен 4.8 % арылығы	% өзгеріс	2.8 % бен 4.5 % аралығы
Инфляция	Инфляция %	8.3 % бен 9.5 % аралығы	Инфляция %	10.3 % бен 12.5 % аралығы
Мұнай бағасы	баррель бағасы	70 АҚШ доллары мен 80 АҚШ доллары аралығы	баррель бағасы	60 АҚШ доллары мен 80 АҚШ доллары аралығы

Қаржы активтері халықаралық рейтинг агенттігінің ағымдағы кредит рейтингіне немесе Банктің ішкі бағалау жүйесіне сәйкес жіктеледі. Ең жоғарғы мүмкін болатын рейтинг - AAA. Инвестициялық класқа жатқызылған қаржы активтеріне AAA-дан BBB-ге дейінгі рейтинг берілуі мүмкін. BBB-ден төмен рейтинг берілген қаржы активтері алып-сатарлық деңгей ретінде жіктеледі.

Банктің қаржы активтерінің кредит рейтингі (төменде егжей-тегжейлі көрсетілген клиенттерге берілген қарыздарды қоспағанда) күтілетін кредиттік залалдар резервіне дейін мынадай түрде берілген:

	AA	AA-	A	BBB	<BBB	Кредиттік рейтинг берілме- ген	2024 ж. 31 желтоқсан Жиыны
Ақшалай қаражат және оның баламалары*	105	215,592	58,463	781,611	7,605	13,205	1,076,581
Міндетті резервтер	-	-	-	294,421	-	-	294,421
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	517	34,185	16,516	143,376	-	236	194,830
Кредит мекемелеріндегі қаражат	-	31,064	45,385	163,661	102,800	5,365	348,275
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	63,980	113,427	146,451	2,472,622	35,053	-	2,831,533
Амортизациялық құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	-	-	525,317	-	217,987	743,304
Басқа қаржы активтері	-	-	-	-	-	36,135	36,135
Шартты қаржы міндеттемелері	-	-	-	-	-	1,151,531	1,151,531

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	AA	AA-	A	BBB	<BBB	Кредиттік рейтинг берілмеген	2023 ж. 31 желтоқсан Жиыны
Ақшалай қаражат және оның баламалары*	234,561	102,010	69,426	558,067	626	12,881	977,571
Міндетті резервтер	-	-	-	234,054	-	-	234,054
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	4,035	99,773	55,481	21,676	11	23	180,999
Кредит мекемелеріндегі қаражат	5,666	26,212	52,716	51,296	198,725	16,143	350,758
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	203,639	79,983	110,517	1,886,368	54,187	-	2,334,694
Амортизациялық құн бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	-	-	710,267	5,347	-	715,614
Басқа қаржы активтері	-	-	-	-	-	49,759	49,759
Шартты қаржы міндеттемелері	-	-	-	-	-	998,329	998,329

* Бұл сома бастапқы өтеу мерзімі 90 күннен аспайтын қысқа мерзімді қарыздар мен салымдарды білдіреді, бұлар ақшалай қаржы мен оның баламаларының құрамына кіргізілген.

Банк секторының мекемелері тұтастай алғанда қаржы активтері мен шартты міндеттемелерге қатысты кредит тәуекеліне ұшырап отырады. Банктің кредит тәуекелі Қазақстан Республикасында шоғырланған. Банк бекіткен тәуекелдерді басқару саясатына сәйкес кредиттер бойынша лимитті орындау және кредитті өтеу қабілетін қамтамасыз ету мақсатында кредит тәуекелінің деңгейіне ұдайы мониторинг жүргізіліп отырады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топтың өз міндеттемелерін белгіленген мерзімде елеулі залалсыз орындау үшін жеткілікті ақша қаражатын қамтамасыз ете алмауы нәтижесінде қаржылық шығындардың туындау ықтималдығы. Топтың өтімділік тәуекелі активті операциялар бойынша талаптардың мерзімі міндеттемелер бойынша өтеу мерзімімен сәйкессіздік (сәйкес келмеу) салдарынан туындайды.

Екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру қағидаларының талаптарына сәйкес Топ болған және Директорлар кеңесі бекіткен, өтімділіктің жеткіліктілігін бағалаудың ішкі процесін (бұдан әрі – «ӨЖБІП») әзірледі және ендірі. ӨЖБІП қызмет, валюта түрлеріне қарай әртүрлі уақыттық интервалда өтімділіктің тиісті деңгейін ұстап тұру және өтімділік тәуекелін басқарудың тиісті жүйесін ендіру мақсатында өтімділік тәуекелін басқару процестерінің жинағын білдіреді. ӨЖБІП ағымдағы нарықтық және экономикалық жағдайды, тәуекелдердің бейінін және Қазақстан Республикасы заңнамасының екінші деңгейдегі банктер үшін тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру бөлігіндегі талаптарын есепке алумен Тәуекел-тәбет стратегиясына, сондай-ақ өтімділік жеткіліктілігін бағалау процесінің негізгі тәсілдері мен қағидаттарын анықтауда Банктің ішкі мұқтаждықтарына сәйкес әзірленді. Директорлар кеңесі тәуекел-тәбетті анықтау мақсатында өтімділік тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің деңгейлерін бекітеді, сондай-ақ өтімділіктің ағымдағы, қысқа мерзімді, орташа мерзімді және ұзақ мерзімді тәуекелдерін шектейтін ӨЖБІП аясында өтімділік жеткіліктілігінің сандық ішкі көрсеткіші пайдаланылады. Әлсіз жақтарын анықтау мақсатында ӨЖБІП жылына кемінде бір рет үздіксіз шолуға жатады және бұл шолу Директорлар кеңесінің бекітуіне шығарылады.

Тәуекелдерді басқару жүйесі шеңберінде өтімділік тәуекелі мынадай құралдар арқылы өлшенеді және бақыланады:

- өтімділіктің реттеушілік (пруденциялық) нормативтерін сақтау мониторингі;
- өтімділік тәуекелі бойынша ішкі лимиттер мен триггерлерді белгілеу және тұрақты мониторингтеу: тәуекел-тәбет деңгейі, ӨЖБІП көрсеткіші, GAP-алшақтықтарға лимит, міндеттемелердің шоғырлану лимиттері, өтімділік тәуекелі туралы ерте ескерту индикаторлары;
- шартты өтеу мерзімдерін талдау (GAP-талдау) және ақша ағындарын болжау, оның ішінде: жоспарланған мәмілелер, клиенттердің тартылған қаражатын болжамды ұзарту (қорландырудың тұрақты бөлігін есептеуді ескере отырып);
- қорландыру көздерінің шоғырлануын талдау (ірі депозиторлар бойынша, валюта бойынша, қорландыру мерзімділігі бойынша, қорландыру көзі бойынша);
- өтімділік тәуекеліне мониторинг пен бақылауды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін өтімділік тәуекелі туралы ерте ескерту индикаторлары;
- өтімділікті тарту үшін кепілмен қамтамасыз ету ретінде пайдаланылуы мүмкін активтер көлемін талдау;
- төтенше жағдайлардағы өтімділік тапшылығын жою процесін сипаттай отырып, төтенше жағдайларды қаржыландыру жоспарын әзірлеу және үнемі тестілеу;
- түрлі макроэкономикалық және өзге факторлар мен параметрлердің өзгеруінің өтімділікке әсерін стресс-тестілеу.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Банктің қысқа мерзімді өтімділік тәуекелін басқару үшін Қазынашылық ақшалай қаражаттың қозғалысына күн сайын мониторинг және болжау жасайды. Ұзақ мерзімді өтімділік тәуекелін басқаруды өтімділіктің ұзақ мерзімді позицияларын талдау және елеуді кері позицияны түрлі әдістермен басқару бойынша шешімдер қабылдау арқылы АПКОМ жүзеге асырады.

Өтімділік тәуекелін басқару мақсатында Банк болашақта өтімді активтердің әлеуетті тапшылығын анықтау үшін ақша қаражатының түсуі мен кетуіне талдау және бағалау жүргізеді. Банк баланстан тыс талаптар мен міндеттемелерді қоса алғанда, активтер мен міндеттемелер бойынша болжанатын ақша ағындарын өлшейді және болжайды, оның шеңберінде қаржылық активтер, қаржылық міндеттемелер бойынша ақша ағындары арасындағы алшақтықтардың құрылымы талданады (GAP-талдау). GAP-талдау кезінде ақша ағындары келесі қағидаттарды ескере отырып, уақытша себеттер бойынша топтастырылады:

- активтер мен міндеттемелер экономикалық біртекті және маңызды баптарға бөлінеді;
- пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын бағалы қағаздар «1 айдан аз» себетіне жіктеледі, өйткені олар Банктің қысқа мерзімді өтімді қаражатқа деген қажеттілігін қанағаттандыру үшін қолжетімді;
- клиенттерге берілген ұзақ мерзімді қарыздардың бір бөлігі «3 айдан 1 жылға дейін» себетіне жіктеледі, өйткені олар Банк тиісті хабарламаны жібергеннен кейін он ай ішінде Банк оларды біржақты тәртіппен қайтарып алуға құқылы;
- клиенттерге қарыздар, кредит мекемелеріндегі қаражат, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтері, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар, өзге де қаржы активтері, клиенттердің қаражаты, кредит мекемелерінің қаражаты, шығарылған борыштық бағалы қағаздар, өзге де қаржы міндеттемелері өтімділіктің күтілетін келісімшарттық өтеу мерзімдері негізінде позицияны талдауға енгізілген;
- жоғарыда аталғандардан басқа активтер мен міндеттемелер әдетте төлем кестесіне және есеп беру күнінен ең ерте шарттық төлем күніне немесе қолжетімді өтеу күніне дейінгі қалған кезеңге сәйкес жіктеледі.

Тиімді бақылау мақсатында Банк өтімділікті басқаруды мыналарға бөледі:

- ағымдағы (күнішілік)/қысқа мерзімді өтімділікті басқару – өтеу мерзімі 3 айдан аз активтер мен міндеттемелерді басқару;
- орта мерзімді/ұзақ мерзімді өтімділікті басқару – өтеу мерзімі 3 айдан 1 жылға дейін және 1 жылдан астам активтер мен міндеттемелерді басқару.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Өтімділік тәуекелін басқаруды жалпы АПКОМ жүзеге асырады, оның негізгі міндеттері активтер мен пассивтерді басқару саясатын және өтімділікті басқару саясатын іске асыруды бақылау, өтімді қаражатқа қажеттілікті айқындау болып табылады. Қазынашылық өтімділік тәуекелі бойынша тәуекел-тәбеттің белгіленген деңгейі және АПКОМ белгілеген лимиттер шеңберінде ақша ағындарын және Банктің қысқа мерзімді өтімділігін тікелей басқаруды жүзеге асырады. Қазынашылық өтімділікті жедел басқару жөніндегі шараларды әзірлейді және іске асырады. Тәуекел-менеджмент бөлімшесі өтімділік тәуекелін басқару процесін іске асыруға, ілеспелі талдаумен өтімділік тәуекелінің ағымдағы жай-күйі туралы мерзімді басқарушылық есептілік шеңберінде өтімділік тәуекелін анықтау, өлшеу, мониторингілеу, бақылау және талдау үшін жауап береді және қажет болған жағдайда тәуекелдерді азайту бойынша өз ұсынымдарын береді. Сондай-ақ тәуекел-менеджмент бөлімшесі түрлі макроэкономикалық және өзге де факторлар мен параметрлердің өзгеруінің өтімділікке әсерін, оның ішінде клиенттер қаражатының кету сценарийін ескере отырып стресс-тестілеу жүргізеді.

Өтімділік тәуекелін басқару (өтімділік тәуекелін анықтау, өлшеу, мониторингтеу, бақылау және талдау) ӨЖБІП және өтімділік тәуекелін басқару саясатына, сондай-ақ реттеушілік талаптарға сәйкес жүзеге асырылады.

Төмендегі кестелерде жоғарыда көрсетілген қағидаттар негізінде топтастырылған қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелердің талдауы көрсетілген.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 ж. 31 желтоқсан										
	1 айдан кем	1 айдан		3 айдан		1 жылдан		5 жылдан		Жиыны
		3 айға дейін	1 жылға дейін	1 жылға дейін	5 жылға дейін	5 жылға дейін	жоғары			
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:										
Ақшалай қаражат және оның баламалары	1,327,703	-	-	-	-	-	-	-	-	1,327,703
Міндетті резервтер	143,661	36,546	87,087	17,927	9,200	294,421	9,200	294,421	9,200	194,830
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	168,127	-	-	26,703	-	217,328	319	347,850	319	347,850
Кредит мекемелеріндегі қаражат	106,939	196	23,068	217,328	319	347,850	319	347,850	319	347,850
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	81,023	58,855	792,900	1,174,712	724,043	2,831,533	724,043	2,831,533	724,043	2,831,533
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	-	2	27,455	715,273	-	742,730	-	742,730	-	742,730
Клиенттерге берілген қарыздар*	398,561	905,483	5,831,665	3,586,251	494,750	11,216,710	494,750	11,216,710	494,750	11,216,710
Өзге қаржы активтері	33,801	714	925	148	547	36,135	547	36,135	547	36,135
	2,259,815	1,001,796	6,763,100	5,738,342	1,228,859	16,991,912	1,228,859	16,991,912	1,228,859	16,991,912
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:										
Клиенттердің қаражаты	6,740,578	1,618,209	3,578,568	686,219	154,514	12,778,088	154,514	12,778,088	154,514	12,778,088
Кредит мекемелерінің қаражаты	304,878	43,168	120,228	174,613	157,731	800,618	157,731	800,618	157,731	800,618
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық міндеттемелер	5,625	-	-	510	-	6,135	-	6,135	-	6,135
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	11,546	135,268	582,554	19,966	140,131	889,465	140,131	889,465	140,131	889,465
Өзге қаржы міндеттемелері	210,186	172	243	-	374	210,975	374	210,975	374	210,975
	7,272,813	1,796,817	4,281,593	881,308	452,750	14,685,281	452,750	14,685,281	452,750	14,685,281
Нетто позиция	(5,012,998)	(795,021)	2,481,507	4,857,034	776,109	2,306,631	776,109	2,306,631	776,109	2,306,631
Жинақталған айырма	(5,012,998)	(5,808,019)	(3,326,512)	1,530,522	2,306,631		2,306,631		2,306,631	

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	1 айдан кем	3 айдан 1 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	2023 ж. 31 желтоқсан 5 жылдан жоғары	Жиыны
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:						
Ақшалай қаражат және оның баламалары	1,279,528	-	-	-	-	1,279,528
Міндетті резервтер	111,656	23,652	64,201	24,272	10,273	234,054
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	160,645	337	2,029	17,988	-	180,999
Кредит мекемелеріндегі қаражат	99,376	155	66,118	184,276	269	350,194
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері	94,310	109,353	503,099	1,136,226	491,706	2,334,694
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған	-	1,603	208,067	505,293	-	714,963
құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	309,101	720,638	4,754,911	2,950,257	356,652	9,091,559
Клиенттерге берілген қарыздар*	47,074	268	1,743	74	600	49,759
Өзге қаржы активтері	2,101,690	856,006	5,600,168	4,818,386	859,500	14,235,750
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:						
Клиенттердің қаражаты	5,446,139	1,174,995	3,215,374	604,531	362,123	10,803,162
Кредит мекемелерінің қаражаты	411,445	50,828	19,529	104,087	171,942	757,831
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен	3,672	-	-	530	-	4,202
бағаланатын қаржы міндеттемелері	1,734	3,785	102,740	552,668	-	660,927
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	168,402	146	5,273	-	447	174,268
Өзге қаржы міндеттемелері	6,031,392	1,229,754	3,342,916	1,261,816	534,512	12,400,390
Нетто позиция	(3,929,702)	(373,748)	2,257,252	3,556,570	324,988	1,835,360
Жинақталған айырма	(3,929,702)	(4,303,450)	(2,046,198)	1,510,372	1,835,360	-

* «3 айдан 1 жылға дейін» бағанындағы клиенттерге берілетін қарыздарға стандарттық емес өтелу мерзімі бар қарыздар кіреді.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Есепті кезең ішінде өтімділіктің GAP-алшақтықтарының өзгеруі өтімді активтер көлемінің және/немесе құрылымының өзгеруіне, Банктің активтері мен міндеттемелерінің мерзімділік құрылымының өзгеруіне, оның ішінде активтерді өтеуге дейінгі мерзімнің өзгеруі (бағалы қағаздарды, клиенттерге берілген қаражат бойынша, шығарылған бағалы қағаздар бойынша мерзімдерінің қысқаруы/ұлғаюы) себебіне байланысты.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк өтімділіктің негізгі көрсеткіштерін және өтімділікке қойылатын нормативтік талаптарды сақтайды.

Өтеу мерзімі бойынша міндеттемелерді талдау қайтарылуы дәстүрлі түрде жоғарыдағы кестелерде көрсетілгеннен ұзақ мерзім ішінде жүзеге асырылатын клиенттердің ағымдағы шоттарындағы қаражаттың тарихи тұрақтылығын көрсетпейді. Осыған байланысты басшылық талап етілгенге дейін және 1 айға дейін тарту мерзімі бар клиенттердің ағымдағы шоттары мен депозиттерінің едәуір бөлігіне қарамастан, мұндай депозиттерді салымшылардың саны мен типі бойынша әртараптандыру, сондай-ақ Банктің алдыңғы кезеңдерде жинақтаған тәжірибесі осы депозиттер Банк қызметін қаржыландырудың ұзақ мерзімді және тұрақты көзін қалыптастыратынын көрсетеді деп есептейді. Тиісінше, ағымдағы шоттардың едәуір бөлігі өтімділікті талдау және басқару мақсаттары үшін тұрақты ресурс болып саналады. Сонымен қатар жинақталған алшақтықты өтімді мемлекеттік және басқа да жоғары бағаланған бағалы қағаздарды қайта сатып алу және сату туралы келісімдер арқылы қайта қаржыландыру немесе қажет болған жағдайда капитал нарықтарында ұзақ мерзімді қарыздық қаржыландыруды тарту арқылы жеткілікті түрде жабуға болады.

Есепті кезең ішінде өтімділіктің GAP-алшақтықтарының өзгеруі өтімді активтер көлемінің және/немесе құрылымының өзгеруімен, Банктің активтері мен міндеттемелерінің мерзімділік құрылымының өзгеруімен, оның ішінде активтер (бағалы қағаздарды, клиенттерге қарыздарды өтеуге дейінгі мерзімдердің қысқаруы/ұлғаюы) және міндеттемелер (клиенттердің қаражаты бойынша, кредит мекемелерінің қаражаты бойынша, шығарылған бағалы қағаздар бойынша қорландыру мерзімдерінің қысқаруы/ұлғаюы) өтелгенге дейінгі мерзімнің өзгеруі себебімен байланысты.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Өтімділік тәуекелінің одан әрі талдамасы төменде келтірілген кестеде ХҚЕС (IFRS) 7-ге сәйкес берілген. Аталған кестеде ашылған сомалар қаржылық жағдай туралы жеке есепте берілген сомаларға сәйкес келмейді, өйткені осы таныстырылым қаржы міндеттемелері және шартты қаржы міндеттемелері бойынша болашақта жасалатын төлемдерге шарт бойынша төлем мерзіміне қарай жасалған талдауды қамтиды (пайыздық төлемдерді қоса).

	1 айдан аз	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	2024 ж. 31 желтоқсан Жиыны
ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР:						
Клиенттердің қаражаты	6,814,882	1,642,242	3,685,850	795,611	230,222	13,168,807
Кредит мекемелерінің қаражаты	311,122	43,262	123,989	199,192	167,721	845,286
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	11,547	120,276	610,631	20,920	140,130	903,504
Өзге қаржы міндеттемелері	210,534	1,610	9,398	569	343	222,454
Берілген кепілдіктер	984,144	-	-	-	-	984,144
Берілген аккредитивтер	113,993	-	-	-	-	113,993
Қарыздар беру бойынша міндеттеме	109,307	-	-	-	-	109,307
	8,555,529	1,807,390	4,429,868	1,016,292	538,416	16,347,495
Туынды қаржы құралдары бойынша активтер	486,472	-	3,846	64,718	-	555,036
Туынды қаржы құралдары бойынша міндеттемелер	489,908	-	3,783	46,968	-	540,659
	1 айдан аз	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан жоғары	2023 ж. 31 желтоқсан Жиыны
ҚАРЖЫЛЫҚ ЖӘНЕ ШАРТТЫҚ МІНДЕТТЕМЕЛЕР:						
Клиенттердің қаражаты	5,450,272	1,191,956	3,329,656	630,552	435,491	11,038,234
Кредит мекемелерінің қаражаты	411,827	50,828	19,529	107,592	190,616	780,392
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	1,734	4,937	132,760	563,346	-	702,777
Өзге қаржы міндеттемелері	173,473	146	202	-	448	174,269
Берілген кепілдіктер	817,370	-	-	-	-	817,370
Берілген аккредитивтер	120,477	-	-	-	-	120,477
Қарыздар беру бойынша міндеттеме	60,481	-	-	-	-	60,481
	7,035,941	1,247,867	3,482,147	1,301,490	626,555	13,694,999
Туынды қаржы құралдары бойынша активтер	762,961	23,731	30,522	51,694	-	868,908
Туынды қаржы құралдары бойынша міндеттемелер	765,828	22,773	25,168	44,046	-	857,815

Мемлекеттік мекемелермен және мемлекет бақылайтын компаниялармен операциялар

Банк өз қызметі барысында ҚР Ұлттық Банкімен, ҚР Үкіметі атынан ҚР Қаржы министрлігі және мемлекеттік мекемелермен, сондай-ақ мемлекет бақылайтын компаниялармен (капиталда иелену үлесі 50 % және одан жоғары) операцияларды жүзеге асырады. Банк осы клиенттерге банк қызметтерін ұсынады, соның ішінде, бірақ олармен шектелмей: салымдарды орналастырады, қарыздар береді, бағалы қағаздарды сату және сатып алу бойынша операцияларды жүзеге асырады, салымдарға қаражат қабылдайды және басқалар.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша олардың баланстық құны бойынша елеулі болып табылған мемлекеттік мекемелермен және мемлекет бақылайтын компаниялармен (ТОП 10) операциялар бойынша қалдықтар былайша берілген:

Контрагент/эмитент	Ақша қаражаттары және олардың баламалары	Клиенттерге берілген қарыздар	Бағалы қағаздар	Клиенттердің / кредит мекемелерінің қаражаты	2024 ж. 31 желтоқсан Жиыны
ҚРҰБ	813,286	-	16,143	122	829,551
Қазақстан Республикасының Үкіметі	-	12,852	2,500,257	35,678	2,548,787
Өзге де мемлекеттік мекемелер мен мемлекет бақылайтын компаниялар	-	741,401	562,285	862,730	2,166,416
Оның ішінде:					
мемлекеттік бағдарламалар қаражаты	-	-	-	96,235	96,235
	813,286	754,253	3,078,685	994,765	5,640,989

Контрагент/эмитент	Ақша қаражаттары және олардың баламалары	Клиенттерге берілген қарыздар	Бағалы қағаздар	Клиенттердің / кредит мекемелерінің қаражаты	2023 ж. 31 желтоқсан Жиыны
ҚРҰБ	786,104	-	5,843	152	792,099
Қазақстан Республикасының Үкіметі	-	-	2,028,554	34,392	2,062,946
Өзге де мемлекеттік мекемелер мен мемлекет бақылайтын компаниялар	-	499,061	449,961	952,439	1,901,461
Оның ішінде:					
Мемлекеттік бағдарламалар қаражаты	-	-	-	186,812	186,812
шартты салымдар	-	-	-	74,184	74,184
	786,104	499,061	2,484,358	986,983	4,756,504

Ақша қаражаты мен оның баламаларына ҚР Ұлттық Банкіндегі ностро шоттардағы және мерзімді депозиттердегі ұлттық және шетел валютасындағы қалдықтар кіреді.

Клиенттерге берілетін қарыздар ақылылық, мерзімділік, қайтарымдылық шарттарында жасалған, мемлекет бақылайтын компанияларды қаржыландыру жөніндегі мәмілелерді білдіреді.

Бағалы қағаздарға инвестициялар сатып алу мақсаттарына қарай әділ немесе амортизацияланған құны бойынша бағаланатын, ұлттық және шетел валютасында номинацияланған борыштық және үлестік қаржы құралдарымен ұсынылған.

Кредит мекемелерінің қаражаты/клиенттердің қаражаты мемлекет бақылайтын компаниялар алдындағы ағымдағы шоттардағы қалдықтар, мерзімді салымдар, шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламалары бойынша орналастырылған қаражат, сондай-ақ квазимемлекеттік компаниялар жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар шеңберінде орналастырған шартты салымдар түріндегі міндеттемелерді білдіреді.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Өтімділік тәуекелін басқару, оның ішінде активтер мен міндеттемелердің шоғырлануын мониторингтеу мақсатында Банк клиенттерге қойылатын талаптар бойынша да, сол сияқты олардың алдындағы міндеттемелер бойынша да (ірі депозиторлар/қарыз алушылар бойынша, валюта себеттері бойынша, қорландыру көзі бойынша) клиенттердің жекелеген топтарына шоғырлану лимиттерін белгілейді; көрсетілген лимиттердің орындалуын тұрақты негізде бақылайды, көрсеткіштердің өзгеру серпінін талдайды, қажет болған жағдайда шоғырлану тәуекелін төмендету жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлейді.

Сонымен қатар, Банк тұрақты негізде Банктің қаржылық тұрақтылығына әртүрлі макроэкономикалық және басқа көрсеткіштердің ықтимал өзгеруінің әсері бойынша стресс-тестілеу өткізеді. Қарауға және талдауға міндетті сценарийлердің бірі клиенттер қаражатының күйзеліске ұшырауы (ағымдағы шоттардан алу, мерзімді депозиттерді мерзімінен бұрын бұзу), сондай-ақ клиенттердің қаражатын шетел валютасына (теңгеден шетел валютасына) айырбастау болып табылады, стресс-тест жүргізу нәтижелері бойынша, қажет болған кезде, Банктің қызметіне теріс әсер етуге жол бермеу жөніндегі алдын алу шаралары әзірленеді.

Активтер мен міндеттемелердің шоғырлануына арналған лимиттер мониторингінің нәтижелері және стресс-тестілеулердің нәтижелері міндетті түрде Банктің қызметіне тән тәуекелдің негізгі түрлерінің ағымдағы деңгейімен танысу және қажет болған кезде тәуекелді азайту бойынша түзету шараларын қабылдау үшін уәкілетті алқалы органдардың қарауына ұсынылады.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – бұл нарықтық жағдайдың қолайсыз өзгеруіне байланысты, нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің, шетел валюталарының бағамдарының, қаржы құралдарының, тауарлардың нарықтық құнының өзгеруінен көрінетін Топтың баланстық және баланстан тыс баптары бойынша қаржылық шығындардың туындау ықтималдығы.

Топ нарықтық тәуекелдерді мынадай құрамды бөліктерге бөледі:

- Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі (пайыздық тәуекел);
- Шетел валюталарының айырбас бағамдарының өзгеру тәуекелі (валюталық тәуекел);
- Бағалы қағаздар портфелінің бағасы өзгеру тәуекелі (бағалық тәуекел).

Нарықтық тәуекелді басқару мақсаты тәуекел/кірістілік арақатынасын оңтайландыру, қолайсыз оқиғалар жүзеге асырылған кезде шығынды азайту және іс жүзіндегі қаржылық нәтиженің күтілген нәтижеден ауытқу мәнін төмендету болып табылады.

Нарықтық тәуекелді басқару бағалы қағаздардың портфельдерін басқарудан, валюталар бойынша ашылған позицияларды басқарудан, пайыздық мөлшерлемелерді басқарудан және туынды қаржы құралдарын басқарудан құралады. Осы мақсатта АПКОМ бағалы қағаздар портфельдерінің, ашық позициялардың, stop-loss лимиттерін, VaR және ES және басқа да шектеулерді белгілейді. Нарықтық тәуекел лимиттері жылына бір реттен сирек емес қайта қаралып отырады және тұрақты бақыланады.

Пайыздық тәуекел

Топ пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекеліне ұшырайды. Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің қолайсыз өзгерісі салдарынан пайыздық табыстың азаюының, пайыздық шығыстардың ұлғаюының немесе капиталға кері әсер етудің туындау ықтималдығы ретінде айқындалады.

Топ пайыздық тәуекелдің екі түрін бөледі:

Әділ құнының өзгерісі өзге жиынтық кіріс құрамында көрсетілетін бағалы қағаздардың портфельдері бойынша пайыздық тәуекел;

- Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімтал (сыйақы мөлшерлемесінің өзгеру тәуекелі) активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерінің сәйкес келмеуінен туындайтын (пайыздық мөлшерлемелерді қайта қарау) пайыздық тәуекел.

АПКОМ оң пайыздық маржаны қамтамасыз ете отырып, Банктің пайыздық мөлшерлемелері бойынша позициясын басқару арқылы пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелін және нарықтық тәуекелді басқарады.

Банк Пайыздық тәуекелдерді басқару және бақылау қағидаттары туралы Базель құжатында сипатталған тәсілді пайдалана отырып, пайыздық тәуекелге ұшырағыштық деңгейін анықтау арқылы пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелін басқарады. Бұл тәсіл активтер және міндеттемелер бойынша пайыздық мөлшерлемелердің параллельдік өзгеру әсерін тестілеу жолымен Банктің пайыздық тәуекелге ұшырағыштық деңгейін анықтайды.

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгерісіне сезімталдықты талдау

Төмендегі кестеде негізді түрде ықтимал деп табылған тәуекелдің өзгерістері негізінде пайыздық тәуекелге сезімталдықтың талдауы ұсынылған. Банк пайыздық мөлшерлемелердің ықтимал өзгерістерін осы пайыздық мөлшерлемелердің түрлі құбылмалылығына байланысты, қаржы активтері мен міндеттемелері белгіленген теңгедегі және шетел валютасында жеке-жеке бағалайды. Атап айтқанда теңгедегі пайыздық мөлшерлемелер өзгерістерінің сценари нарықтық пайыздық мөлшерлемесінің і (қарыздар/депозиттер, ҚРҰБ базалық мөлшерлемесінің және т.б.) динамикасын ескереді.

Салық төленгенге дейінгі пайдаға әсері - бұл 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы құбылмалы мөлшерлемені қаржы активтері мен міндеттемелері бойынша құбылмалы мөлшерлемелердің өзгеруіне негізделген бір жылдағы таза пайыздық кіріске рұқсат етілген пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруінің әсері және әділ құны бойынша ескерілетін тіркелімді пайыздық мөлшерлемелері бар құралдарды қайта бағалау әсері. Банк басшылығы табыс салығы пайыздық тәуекелді басқаруға айтарлықтай әсер етпейді деп санайды.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтер мен міндеттемелер құнынан салық төленгенге дейінгі пайдаға әсері былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75 % Шетел валютасы +2 %	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75 % Шетел валютасы -2 %	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75 % Шетел валютасы +2 %	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75 % Шетел валютасы -2 %
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:				
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	214	(214)	2,654	(2,791)
Шетел валюталары	214	(214)	2,654	(2,791)
Кредит мекемелеріндегі қаражат	1,191	(1,191)	766	(766)
Шетел валюталары	1,191	(1,191)	766	(766)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	-	-	1,223	(1,223)
Теңге	-	-	1,223	(1,223)
Клиенттерге берілген қарыздар	7,206	(7,206)	4,682	(4,682)
Теңге	1,940	(1,940)	-	-
Шетел валюталары	5,266	(5,266)	4,682	(4,682)
Салық салғанға дейінгі пайдаға таза әсері	8,610	(8,610)	9,326	(9,462)

Капиталға ықпал - бұл бөлінбеген пайдадағы өзгерістер нәтижесінде туындаған пайыздық мөлшерлемедегі жол берілетін өзгерістер әсері және мөлшерлемесі тіркелімді, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтерді қайта бағалаудың әсері.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтердің құнынан капиталға ықпалы былайша берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75 % Шетел валютасы +2 %	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75 % Шетел валютасы -2 %	Пайыздық мөлшерлеме Теңге +3.75 % Шетел валютасы +2 %	Пайыздық мөлшерлеме Теңге -3.75 % Шетел валютасы -2 %
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:				
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	214	(214)	2,654	(2,791)
Шетел валюталары	214	(214)	2,654	(2,791)
Кредит мекемелеріндегі қаражат	3,131	(3,131)	1,223	(1,223)
Теңге	1,940	(1,940)	-	-
Шетел валюталары	1,191	(1,191)	1,223	(1,223)
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	(201,524)	201,524	(117,534)	117,534
Теңге	(98,560)	98,560	(63,495)	63,495
Шетел валюталары	(102,964)	102,964	(54,040)	54,040
Клиенттерге берілген қарыздар	5,266	(5,266)	4,682	(4,682)
Шетел валюталары	5,266	(5,266)	4,682	(4,682)
Капиталға таза әсері	(192,913)	192,913	(108,975)	108,839

Валюталық тәуекел

Банк валюталық тәуекелге ұшырауы мүмкін. Бұл тәуекел Банктің қаржылық жағдайына кері әсерін тигізе алатын, шетел валюталары бойынша ашық позициялардың болуына және валюталардың нарықтық айырбас бағамдарының қолайсыз өзгерістерінің болуына байланысты туындайтын тәуекел.

АПКОМ валюталық тәуекелді басқаруды ашық валюталық позицияны анықтау арқылы, теңгенің құнсыздануының болжамына және өзге де макроэкономикалық индикаторларға сүйене отырып іске асырады, бұл жәйт Банкке ұлттық және шетел валюталарының айырбас бағамындағы елеулі ауытқулардан болатын шығынды барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Қазынашылық Банктің ашық валюталық позициясының реттеуші орган талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз ету мақсатында оған күнделікті бақылау жасап отырады.

Банк шетел валютасының (негізінен АҚШ долларының) қолданыстағы айырбастау бағамдарындағы ауытқулардың салдарынан туындайтын, күнделікті қадағаланып отыратын қаржылық жағдайға, қызметтің нәтижелеріне және ақшалай қаражаттың қозғалысына әсерін тигізетін тәуекелге ұшырауы ықтимал. АПКОМ Директорлар кеңесі бекіткен өкілеттік шеңберінде валюта түрлеріне қарай тәуекел деңгейінің лимиттерін белгілейді. Бұл лимиттер реттеуші орган белгілеген ең төменгі талаптарға сәйкес келеді.

Банктің негізгі ақша ағымдары негізінен теңгемен және АҚШ долларымен шығарылады. Соның салдарынан теңгенің АҚШ долларына қатысты айырбастау бағамының болашақ ауытқулары Банктің АҚШ долларымен берілген ақшалай активтері мен міндеттемелерінің баланстық құнына ықпалын тигізе алады. Валюталық тәуекел қаржылық жағдай туралы жеке есептің баптарына және баланстан тыс позицияларға қатысты бағаланады. Банктің айырбастау бағамдарының ауытқуларына ағымдағы сезімталдығы баланстан тыс баптар қаржы жағдайы туралы жеке есептің баптарын елеулі бейтараптандыратынына байланысты тиімді деңгейде болады.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Топтың валюталық тәуекелге ұшырауы төмендегідей берілген:

2024 ж. 31 желтоқсан						
	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Басқа шетел валюталары	Шетел валютасы-ның жиыны	Теңге
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:						
Ақшалай қаражат және оның баламалары	251,266	68,246	26,288	41,698	387,498	1,327,703
Міндетті резервтер	37,863	7,379	3,190	3,394	51,826	294,421
Пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын қаржы активтері	144,395	-	-	-	144,395	194,830
Кредит мекемелеріндегі қаражат	272,284	41,844	2,081	15,427	331,636	347,850
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	1,387,601	239,007	7,664	-	1,634,272	2,831,533
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде амортизациялық құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	220,923	-	-	-	220,923	742,730
Клиенттерге берілген қарыздар	1,990,504	128,510	6,280	9,432	2,134,726	11,216,710
Өзге қаржы активтері	1,189	179	201	7	1,576	36,135
	4,306,025	485,165	45,704	69,958	4,906,852	12,085,060
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:						
Клиенттердің қаражаты	3,518,685	245,408	42,525	32,026	3,838,644	12,778,088
Кредит мекемелерінің қаражаты	434,567	24,751	11,063	15,167	485,548	800,618
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық міндеттемелер	-	-	510	-	510	6,135
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	483,333	-	-	-	483,333	889,465
Өзге қаржы міндеттемелері	170	868	-	543	1,581	210,975
	4,436,755	271,027	54,098	47,736	4,809,616	9,875,665
Баланс бойынша нетто позиция	(130,730)	214,138	(8,394)	22,222	97,236	2,306,631
Баланстан тыс нетто позиция	119,881	(212,682)	9,348	(18,105)	(101,558)	15,504
Нетто позиция	(10,849)	1,456	954	4,117	(4,322)	2,322,135

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2023 ж. 31 желтоқсан						
	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Басқа шетел валюталары	Шетел валютасы-ның жиыны	Теңге
ҚАРЖЫ АКТИВТЕРІ:						
Ақшалай қаражат және оның баламалары	525,194	57,059	22,045	104,854	709,152	570,376
Міндетті резервтер	3,697	548	-	105,596	109,841	124,213
Пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын қаржы активтері	133,062	-	-	-	133,062	47,937
Кредит мекемелеріндегі қаражат	225,729	57,895	16,073	10,718	310,415	39,779
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер	1,405,151	133,479	8,255	-	1,546,885	787,809
Қүтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегергенде	193,298	-	-	-	193,298	521,665
амортизациялық құнмен бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	1,252,089	73,798	13,637	64	1,339,588	7,751,971
Клиенттерге берілген қарыздар	24,958	365	24	9	25,356	24,403
Өзге қаржы активтері	3,763,178	323,144	60,034	221,241	4,367,597	9,868,153
						14,235,750
ҚАРЖЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕРІ:						
Клиенттердің қаражаты	3,113,118	207,584	38,241	29,623	3,388,566	7,414,596
Кредит мекемелерінің қаражаты	191,838	7,115	39,273	962	239,188	518,643
Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық міндеттемелер	-	-	530	-	530	3,672
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	323,939	-	-	-	323,939	336,988
Өзге қаржы міндеттемелері	2,439	1,307	2	690	4,438	169,830
	3,631,334	216,006	78,046	31,274	3,956,661	8,443,729
						12,400,390
Баланс бойынша нетто позиция	131,844	107,138	(18,012)	189,966	410,936	1,424,424
Баланстан тыс нетто позиция	35,573	(109,426)	21,147	(188,523)	(241,229)	256,524
Нетто позиция	167,417	(2,288)	3,135	1,443	169,707	1,680,948
						1,850,655

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Валюталық тәуекелге сезімталдықты талдау

Төменде келтірілген кестеде 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банкті елеулі тәуекелге ұшыратып отырған валюталар және Банктің болжамды қаржылық ағымы туралы мәлімет берілген. Талдау валюта бағамының пайда және залал туралы жеке есепте тұрақты мән ретінде пайдаланылатын барлық өзгермелі мәндерінің негіздемелі ықтимал қозғалысының әсерін есептейді. Кестеде көрсетілген теріс мәнді сома пайда және залал туралы жеке есептегі таза потенциалдық азаюды, ал оң мәнді сома таза жоғарылауды білдіреді. Валюталық тәуекелдің сезімталдығы баланстық та, баланстан тыс та валюталық позицияларды есепке алады. Банк басшылығының пікірінше, табыс салығы валюталық тәуекелді басқаруға елеулі ықпалын тигізбейді.

Қаржы активтерінің құнына негізделген, салық салынғанға дейінгі пайдаға және капиталға ықпал айырбастау бағамының құбылмалылығын талдау арқылы есептеледі.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдайға сәйкес қаржы активтерінің құнына негізделген, салық салынғанға дейінгі пайдаға және капиталға ықпал соңғы екі жылда айырбас бағамының динамикасының тарихи деректері бойынша есептелген айырбас бағамының жылдық құбылмалылығының талдауын пайдалана отырып есептеледі:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	+30 %	-30 %	+30 %	-30 %
	АҚШ	АҚШ	АҚШ	АҚШ
	АҚШ доллары/теңге	доллары/теңге	доллары/теңге	доллары/теңге
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	(3,255)	3,255	50,225	(50,225)
	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	+30 %	-30 %	+30 %	-30 %
	еуро/теңге	еуро/теңге	еуро/теңге	еуро/теңге
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	437	(437)	(686)	686
	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	+30 %	-30 %	+30 %	-30 %
	Ресей	Ресей	Ресей	Ресей
	Ресей рублі/теңге	рублі/теңге	рублі/теңге	рублі/теңге
Қаржы нәтижелеріне/капиталға ықпал	286	(286)	940	(940)

Сезімталдықты талдауға шектеу

Жоғарыда келтірілген кестелерде ең басты болжамға негізделген өзгерістер көрсетілген, себебі басқа жорамалдар өзгеріссіз қалады. Шындығына келгенде, жорамалдар мен басқа факторлар өзара байланысты болады. Сонымен қатар сезімталдықтың желілік емес сипаты бар екендігін де ескеру керек, сондықтан алынған нәтиже бойынша интерполяция немесе экстраполяция жүргізілмеуге тиіс.

Сезімталдықты талдау Банктің активтер мен міндеттемелерді белсенді басқаратындығын ескермейді. Бұған қоса, Банктің қаржылық жағдайы нарықта болып жататын өзгерістерге қарай өзгеріске ұшырап отыруы мүмкін. Мысалы, Банктің қаржы активтерін басқару саласындағы стратегиясы нарықтағы ауытқулар тәуекелін басқаруға бағытталған. Бағалы қағаздар нарығында кенеттен бағалық шұғыл ауытқулар болған жағдайда басшылық инвестицияларды сату, инвестициялық портфель құрамын өзгерту, сондай-ақ басқа да қорғаныс әдістерін қолдана алады. Ендеше, жорамалдардың өзгеруі міндеттемелерге әсер ете алмайды және қаржылық жағдай туралы жеке есепте нарықтық бағамен есепке алынатын активтерге елеулі ықпал ете алмайды. Мұндай жағдайда активтер мен міндеттемелерді бағалаудың түрлі әдістері капитал көлемінің елеулі ауытқуына әкеп соғуы мүмкін.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Әлеуетті тәуекелді ашып көрсету мақсатында жоғарыда келтірілген сезімталдықты талдаудағы басқа шектеулерге нарықтағы болжамды қозғалыстарды пайдалануды да қосуға болады, бұлар Банктің нарықта болатын болашақтағы өзгерістерге жасалған жорамалы ғана болып табылады, өйткені жорамалды қандай да бір сенімділікпен жасау мүмкін емес.

Баға тәуекелі

Баға тәуекелі - бұл нарықтық бағалардағы өзгеріс нәтижесінде қаржы құралы құнында болатын өзгерістер тәуекелі және бұл жағдай жекелеген бағалы қағаз немесе оның эмитенті үшін ерекше факторлармен не болмаса рынокта айналымдағы бағалы қағаздардың барлығына ықпал ететін факторлардан туындайтындығына байланысты емес. Банк нарықтағы оның өнімдеріне ықпал ететін жалпылама немесе арнайы өзгерістер әсеріне байланысты баға тәуекеліне ұшырап отырады.

Баға тәуекелін шектеу мақсатымен Банк сауда портфелінің әлеуетті шығындарын азайту мақсатымен сауда портфеліндегі әрбір жеке бағалы қағазы бойынша ең жоғарғы шығын (stop-loss) лимитін белгілейді.

Баға тәуекелін бағалау Банк іс жүзіндегі шығындар VaR мәніне сәйкес келетін шығындар деңгейінен артуы мүмкін жағдайда бір күн ішінде өзіне қабылдай алатын күтілген шығындар деңгейіне Expected shortfall (ES) лимиттерін белгілеу арқылы VaR әдісінің негізінде жүзеге асырылады.

VaR есептеулері мынадай параметрлердің негізінде жүргізіледі:

- есептік кезең – 252 жұмыс күні;
- сенімділік интервалы – 99 %;
- пайдаланылатын әдіс – тарихи модельдеу әдісі.

Банк 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша баға тәуекелін болмашы деп санайды, соған байланысты сандық ақпаратты ашудың қажеті жоқ.

30. Капиталдың жеткіліктілігін басқару

Банктің капиталды басқару кезіндегі мақсаты қаржылық жағдай туралы жеке есептегі «капитал» ұғымынан кеңірек және мынаны білдіреді:

- ҚРҰБ капиталға қойған талаптарын орындау;
- Банктің акционерлерге пайда мен басқа да мүдделі тараптардың пайдасын қамтамасыз ете алатындай қызметтің үздіксіздігі қағидаты бойынша Банктің өз қызметін жалғастыру қабілетін қорғау; және
- Өз қызметін одан әрі дамыту үшін меншікті қаражат көлемін тиісінше қамтамасыз ету.

Капиталдың талап етілетін деңгейі жоғарыда көрсетілген мақсаттарды ескере отырып, жылдық бюджетті әзірлеу барысында белгіленеді және бұл Басқарма мен Директорлар кеңесі тарапынан мақұлданады. Қазіргі уақытта Банк капиталының жеткіліктілігі Базель комитетінің ұсынымдарын ескере отырып, қазақстандық реттеуші органның банктерге арналған пруденциялық нормативтеріне сәйкес есептеледі.

Қазіргі уақытта нормативтік капитал:

- Банктің дұрыс жұмыс істеуін қолдау және шығындарды олар туындаған сәтте жұту үшін қажетті бірінші деңгейдегі капитал арқылы. Банк шығарған жай акцияларды, эмиссиялық табысты, бөлінбеген пайданы, өзге жинақталған жиынтық кірісті және ашылған резервтерді, регуляторлық түзетулерді (шегерімдер) қамтитын бірінші деңгейдегі негізгі және қосымша капиталдан тұрады;
- Банк таратылғанда екінші деңгейдегі капитал арқылы шығындардың жұтылуын қамтамасыз ету үшін қажетті. Капиталдың бұл бөлігі банк шығарған құралдардан және шегерімдерден тұрады.

Тәуекелді ескере отырып өлшенген активтер, инвестициялардың тәуекел дәрежесіне және олардың ықтимал құнсыздануына қарай бес топқа бөлінеді, қолайлы қамтамасыз етуді немесе кепілдіктерді ескере отырып, әрбір актив пен контрагентке қатысты кредиттік, нарықтық және басқа да тәуекелдерді бағалауды көрсететін субъектіге сәйкес өлшенеді. Кейбір түзетулері бар баланстан тыс шоттар үшін ұқсас тәсіл қабылданады.

**2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)**

Төменде берілген кесте Банктің 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін нормативтік капиталының құрамы мен коэффициенттерді қорытындылайды. Осы екі жыл ішінде Банк өзіне бағынатын капиталға қойылатын барлық сыртқы талаптарды орындады.

	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан
Нормативтік капиталдың құрамы		
Негізгі капитал		
Жарғылық капитал, сатып алынған өз акциялары шегерілген	(52,907)	(47,909)
Қосымша төленген капитал	1,668	1,768
Өткен жылдардың бөлінбеген пайдасы	1,862,797	1,585,596
Ағымдағы ж. таза пайдасы	844,816	647,209
Жинақталған ашылған резервтер*	53,761	53,761
Негізгі құралдарды және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтерді қайта бағалау бойынша резервтер	344,431	211,900
Минус: іскерлік бедел және материалдық емес активтер	(12,801)	(11,436)
Негізгі капитал жиыны	3,041,765	2,440,890
Үстеме капитал		
Тәртіптелген борыш	20,564	40,983
Екінші деңгейдегі капитал	20,564	40,983
Нормативтік капиталдың жиыны	3,062,329	2,481,873
Тәуекел деңгейіне қарай бағаланған активтер	15,804,715	12,477,193
Негізгі капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	19.25%	19.56%
Бірінші деңгейдегі капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	19.25%	19.56%
Нормативтік капитал жеткіліктілігінің коэффициенті	19.38%	19.89%

*2024 ж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жинақталған ашылған резервтер 53,761 миллион теңге сомасындағы резервтік капиталдан құралған (2023 ж. 31 желтоқсан - 53,761 миллион теңге).

2017 ж. 1 қаңтардан бастап ҚРҰБ-ның реттеуші талаптары Базель III ұсынымдарын ескере отырып, 9.5 %, 10.5 % және 12.0 % мөлшерінде негізгі капиталдың, бірінші деңгейдегі капиталдың және меншікті капиталдың жеткіліктілік коэффициенттерінің ең төменгі мәндерін белгіледі.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Банк ҚРҰБ-ның капиталға қатысты талаптарын орындады.

31. Сегменттік ақпарат

Банкті басқару және оның есептілігі төрт негізгі операциялық сегментке негізделген – корпоративтік банктік қызметтер, шағын және орта бизнес клиенттеріне қызметтер, бөлшек банктік қызметтер және инвестициялық банкинг. Бұл сегменттер әр түрлі өнімдер мен қызметтер ұсынатын және бөлек-бөлек басқарылатын іскерлік белсенділіктің стратегиялық бірлігі болып табылады.

Бөлшек банктік қызметтер – клиенттердің ағымдағы шоттары бойынша операцияларды қоса алғанда, жеке тұлғаларға көрсетілетін банк қызметтері, жинақ салымдар, инвестициялық өнімдер, депозитарлық қызметтер, кредит және дебет карталары, тұтыну қарыздары мен жеке тұлғаларға ипотекалық кредиттер, кассалық қызмет көрсету және шетел валютасымен жүргізілетін операциялар.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Корпоративтік банк қызметтері есептік және корреспонденттік шоттарды жүргізу, депозитарлық қызметтер, овердрафттар, қарыздар беру және кредит беру саласындағы басқа қызметтерді, берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша құжаттамалық операцияларды, банкаралық нарықтағы операцияны, сондай-ақ есептік-кассалық қызмет көрсету мен шетел валютасымен мәмілелерді іске асырумен қоса корпоративтік клиенттер мен қаржы ұйымдары – клиенттер үшін банктік қызметтерді білдіреді.

Шағын және орта бизнес клиенттеріне қызметтер – есептік шоттарды жүргізуді, депозитарлық қызметтерді, овердрафттар, қарыздар беруді және кредит беру саласындағы басқа қызметтерді, берілген кепілдіктер мен аккредитивтер бойынша құжаттамалық операцияларды, сондай-ақ есептік-кассалық қызмет көрсету мен шетел валютасымен мәмілелер жасауды қоса шағын және орта бизнес ұйымдары мен жеке кәсіпкерлер үшін банктік қызметтерді білдіреді.

Инвестициялық банкинг – нарықта бағалы қағаздарды сатып алу және сату қызметтерін көрсетеді.

Бөлінбеген сомалар – басқарушылық есептіліктің ішкі жүйелерінде Банктің бизнес-сегменттеріне бөлінбеген баланс пен кірістің/шығыстың баптары, өйткені олар бизнес-бірлікке қатысты емес және бұл сала Банктің ағымдағы қызметінің аясына кіреді. Бөлінбеген активтер – бұл негізгі құралдар, материалдық емес активтер, сатуға арналған активтер, кассадағы қолма-қол ақша мен басқа бөлінбеген активтер. Бөлінбеген міндеттемелерге мерзімі ұзартылған салықтық міндеттеме мен өзге бөлінбеген міндеттемелер кіреді. Бөлінбеген кірістерге негізгі және негізгі емес қызметтен түсетін өзге кірістер кіреді. Бөлінбеген шығындарға дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдардың резервтері, операциялық үстеме шығыстар, сақтандыру бойынша қызметтер мен пайдаға салынатын салық кіреді.

Төменде келтірілген сегменттік ақпарат ХҚЕС (IFRS) 8 талаптарына сәйкес көрсеткіштерді бағалау үшін операциялық шешімдер қабылдайтын, Банктің жауапты тұлғасы болып табылатын Банк Басқармасының Төрағасы пайдаланатын қаржылық ақпарат негізінде беріліп отыр. Банк басшылығы сегменттердің әрқайсысы бойынша қаржылық ақпаратты, оның ішінде операциялық сегменттік нәтижелерге, активтер мен міндеттемелерге берілетін бағаны қарастырады. Сегменттің нәтижесі – бұл ресурстарды бөлу және сегменттер бойынша нәтижелерді бағалау үшін операциялық қызмет бойынша шешімдер қабылдайтын жауапты басты лауазымды тұлғаға берілетін көрсеткіш.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанына және осы күндерде аяқталған жылдар іші Банктің негізгі операциялық сегменттері бойынша сегменттік ақпарат төменде берілген:

	Бөлшек банктік қызметтер	Корпоративтік банктік қызметтер	Шағын және орта бизнесістік банктік қызметтері	Инвестициялық бизнес	Бөлінбегендер	Жыны
2024 ж. 31 желтоқсандағы және осы күні аяқталған ж. жағдайы бойынша						
Сыртқы кіріс	846,635	1,058,789	342,101	246,391	32,669	2,488,187
Кірістер жыны	846,635	1,058,789	342,101	246,391	32,669	2,488,187
Жалпы кіріске мыналар кіреді:						
- Пайыздық кірістер	689,897	872,982	266,554	243,508	-	2,072,941
- Қызметтер мен комиссиялардан кірістер, мыналарды қосқанда:	139,672	30,187	38,139	-	-	207,998
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	142,336	-	-	-	-	142,336
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	-	9,817	29,398	-	-	39,215
Берілген кепілдіктер мен аккредитивтер	-	19,983	6,881	-	-	26,864
Басқасы	8,512	591	1,860	-	-	10,963
Нәтижелік бағдарламасы	(11,176)	(204)	-	-	-	(11,380)
- Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер және міндеттемелер бойынша таза пайда	-	90,192	-	-	-	90,192
- Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтерден таза өткізілген пайда	-	-	-	2,883	-	2,883
- Шетел валютасымен операциялар бойынша пайда	17,066	77,858	36,770	-	-	131,694
- Қарымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	-	-	-	-	15,526	15,526
- Еңілсіз компаниялардан алынған дивидендтер	-	53,485	-	-	-	53,485
- Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан алдыңғы залалды қалпына келтіру	-	199	638	-	-	837
- Сатуға арналған активтердің құнсыздануынан болған залал	-	-	-	-	513	513
- Банктік емес қызметтен өзге де (шығыстар)/кірістер	-	(66,114)	-	-	16,630	(49,484)
Кірістер жыны	846,635	1,058,789	342,101	246,391	32,669	2,526,585
- Пайыздық шығыстар	(487,760)	(340,839)	(153,216)	(43,920)	(14,945)	(1,040,680)
- (Кредиттік залалдар бойынша шығыстар)/(кредиттік залалдар бойынша шығыстарды қалпына келтіру	(95,555)	6,741	(30,980)	(2,042)	(4,446)	(126,282)
- Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстар	(82,798)	(1,324)	(2,907)	(819)	-	(87,848)
- Шетел валютасымен операциялар бойынша залал	-	-	-	-	(38,398)	(38,398)
- Операциялық шығыстар	(144,764)	(13,630)	(30,447)	(2,629)	(30,929)	(222,399)
Шығыстар жыны	(810,877)	(349,052)	(217,550)	(49,410)	(88,718)	(1,515,607)
Сегмент нәтижесі	35,758	709,737	124,551	196,981	(56,049)	1,010,978
Салық салынғанға дейінгі пайда	35,758	709,737	124,551	196,981	(56,049)	1,010,978
Табыс салығы бойынша шығыс	-	-	-	-	(166,162)	(166,162)
Таза пайда	35,758	709,737	124,551	196,981	(222,211)	844,816
Сегменттік активтер жыны	3,887,688	7,959,939	1,659,837	3,739,450	624,001	17,870,915
Сегменттік міндеттемелер жыны	6,831,943	4,276,475	2,396,996	889,465	406,062	14,800,941
Басқа да сегменттік баптар:						
Күрделі шығындар	-	-	-	-	-	(52,189)
Тозу және амортизация	-	-	-	-	-	(14,919)
Қарымдастырылған ұйымға инвестициялар	-	-	-	-	-	59,227

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	Бөлшек банктік қызметтер	Корпоративтік банктік қызметтер	Шағын және орта бизнестің банктік қызметтері	Инвестициялық бизнес	Бөлінбегендер	Жиыны
2023 ж. 31 желтоқсандағы және осы күні аяқталған ж. жағдайы бойынша						
Сыртқы кіріс	651,611	747,494	274,204	238,882	33,466	1,945,657
Жалпы кіріске мыналар кіреді:	651,611	747,494	274,204	238,882	33,466	1,945,657
- Пайыздық кірістер	501,126	669,930	205,343	213,973	-	1,590,372
- Қызметтер мен комиссиялардан кірістер, мыналарды қосқанда:	132,856	24,946	36,197	-	-	193,999
Жеке тұлғалардың транзакциялық кірісі	138,152	-	-	-	-	138,152
Заңды тұлғалардың транзакциялық кірісі	-	9,108	30,159	-	-	39,267
Берілген кепілдіктер мен аккредитивтер	-	15,368	4,631	-	-	19,999
Басқасы	7,747	770	1,407	-	-	9,924
Ниспесттік бағдарламасы	(13,043)	(300)	-	-	-	(13,343)
- Пайда немесе залал арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтер бойынша таза пайда	-	40,090	-	24,909	-	64,999
- Шетел валютасымен операциялар бойынша пайда	17,629	50,794	32,664	-	-	101,087
- Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлес	-	-	-	-	13,593	13,593
- Еңшілес компаниялардан алынған дивидендтер	-	18,310	-	-	-	18,310
- Банктік емес қызметтен өзге де (шығыстар)/кірістер	-	(56,576)	-	-	19,873	(36,703)
Кірістер жиыны	651,611	747,494	274,204	238,882	33,466	1,945,657
- Пайыздық шығыстар	-	(304,580)	(136,979)	(40,043)	(5,985)	(838,178)
- (Кредиттік залалдар бойынша шығыстар)/кредиттік залалдар бойынша шығыстарды қалпына келтіру	(55,712)	(4,078)	(15,479)	(1,599)	4,619	(72,249)
- Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстар	(78,124)	(4,041)	(1,117)	(954)	-	(84,236)
- Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнмен бағаланатын қаржылық активтерден таза өткізілген пайда	-	-	-	(3,712)	-	(3,712)
- Шетел валютасымен операциялар бойынша залал	-	-	-	-	(15,027)	(15,027)
- Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан алдыңғы залалды қалпына келтіру/(залал)	-	6,934	-	-	(6,992)	(58)
- Операциялық шығыстар	(116,570)	(24,582)	(23,563)	(1,597)	(9,112)	(175,424)
- Сатуға арналған активтердің құнсыздануынан алдыңғы залалды қалпына келтіру/(залал)	-	2,053	(277)	-	-	1,776
Шығыстар жиыны	(600,997)	(328,294)	(177,415)	(47,905)	(32,497)	(1,187,108)
Сегмент нәтижесі	50,614	419,200	96,789	190,977	969	758,549
Салық салынғанға дейінгі пайда	50,614	419,200	96,789	190,977	969	758,549
Табыс салығы бойынша шығыс	-	-	-	-	(111,340)	(111,340)
Таза пайда	50,614	419,200	96,789	190,977	(110,371)	647,209
Сегменттік активтер жиыны	-	-	-	-	-	-
Сегменттік міндеттемелер жиыны	2,797,852	6,468,891	1,412,388	3,207,126	1,085,199	14,971,456
Басқа да сегменттік баптар:	5,550,762	3,583,351	2,380,002	652,529	350,328	12,516,972
Күрделі шығындар	-	-	-	-	-	-
Тозу және амортизация	-	-	-	-	-	-
Қауымдастырылған ұйымға инвестициялар	-	-	-	-	-	-
						(24,430)
						(13,929)
						51,464

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

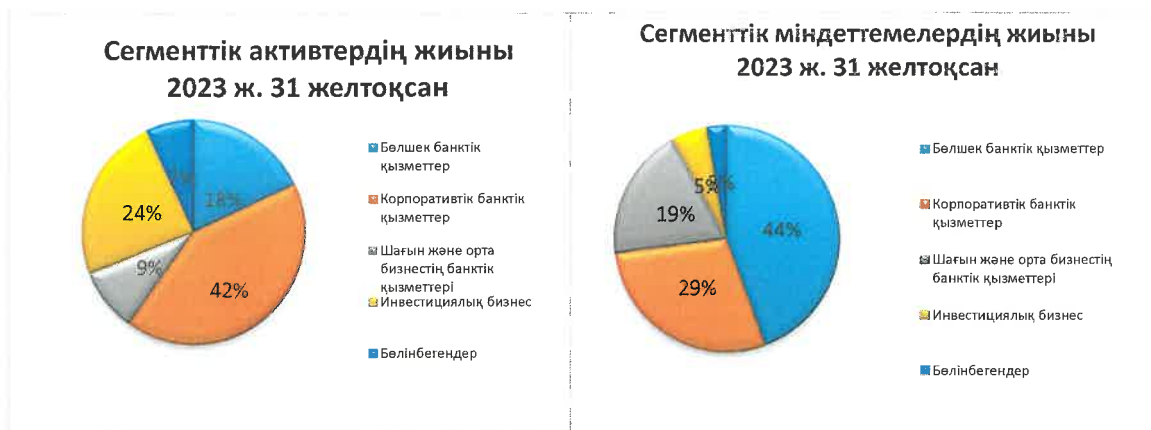
Сегменттер бойынша салық салуға дейінгі пайда былайша көрсетілген:



2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сегменттік активтер мен міндеттемелердің үлесі былайша көрсетілген:



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)



Географиялық ақпарат

Банк қызметі 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдайға сәйкес және осы күнге аяқталатын жылдар іші келесі негізгі географиялық ақпаратты қамтиды:

	Қазақстан	ЭЫДҰ мүшелері болып табылатын елдер	ЭЫДҰ мүшелері болып табылмайтын елдер	Жиыны
2024 ж.				
Активтер жиыны	16,751,952	710,951	408,012	17,870,915
Сыртқы кірістер	2,398,182	53,942	36,063	2,488,187
Күрделі шығындар	(52,189)	-	-	(52,189)
2023 ж.				
Активтер жиыны	13,659,865	991,384	320,207	14,971,456
Сыртқы кірістер	1,855,595	63,897	11,138	1,930,630
Күрделі шығындар	(24,430)	-	-	(24,430)

Қарыздар беру бойынша алынатын сыртқы кіріс, активтер мен міндеттемелер контрагенттің нақты орналасқан еліне қарай бөлінген. Кассадағы қолма-қол ақша, негізгі құралдар мен күрделі шығындар Қазақстан Республикасында бойынша берілген.

32. Қаржы құралдарының әділ құны

ХҚЕС бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес әділ құн бағалау күні нарықтың қатысушылары арасында жасалатын жай мәміле шеңберінде актив сатылғанда алынатын немесе міндеттемелер берілгенде төленетін бағаны ескере отырып анықталады.

Банктің қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құны тұрақты негізде әділ құн бойынша ескеріледі.

Банктің қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің кейбірі әрбір есепті кезеңнің соңында әділ құнмен ескеріледі. Төмендегі кестеде осы қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құнының қандай жолмен анықталатыны туралы ақпарат келтірілген (атап айтқанда, пайдаланылатын бағалау әдістемелері мен бастапқы деректер).

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Қаржы активтері мен қаржы міндеттемелері әділ құнды бағалау үшін елеулі болып табылатын бастапқы деректердің негізінде толығымен жіктеледі. Әділ құнды анықтау үшін бастапқы деректердің маңыздылығын Басшылық тарапынан бағалау пайымдауды талап етеді және активтер мен міндеттемелерді бағалауға, сондай-ақ оларды әділ құн бойынша иерархияға жатқызуға әсерін тигізе алады.

Банк нарықтық баға белгіленімдері болмаған жағдайда қаржы құралдарын бағалауға байланысты бухгалтерлік бағалау бағалаудың белгісіздігінің негізгі көзі болып табылады деп санайды, өйткені: (i) олар басшылық пайыздық мөлшерлемелер, құбылмалылық, валюта бағамдары, контрагенттің кредиттік рейтингтері, бағалау бойынша түзетулер және мәмілелердің ерекшеліктері туралы болжам жасауды талап ететіндіктен, кезең-кезеңнің өзгеруіне қатты ұшырайды және (ii) қаржылық жағдай туралы жеке есепте, сондай-ақ пайда немесе залал туралы жеке есепте көрсетілген активтерге бағалаудағы өзгерістерді арудың әсері айтарлықтай болуы мүмкін.

Келесі кестеде әділ құн бойынша бастапқы танылғаннан кейін, әділ құнды анықтау иерархиясының деңгейлері бойынша бағаланатын қаржы құралдарының талдауы келтірілген. 1 және 3-деңгейлер нарықтық деректер негізінде әділ құнды тікелей анықтау мүмкіндігіне сәйкес келеді. Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтер шегерілгенге дейін 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанға арналған бағалау әдіснамасы бойынша Банктің әділ құн бойынша қаржы активтері мен міндеттемелері.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ



2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төмендегі кестеде 2024 және 2023 жж. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бағалау әдіснамасы бойынша әділ құны бойынша бағаланатын Банктің қаржы активтері мен міндеттемелері көрсетілген:

	Әділ құны		Әділ құм иерархиясы	Бағалау әдістемесі және негізгі бастапқы деректер	Маңызды бақыланбайтын бастапқы деректер	Бақыланбайтын деректер мен әділ құнның тәуелділігі
	2024 ж. 31 желтоқсан	2023 ж. 31 желтоқсан				
Қаржы активтері/ қаржы міндеттемелері						
Опциондарды қоспағанда, пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын туынды емес қаржы активтері (7-ескерту)	131,764	774	1-деңгей	Белсенді нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Опциондарды қоспағанда, пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын туынды емес қаржы активтері (7-ескерту)	33,422	24,022	2-деңгей	Белсенді емес нарықтағы белгіленген бағалары Ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындары.	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын туынды емес қаржы активтері (7-ескерту)	-	132,672	3-деңгей	Ақшалай қаражаттың болашақ ағындары форвардтық айырбас бағамына сүйеніп бағаланады	Пайыздық дисконт	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын туынды қаржы активтері (7-ескерту)	29,644	23,531	2-деңгей	Ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындары.	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын қаржы активтерінің жиынты	194,830	180,999				
Опциондарды қоспағанда, пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын туынды қаржы міндеттемелері (7-ескерту)	6,135	4,202	2-деңгей	Ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындары. Ақшалай қаражаттың болашақ ағындары форвардтық айырбас бағамына (есепті кезеңнің соңында байқалатын форвардтық валюта бағамдары негізінде) сүйеніп бағаланады	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Пайда немесе залал арқылы әділ құнымен бағаланатын қаржы міндеттемелері	6,135	4,202				
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнымен бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	730,682	421,252	1-деңгей	Белсенді нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнымен бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	2,057,721	1,913,442	2-деңгей	Белсенді емес нарықтағы белгіленген бағалары	Қолданылмайды	Қолданылмайды
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнымен бағаланатын туынды емес қаржы активтері (9-ескерту)	43,130	-	3-деңгей	Белгіленбейтін бағалы қағаздар	Пайыздық дисконт	Дисконт жоғары болса, әділ құны төмен болады
Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құнымен бағаланатын қаржы активтері	2,831,533	2,334,694				

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдардың ішінде 1-ші және 2-ші, 2-ші және 3-ші деңгейлердің арасында қандай да бір аударымдар болған жоқ.

Тұрақты негізде әділ құнмен ескерілмейтін (бірақ әділ құнды міндетті түрде ашумен) қаржы активтері мен қаржы міндеттемелерінің әділ құны.

Келесі әдістер мен жорамалдарды Банк әділ құнмен ескерілмейтін қаржы құралдарының әділ құнын бағалау үшін пайдаланады.

Кредит мекемелерінің қаражаты және кредит мекемелеріндегі қаражат

Өтеу мерзімі бір айдан аспайтын активтер мен міндеттемелердің баланстық құны шамамен алғанда, осы қаржы құралдарын өтеудің қысқа мерзіміне байланысты әділ құнына тең болады. Өтеу мерзімі бір айдан асатын активтер мен міндеттемелер үшін әділ құн бағасы жыл аяғындағы пайыздық мөлшерлемені пайдалану арқылы ақшалай қаражаттың дисконттық қозғалысы негізге алынады.

Клиенттерге берілген қарыздар

Бағалау жыл соңындағы басым нарықтық мөлшерлемелерді пайдалана отырып, есепті өтеу мерзімдері бойынша жекелеген қарыздар бойынша ақшалай қаражаттың болжамды болашақ қозғалысын дисконттау арқылы жүзеге асырылды.

Клиенттердің қаражаты

Клиенттердің қаражаты бойынша пайыздық мөлшерлемелер нарықтық мөлшерлемеге барынша жақындатылған, ендеше, баланстық құн шамамен алғанда әділ құнға тең.

Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Шығарылған және нарықта айналымда жүрген борыштық бағалы қағаздардың әділ құнын бағалау үшін нарықтық бағалар пайдаланылған. Шығарылған басқа борыштық бағалы қағаздарға бағалау жыл соңындағы басым нарықтық мөлшерлемелерді пайдалана отырып, есепті өтеу мерзімдері бойынша жекелеген сомалар бойынша ақшалай қаражаттың болжамды болашақ қозғалысын дисконттау арқылы жүзеге асырылды.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

Төмендегі кестеде әділ құнмен есепке алынбаған қаржы активтері мен міндеттемелерінің баланстық құны және әділ құны бойынша жасалған қорытынды берілген:

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Баланстық құн	Әділ құн	Баланстық құн	Әділ құн
Қаржы активтері				
Кредит мекемелеріндегі қаражат	347,850	368,576	350,194	351,582
Клиенттерге берілген қарыздар	11,216,710	11,325,960	9,091,559	9,116,986
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	742,730	721,087	714,963	662,535
Қаржы міндеттемелері				
Клиенттердің қаражаты	12,778,088	12,860,873	10,803,162	10,759,364
Кредит мекемелерінің қаражаты	800,618	821,195	757,831	810,252
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	889,465	875,021	660,927	641,837
	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	2-деңгей	3-деңгей	Әділ құнның жиыны	
Қаржы активтері				
Кредит мекемелеріндегі қаражат	368,576	-	368,576	
Клиенттерге берілген қарыздар	-	11,325,960	11,325,960	
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	717,988	3,099	721,087	
Қаржы міндеттемелері				
Клиенттердің қаражаты	12,860,873	-	12,860,873	
Кредит мекемелерінің қаражаты	821,195	-	821,195	
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	875,021	-	875,021	
	2023 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	2-деңгей	3-деңгей	Әділ құнның жиыны	
Қаржы активтері				
Кредит мекемелеріндегі қаражат	351,582	-	351,582	
Клиенттерге берілген қарыздар	-	9,116,986	9,116,986	
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервтерді шегеріп амортизацияланған құны бойынша бағаланатын борыштық бағалы қағаздар	469,114	193,421	662,535	
Қаржы міндеттемелері				
Клиенттердің қаражаты	10,759,364	-	10,759,364	
Кредит мекемелерінің қаражаты	810,252	-	810,252	
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	641,837	-	641,837	

Ақшалай қаражат пен оның баламаларының, міндетті резервтердің, өзге қаржы активтері мен міндеттемелердің баланстық құны мұндай қаржы құралдарының қысқа мерзімді табиғатына байланысты шамамен алғанда олардың әділ құнына тең болады.

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

33. Байланысты тараптармен операциялар

Байланысты тараптар немесе байланысты тараптармен жасалған операциялар «Байланысты тараптар туралы ақпаратты ашып көрсету» ХҚЕС (IAS) 24 сәйкес бағаланады. Байланысты тараптар өзара байланысы жоқ тараптар арасында жүргізілмейтін мәмілелерді жүргізе алады. Әдетте байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің бағасы мен талаптары өзара байланысы жоқ тараптар арасындағы мәмілелерден өзгеше болмайды.

Әрбір ықтимал байланысты тарапты қарастыратын кезде тараптардың өзара қарым-қатынасының заңды нысаны ғана емес, олардың мазмұны да назарға алынады.

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанға Банктің байланысты тараптармен операциялары бойынша қалдықтар төменде көрсетілген.

	2024 ж. 31 желтоқсан		2023 ж. 31 желтоқсан	
	Байланысты тараптармен операциялар	Жеке қаржы есептілігінің баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптармен операциялар	Жеке қаржы есептілігінің баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны
Ақшалай қаражат және оның баламалары	35	1,327,703	245	1,279,528
- еншілес ұйымдар	35	-	245	-
-Кредит мекемелеріндегі қаражат	195,616	347,850	187,541	350,194
- еншілес ұйымдар	195,616	-	187,541	-
Еншілес ұйымдарға инвестициялар	542,621	542,621	431,406	431,406
- еншілес ұйымдар	542,621	-	431,406	-
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резервке дейін клиенттерге берілген қарыздар	111,848	11,776,495	121,849	9,568,025
- компанияны бірлесіп бақылайтын немесе оған ықпал ететін тараптарға	11,923	-	11,706	-
- Банктің немесе оның бас компаниясының негізгі басқарушы қызметкерлері	259	-	311	-
- еншілес ұйымдар	99,651	-	109,824	-
- байланысты өзге тараптар	15	-	8	-
Күтілетін кредиттік залалдар бойынша резерв	(49)	(559,785)	(1,637)	(476,466)
- компанияны бірлесіп бақылайтын немесе оған ықпал ететін тараптарға	(33)	-	(44)	-
- еншілес ұйымдар	(12)	-	(1,589)	-
- Банктің немесе оның бас компаниясының негізгі басқарушы қызметкерлері	(3)	-	(3)	-
- байланысты өзге тараптар	(1)	-	(1)	-
Басқа активтер	1,370	137,510	1,463	127,176
- еншілес ұйымдар	1,370	-	1,463	-
Клиенттердің қаражаты	287,971	12,778,088	208,907	10,803,162
- бас компания	207,429	-	110,838	-
- компанияны бірлесіп бақылайтын немесе оған ықпал ететін тараптарға	47,450	-	46,305	-
- Банктің немесе оның бас компаниясының негізгі басқарушы қызметкерлері	2,978	-	11,397	-
- еншілес ұйымдар	24,917	-	30,238	-
- байланысты өзге тараптарға	5,197	-	10,129	-
Кредит мекемелерінің қаражаты	5,661	800,618	5,569	757,831
- еншілес ұйымдар	3,732	-	2,967	-
Қауымдастырылған ұйымдар	1,929	-	2,602	-
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	346,796	889,465	227,367	660,927
- бас компания	338,604	-	223,473	-
- Банктің немесе оның бас компаниясының негізгі басқарушы қызметкерлері	1,055	-	3,878	-
- еншілес ұйымдар	7,137	-	16	-
Өзге міндеттемелер	1,252	271,185	1,043	221,018
- еншілес ұйымдар	1,252	-	1,043	-

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

2024 және 2023 жж. 31 желтоқсанда аяқталған жылдарда пайда және залал туралы жеке есептерде байланысты тараптармен жасалған операциялар бойынша туындаған мынадай сомалар көрсетілген:

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл		2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	
	Байланысты тараптармен операциялар	Жеке қаржы есептілігінің баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптармен операциялар	Жеке қаржы есептілігінің баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдаланумен есептелген пайыздық кірістер	28,255	2,069,755	33,301	1,586,166
- Банкті бірлесіп бақылайтын немесе оған ықпал ететін тараптар	1,291	-	2,362	-
- еншілес ұйымдар	26,942	-	30,909	-
- байланысты өзге тараптар	22	-	31	-
Пайыздық шығыстар	(15,812)	(1,040,680)	(17,566)	(825,386)
- бас компанияның	(10,288)	-	(10,270)	-
- Банкті бірлесіп бақылайтын немесе оған ықпал ететін тараптар	(2,243)	-	(3,455)	-
- Банктің немесе оның бас компаниясының негізгі басқарушы қызметкерлері	(140)	-	(445)	-
- еншілес ұйымдар	(2,868)	-	(2,770)	-
- байланысты өзге тараптар	(273)	-	(626)	-
Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер	9,609	207,998	8,755	193,999
- еншілес ұйымдар	9,609	-	8,755	-
Қызметтер мен комиссиялар бойынша шығыстар	(5,084)	(87,848)	(1,915)	(97,028)
- еншілес ұйымдар	(5,084)	-	(1,915)	-
Пайда және залал арқылы әділ құнымен бағаланатын қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша таза пайда	-	90,192	683	64,999
- еншілес ұйымдар	-	-	683	-
Шетел валютасымен операциялар бойынша таза пайда	2,430	93,296	20	80,060
- еншілес ұйымдар	2,430	-	20	-
Еншілес ұйымдардан алынған дивидендтер	53,485	53,485	18,310	18,310
- еншілес ұйымдар	53,485	-	18,310	-
Қауымдастырылған ұйымның пайдасындағы үлесі	15,526	15,526	13,593	13,593
Операциялық шығыстар	15,792	(222,399)	(12,013)	(175,424)
- еншілес ұйымдар	15,792	-	(12,013)	-
Өзге кірістер/(шығыстар)	1,342	(58,697)	1,308	(41,305)
- еншілес ұйымдар	1,342	-	1,308	-

2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл іші
жеке қаржы есептілігіне ескертулер (жалғасы)
(миллион теңгемен)

	2024 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл			2023 ж. 31 желтоқсанда аяқталған жыл	
	Байланысты тараптармен операциялар	Жеке қаржы есептілігінің баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	Байланысты тараптармен операциялар	Жеке қаржы есептілігінің баптарына сәйкес санаттар бойынша жиыны	
Негізгі қызметкерлер құрамының сыйақысы:	4,776	127,370	3,935	96,711	
- жалақы және сыйақылар	4,776		3,935		

34. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

Басшылық есепте көрсетуді немесе ашуды талап ететін, 2024 ж. 31 желтоқсаннан кейін болған оқиғалар орын алған жоқ деп санайды.